VANDAAG

HIRSCH BALLIN ...Gemenebest...

107E JAARGANG - NO.: 70 ZATERDAG 24 MAART 1990

AMIGOE

Prekè

Gemenebest:

Misschien gemeen, misschien het beste

USSR BESCHULDIGT VS VAN INMENGING

Westerse diplomaten moeten Litouwen verlaten

Honderd Sovjet-tanks rollen Vilnius binnen

LONDEN — Radio Moskou heeft gisteravond de Amerikaanse minister van Defensie, Richard Cheney, ervan beschuldigd zich te mengen in de interne aangelegenheden van de Sovjetunie. Het radiobericht werd in Londen opgevangen door het Britse radio- en televisiestation BBC.

Moskou heeft ondertussen Amerikaanse diplomaten opdracht gegeven Litouwen te verlaten.

Radio Moskou zei dit naar aanleiding van een eerdere uitlating van Cheney waarin hij zei de mogelijkheid van een interventie van Sovjettroepen in Litouwen niet uit te sluiten.

'Cheney zou moeten weten dat president Michail Gorbatsjov, de regering en het Sovjetparlement op volhardende wijze al het mogelijke doen om de situatie in Litouwen op te lossen door dialoog en op basis van gelijkheid', zei Radio Moskou verder.

UITLOKKEN

Volgens het bericht was de situatie in de Baltische republiek instabiel en zouden extremisten tot illegale daden kunnen overgaan. 'De recente gebeurtenissen in de Transkaukakus (in het zuiden van de Sovjetunie) hebben het belang aangetoond van snelle acties door de centrale autoriteiten om een einde te maken aan de schendingen van de rechten van de mens in diverse republieken of regio's', aldus Radio Moskou. In het radiobericht werd verder gezegd dat de uitspraak van Cheney 'slechts extremistische of avontuurlijke acties in Litouwen kan uitlokken'.

Vandaag rolden ongeveer honderd Sovjettanks de Litouwse hoofdstad Vilnius binnen en leek Moskou zijn greep te willen versterken op de Baltische republiek die zich onlangs onafhankelijk verklaarde. Het hoofd van de grenstroepen van de Sovjetunie, Valentin Gaponenko, zei gisteren dat extra troepen aan de grens zijn ingezet met het oog op eventuele subversie. Het Sovjetpersbureau TASS citeerde Gaponenko zeggende dat er NAVO-schepen aan de Litouwse kust zijn waargenomen.

RUSTIG

Terwijl de tanks in Vilnius langs reden, nam het Litouwse parlement een resolutie aan, waarin het zijn autoriteit aan de Litouwse zaakgelastigde in Washington overdraagt als het niet meer in staat is haar taken te vervullen. Deze diplomaat is al in de Verenigde Staten geaccrediteerd sinds 1940, toen de Sovjetunie Litouwen annexeerde.

Vooralsnog is de toestand rustig in Vilnius. In de straten en voor de staatsgebouwen was geen enkel militair voertuig te zien, zo constateerde een Westerse correspondent ter plekke. De militaire colonne was naar een kazerne in het centrum getrokken.

De Sovjetopdracht aan diplomaten om binnen twaalf uur Litouwen te verlaten en naar hun basis Leningrad terug te keren geldt voor twee Amerikaanse diplomaten, zo zei een hoge functionaris van de VS-ambassade in Moskou. Het bevel geldt, naar uit diplomatieke bron werd vernomen, voor nog een westelijk land, dat evenwel niet werd genoemd, en werd ook gericht aan Groot-Brittannië en de Bondsrepubliek, ofschoon deze twee landen geen vertegenwoordiger in Litouwen hebben.

ONDERHANDELINGEN

Moskou zal geen geweld gebruiken om de onafhankelijkheid van Litouwen te onderdrukken en zal uiteindelijk met Vilnius gaan onderhandelen. 'Dit zijn zuiver bedreigingen om met het oog op onderhandelingen een positie in te nemen', zei de algemeen secretaris van de Litouwse Nationalistische volksfrontbeweging Sajudis, Virgilijus Cepaitis, gisteren op een persconferentie. 'Wij menen dat vroeger of later besprekingen met Moskou beginnen en dat Moskou geen geweld zal gebruiken'.

In Washington zei VS-president George Bush op een persconferentie dat elk gebruik van geweld of dwang door de Sovjetunie in Litouwen 'een tegengestelde uitwerking' zal hebben. Hij drong er opnieuw op aan dat partijen onderhandelingen beginnen om een vreedzame oplossing te vinden voor de crisis.

Gouverneur en Hof-president

■ *WILLEMSTAD — Twee meesters in de rechten bijeen. Mr Jaime Saleh en mr Meindert Wijnholt. De gouverneur van de Nederlandse Antillen schudde gisteren de hand van zijn opvolger bij het Hof van Justitie.*

Discussiestuk Hirsch Ballin

DEN HAAG/WILLEMSTAD — De Nederlandse ministerraad ging vrijdag akkoord met de schets van Ernst Hirsch Ballin voor een nieuwe staatkundige verhouding tussen Nederland, de Antillen en Aruba, Deze minister wil toewerken naar een gemene-best-constitutie. Hij stuurt zijn discussiestuk naar de zes Caribische eilanden zodat zij zich erover kunnen uitspreken.

Een status aparte voor Curaçao is voor hem inacceptabel.

Als de betreffende eilanden zich in het plan kunnen vinden, zal het huidige 35 jaar oude statuut veranderd worden.

Zie ook het verslag op pagina 3 van Amigoe-correspondent Victor Hafkamp.

Parlementsverkiezing Letland:

Meerderheid voor onafhankelijkheid

MOSKOU - Voorlopige resultaten van de parlements-verkiezingen in Letland wijzen op een meerderheid voor de aanhangers van onafhankelijkheid. Pas in de tweede stembusronde, waarschijnlijk volgende week, zal blijken of men over de voorgeschreven tweederde meerderheid beschikt om de onafhankelijkheid te kunnen uitroepen.

Dit is meegedeeld door Letse journalisten aan het ANP.

Tot dusver beschikken zij over 120 van de 201 parlementszetels. In 31 districten zal een tweede ronde moeten worden gehouden omdat geen der kandidaten een absolute meerderheid wist te behalen. In de eerste ronde welke op 18 maart werd afgewerkt behaalden de voorstanders van onafhankelijkheid een ruime meerderheid. Dit ondanks het feit dat de Letten amper de helft van de bevolking uitmaken.

De aanhangers van de onafhankelijkheid wonnen 120 zetels. Zij kunnen verder rekenen op de medewerking op dit punt van vijf afgevaardigden van de Boerenunie en van negen onafhankelijke kandidaten. De scheidslijn tussen voor- en tegenstanders van de onafhankelijkheid loopt dwars door de Communistische partij heen.

Net als in Estland gebeurde heeft ook in Letland de Communistische partij zich niet als een lijst gepresenteerd bij de verkiezingen. Zo'n veertig communisten danken hun zetel aan het Volksfront dat voor onafhankelijkheid is. Tot hen behoren de populaire president van de republiek Anatolis Gordunovs en senaats-voorzitter Ervins Berzins.

Ook in Nicaragua opererend verzet doet mee

Akkoord bereikt over demobilisatie contra's

TEGUCIGALPA - De leiding van de contra's die vanuit Honduras opereren heeft ingestemd met een plan voor hun demobilisatie en repatriering voor uiterlijk 20 april. Dit deelde kardinaal Miguel Obando y Bravo mee als leider van de katholieke kerk in Nicaragua.

De kardinaal is de voorzitter van de Nicaraguaanse commissie voor Nationale verzoening. Hij legde de verklaring af in de Hondurese hoofdstad Tegucigalpa. Dit betekent dat de demobilisatie van deze anti-Sandinistische guerrilla-beweging zijn beslag moet krijgen voordat op 25 april Violeta Chamorro optreedt als nieuwe president van Nicaragua. Zij won de in februari gehouden verkiezingen. Het door de kardinaal bereikte akkoord is ondertekend door de leiding van de door de Verenigde Staten gesteunde contra's en door de UNO, het samenwerkingsverband van de oppositie dat de stembus won in februari.

INSTEMMING

De demobilisatie van de contra's begint vandaag en wel met de ontwapening van de strijdmacht die zich in Honduras bevindt, aldus Antonio Lacayo die namens Chamorro het overleg voerde. Het gaat daarbij om zo'n zesduizend contra's. De ongeveer evenveel contra's die in Nicaragua zelf opereren zouden met dit plan hebben ingestemd. Volgens de Sandinisten hebben deze contra's recentelijk hun activiteit opgevoerd.

Zij zullen zich naar internationaal vastgestelde veiligheidszones moeten begeven voor een bepaald stijdstip. De Verenigde Naties en de Organisatie van Amerikaanse staten (OAS) zullen toezicht houden op de uitvoering van dit akkoord. De contra's krijgen humanitaire hulp via de regering van Chamorro. Bij dit overleg waren de Sandinisten niet vertegenwoordigd.

Haïti: inleveren pistolen

■*PORT AU PRINCE - Jeugdige leden van een burgerwachtgroep in de Haitiaanse hoofdstad trokken al marcherend naar het hoofdbureau van politie om een pistool in te leveren dat zij hadden veroverd op een lid van het voorbije militaire regiem van generaal Prosper Avril. Tijdens politiek geweld in de voorbije dagen zijn in Haïti zeker dertig doden gevallen. (AFP-satellietfoto)*

NEW DELHI - Zeker 23 mensen zijn in India omgekomen bij de ontploffing van een partij vuurwerk. Er viel ook een aantal gewonden.

De ramp deed zich voor in het zuiden van India. De oorzaak was de brand in een tempel in Malanda in de staat Kerala. In deze tempel was het vuurwerk opgeslagen dat zou gebruikt worden bij een manifestatie bij een religieus feest. De gewonden die voornamelijk brandwonden opliepen werden naar in de buurt gelegen ziekenhuizen vervoerd.

Kapitein ramptanker Exxon Valdez:

Duizend uur meewerken aan opruimen van olie

NEW YORK - Joseph Hazelwood, de kapitein van de vorig jaar maart bij Alaska gestrande supertanker Exxon Valdez, moet duizend arbeidsuren zich in gaan zetten bij de schoonmaak van de toen aangerichte vervuiling.

Hij werd weliswaar donderdag op drie hoofd- punten niet schuldig bevonden aan de tegen hem ingebrachte beschuldigingen maar hij werd wel gedeeltelijk schuldig geacht aan de olievervuiling. De tanker verloor destijds zoveel olie dat het de grootste olieramp in de Amerikaanse geschiedenis werd. De schoonmaak-werkzaamheden zijn wegens het jaargetijde opgeschort maar zullen nog geruime tijd gaan voortduren.

De 43-jarige Hazelwood moest als enige voor de rechter komen die hem alleen schuldig achtte aan het onzorgvuldig lozen van olie. Intertijd was beweerd dat de kapitein op het ogenblik van de ramp dronken was geweest en dat hij toen het commando had overgedragen aan een niet bevoegde kracht.

De rechter was van mening dat de kapitein intertijd onachtzaam was geweest door niet op te merken dat zijn schip 42 miljoen liter olie verloor nadat het was gestrand. Hij kreeg daarvoor een boete opgelegd van vijftigduizend dollar. Daarnaast moet hij duizend uur mee gaan doen aan de schoonmaak-werkzaamheden

Tucayana-indianen niet van partij in Paramaribo

Ondertekening verwacht vredesakkoord Suriname

PARAMARIBO — Een commissie van de Surinaamse regering, binnenlandse gezagsdragers en het Junglecommando bestuderen momenteel in Suriame het concept 'nationale vredesovereenkomst'. Het ligt in de bedoeling deze overeenkomst maandag te ondertekenen op het presidentieel paleis in Paramaribo. Dit heeft een regeringswoordvoerster gisteren meegedeeld.

Het concept, waarin nog wijzigingen kunnen worden aangebracht, schrijft voor dat alle ongrondwettelijke gewapende groepen zullen worden ontbonden met gelijktijdige inlevering van hun wapens. Dit zal moeten gebeuren onder toezicht van Internationale organisaties, met name de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). Een tijdslimiet voor ontbinding en ontwapening van die gewapende groepen wordt niet aangegeven.

OPTIMISTISCH

Het concept is door de Surinaamse regering opgesteld mede aan de hand van adviezen van legerleider Desi Bouterse, Bosland-functionarissen, het Junglecommando en de Tucayana-indianen. Het werd vrijdag besproken op een vredesconferentie in het presidentieel paleis, waaraan de Tucuyana-indianen niet hebben deelgenomen. Donderdag werd abusievelijk gemeld dat zij wel aan dat overleg zouden deelnemen.

Volgens de woordvoerder van president Shankar waren alle deelnemers 'heel optimistisch' over 'zaken doen op maandag'. De presidentiële woordvoerster Claudine Vermunt zei dat iedereen op korte termijn vrede wil. 'De regering zal blijven doorgaan met het zoeken naar contact met de Tucayana-indianen', aldus Vermunt.

INCORPORATIE

Het concept 'Nationale vredesovereenkomst' is gebaseerd op het Akkoord van Kourou, een vredesverdrag dat de regering in juli met het Junglecommando sloot en op resultaten van vredesoverleg tussen legerleider Bouterse en de illegale gewapende groeperingen. De overeenkomst bevat geen punten over incorporatie van leden van illegale groeperingen in het politie- of legerapparaat.

Een rechter moet waken voor het ergste verwijt dat men hem kan maken: de beschuldi[ging] van willekeur. Als een ware wiskundige moet hij in geschrifte zijn gedachtengang, [de] motivatie voor zijn vonnis, glashelder openbaren. Helaas - en mr Wijnholt is daar duidelij[k in]: "Wie niet logisch denkt kan geen goede rechter worden. De eis van logica beschermt de bu[rger] tegen de rechter en de rechter tegen zichzelf."

WILLEKEUR IS ERGSTE VERWIJT VOOR EEN RECHTER

Mr Wijnholt officieel Hof-president

'U verwacht nu zeker dat ik een klap met deze hamer geef'

WILLEMSTAD — Curaçao zit mogelijk met de gebakken peren als de nieuwe President van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie niet aan het profiel van de ideale rechter voldoet. Tijdens zijn installatie-rede ging hij in op de karaktertrekken die een zittend magistraat moet hebben. De rechter met een licht geamuseerde blik: "U vraagt zich af of ik aan die vereisten voldoe? Welnu, u bent te laat; ik ben al benoemd en ik ben al beëdigd."

Aldus mr Meindert Wijnholt, de opvolger van mr Jaime Saleh als de 'algemeen directeur' onder de rechters. Hij kreeg gisteren een welkomstwoord van mr Frank Stüger, de man die 's nachts na tweeën op de havenkade met bloemen stond te wachten toen het echtpaar Wijnholt per schip aankwam enige tijd geleden. De aankomst van Wijnholt, die eerst per schip, toen per vliegtuig en later toch weer per schip de oversteek vanuit Nederland maakte, was op zijn zachtst gezegd "wanordelijk", aldus een bekentenis van de nieuwe president.

PROFIEL

Hoe ziet dat bewuste rechtersprofiel eruit? "Een rechter moet inlevingsvermogen hebben en toch ook weer afstand kunnen bewaren. Hij moet besluitvaardigheid bezitten. Dat is eigenlijk een van de grote vanzelfsprekendheden. Angst om te beslissen is uit den boze. De rechter moet over een goede oordeelsvorming kunnen beschikken. Hij moet niet oordelen over wat niet gevraagd wordt. Hij moet realiteitszin bezitten en gezond verstand. Een logische denktrant moet hem eigen zijn en taalvaardigheid is een 'must'."

Een rechter moet waken voor het ergste verwijt dat men hem kan maken: de beschuldiging van willekeur. Daarom is het zaak dat hij als een ware wiskundige in geschrifte zijn gedachtengang, de motivatie voor zijn vonnis, glashelder openbaart. Helaas - en mr Wijnholt is daar duidelijk in: "Wie niet logisch denkt kan geen goede rechter worden. De eis van logica beschermt de burger tegen de rechter en de rechter tegen zichzelf."

Tijdens de plechtige zitting die door verscheidene hooggeplaatsten en speciaal genodigden werd bijgewoond in de zoals gebruikelijk afgeladen grote rechtszaal, kreeg mr Wijnholt de voorzittershamer overhandigd van Mr Frank Stüger die tot op dat moment waarnemend Hof-president was.

De president: "Ha, en nu veronderstelt u natuurlijk dat ik een klap met de hamer zal geven. Ik zal die verwachting honoreren."

'Tok'.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt en geen neerslag van betekenis.
Matige tot vrij krachtige oostelijke wind (tussen tien en twintig knopen).
In het Caribisch gebied bevinden zich momenteel geen storingen die van betekenis zijn voor het weer op de Benedenwindse eilanden.
In de komende uur wordt geen verandering in het huidige weerbeeld verwacht.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	half bewolkt	-.-	-.-	0.0
Bonaire	half bewolkt	-.-	-.-	0.0
Curaçao	licht bewolkt	31	24	sporen
St Eustatius	half bewolkt	28	25	0.0
St Maarten	half bewolkt	30	23	5.8
Amsterdam	geheel bewolkt	-.-	-.-	0.0
Paramaribo	half bewolkt	-.-	22	0.0

Procureur Generaal R. Pietersz

Kritiek op regiem in Koraal Specht

WILLEMSTAD — Procureur Generaal Robert Pietersz heeft kritiek op het penitentiair regiem dat binnen de muren van de strafgevangenis Koraal Specht gevoerd wordt. Dat blijkt uit een "ernstige waarschuwing" in een fragment uit de toespraak van de PG tijdens de installatiezitting van Hof-president mr Wijnholt.

Pietersz zei gistermiddag: "Begrijp mij goed: het is geen kritiek tegen de leiding, als wel tegen het systeem."

De argumentatie voor zijn kritiek: "Nog verontrustender dan de toename van de criminaliteit, is de toe[name] van het recidive-cijfer, [het] cijfer dat de mate aan[geeft] waarin een wetsovert[reder] een misdrijf herhaalt, [...] Dat cijfer wijst erop dat [...] en veel meer aand[acht] besteed moet worden a[an] begeleiding en resociali[satie] van de veroordeelde. Die [aan]dacht en begeleiding [mag] niet pas gegeven worde[n als] het weer op vrije v[oeten] komen, maar dient juist [...] intensief te geschieden [wan]neer de veroordeelde n[og in] detentie is, wanneer zijn b[ewe]gingsvrijheid is beperkt, [wan]neer hij onder verantwo[orde]lijkheid van de overheid [ver]keert."

"Dat betekent dat het re[socia]seringswerk niet bu[iten] maar binnen de gevang[enis] moet plaatsvinden. Dat b[ete]kent dat er een perso[nele] ontkoppeling moet plaat[svin]den met betrekking to[t de] taken binnen de gevang[enis:] geüniformeerde bewaker[s] bewaken en niet-geün[ifor]meerde maatschapp[elijk] werk(st)ers en onderwijsk[rach]ten die begeleiden. Dat [zou] kunnen gebeuren doo[r de] reclassering binnen de ge[van]genis deze taak te geve[n, al] dan niet met verand[ering] van de status."

Tot zover de kritie[k van] het OM op het beleid bi[nnen] de gevangenis.

CRIMINALITEIT

Pietersz verklaarde ti[jdens] de plechtige zitting da[t hij] het verheugend vond dat n[...] noeg alle politieke par[tijen] van alle eilanden vo[or]gaande aan de verkiezi[ngen] zich zo verontrust heb[ben] getoond ten aanzien va[n de] steeds groeiende crimi[nali]teit.

Tot nu toe, zo meend[e de] PG te bespeuren, is de [ver]antwoordelijkheid voor de [toe]name van de criminal[iteit] steeds gelegd bij die o[ver]heidsdiensten die de me[este] bemoeienis hebben met criminelen. de politie, [het] OM en het gevangeni[swe]zen.

Pietersz: "De verwijten [aan] het adres van de ver[ant]woordelijken voor het ju[sti]tieel beleid gaan uit va[n de] veronderstelling dat elk [jus]titieel optreden doel op [zich] is; dat elke bestraffing [een] eindstation is. Dat is [een] onjuiste veronderstelling. [Het] gaat om een gedeelde [ver]antwoordelijkheid [met] andere sectoren in de sam[en]leving. Dat betekent nat[uur]lijk niet dat voor de justit[iële] autoriteiten de kous af [is.] Innovatie blijft nodig. Zo[wel] bij de politie als het [OM] wordt gewerkt aan nie[uwe] structuren, procedures [en] beleidsuitgangspun[ten] zodat de effectiviteit van [het] gehele justitiële apparaat [ver]hoogd kan word[en.] Maar...het is onmogelijk [met] beperkte financiële mi[dde]len te denken dat er slagv[aar]dig tegen de criminal[iteit] opgetreden kan word[en.] Bovendien moet er teg[elij]kertijd gewerkt worden [aan] de oorzaken die leiden [tot] criminaliteit. En dat is [iets] dat buiten het justitiële [ter]rein valt."

Advocaat mr A. Theeboom

Juristen enqueteren over 'trek' in rechterlijke carrière

WILLEMSTAD — Er zou een enquête gehouden moeten worden onder Antilliaanse juristen en aankomend-juristen om te onderzoeken wie waarom wel of waarom niet toe zou willen treden tot het bestand van rechters. Er is een gebrek aan belangstelling onder Antillianen voor een baan binnen de zittende magistratuur. Sollicitanten voor een doorgaans zware opleiding binnen het Hof moeten met een lantaarntje gezocht worden.

Voor de zoveelste keer werd dit probleem gisteren aangekaart in een speciale zitting van het Hof van Justitie. Het was de Deken van de Orde van Advocaten mr Theeboom die dit keer zich afvroeg hoe het nu moet met vacature opvulling binnen de justitiële wereld en of Antillianisering van het Hof gelijk moet staan met kwaliteitsverlies, zoals sommigen schijnen te vrezen.

UNA

Tijdens de zitting ter afscheid van de gewezen Hof-president mr Jaime Saleh kaartte mr Frank Stüger aan dat er een onderzoek onder plaatselijke juristen zou moeten komen. Theeboom haakte gisteren hierop in door de ministers van Justitie van Aruba en de Antillen aan te bevelen door de Universiteiten van beide landen een enquête te laten houden het liefst in samenwerking met de Antilliaanse Juristen Vereniging en de Orde van Advocaten.

SALARIS

Het salaris en het verondersteld sociale isolement schijnt juristen af te schrikken. Theeboom gaf aan dat het met het salaris nog best wel eens mee zou kunnen vallen als ook de secundaire arbeidsvoorwaarden in ogenschouw worden genomen. Bovendien doet een uitgebreide discussie over geld geen goed aan het gezag van de functie van rechter.

IN EERSTE AANLEG

Theeboom eist als advocaat goede rechters. "Niveauverlaging zeker in eerste aanleg, zal onherroepelijk leiden tot een grotere werklast voor de beroepsinstanties. Het Hof krijgt zo meer werk en is dus ook meer geld kwijt, net als de rechtzoeker duurder uit is omdat hij in beroep moet gaan."

Cozac

WILLEMSTAD — Op donderdagavond vond de opening plaats van de eerste internationale plenaire vergadering van Cozac: de samenwerkingsorganisatie tussen Nederland en Caribische landen, met nadruk op de landbouw. Vertegenwoordigers van de verschillende deelnemende landen hebben het woord gevoerd. Zij wezen onder meer op de noodzaak van meer integratie en samenwerking op landbouwgebied.

De deelnemers aan de plenaire vergadering, Colombia, Suriname, Nederland, Sint Maarten en Curacao, zullen dezer dagen behalve vergaderen ook allerlei (landbouw) projecten bezoeken.

De vertegenwoordiger van Nederland, Piet Brouwer presenteerde twee slogans van de landbouw-organisatie uit Zuid Holland die neerkomen op 'werelds denken maar dorps handelen' en de noodzaak en voordelen van produktie. De inbreng van de Nederlandse delegatie zal zonder meer waardevol blijken voor ontwikkelingen in andere landen, aldus een persbericht van de lokale organisator, Inisiativa Partikular Korsou, IPK.

"Vooral van politici afhankelijk"

De Paula wil opdracht zo spoedig mogelijk af hebben

WILLEMSTAD —Informateur Gilbert de Paula hoopt zijn opdracht 'zo spoedig mogelijk' af te ronden, maar beseft dat het werk niet zonder de nodige 'complexiteit' zal verlopen. Zo verklaarde De Paula vrijdagmiddag tegenover de Amigoe. Hij zal in de loop van volgende week de verschillende politieke leiders op hun eilanden opzoeken voor de eerste gesprekken. Hoe lang of kort 'zo spoedig mogelijk' is, is nu nog niet te zeggen, meldde hij.

De Paula, nummer twee op de PNP-lijst en demissionair minister van Financiën voor de groene partij, werd gisteren door gouverneur Jaime Saleh verzocht de mogelijkheden na te gaan voor de vorming van een nieuw kabinet, dat zo mogelijk kan tekenen op steun van twee-derde meerheid in de Staten.

Die overheid zou ook veel aandacht moeten besteden aan de staatkundige struktuur en zelfs definitieve beslissingen moeten nemen. Verder wordt in de informatie-opdracht melding gemaakt van de sanering van de landsfinancien en die van de eilanden en werkzaamheden voor de verdere economische opleving, waardoor meer arbeidsplaatsen geschapen worden.

LEIDERS

De Paula heeft zich gisteren vooral bezig gehouden met de opzet en organisatie van zijn informatie-werkzaamheden. Hij zal volgende week alle leiders van de politieke partijen spreken die bij de afgelopen verkiezingen één of meer zetels behaald hebben en dat zijn er heel wat. De Paula, die voor het eerst in zijn politieke carrière informateur is, zei dat hij de leiders op hun eilanden zal opzoeken. Hij begint maandag op Curacao met Curacaose partijen (zijn eigen PNP, MAN, DP en Nos Patria). Op Bonaire zal hij met de UPB leider spreken. Op Sint Maarten worden dat de DP en de SPA, op Saba de WIPM en op Statius de DP.

Gilbert de Paula zei niet exact te weten waarom hij en niet PNP-leider Maria Liberia-Peters (PNP) aangewezen werd als informateur. 'De dingen gaan niet altijd zoals iedereen verwacht of gespeculeerd heeft. Ik denk dat de gouverneur mij vroeg op basis van de adviezen die hij gehad heeft. En zo zoiets kan je toch niet weigeren?'

MOEILIJK

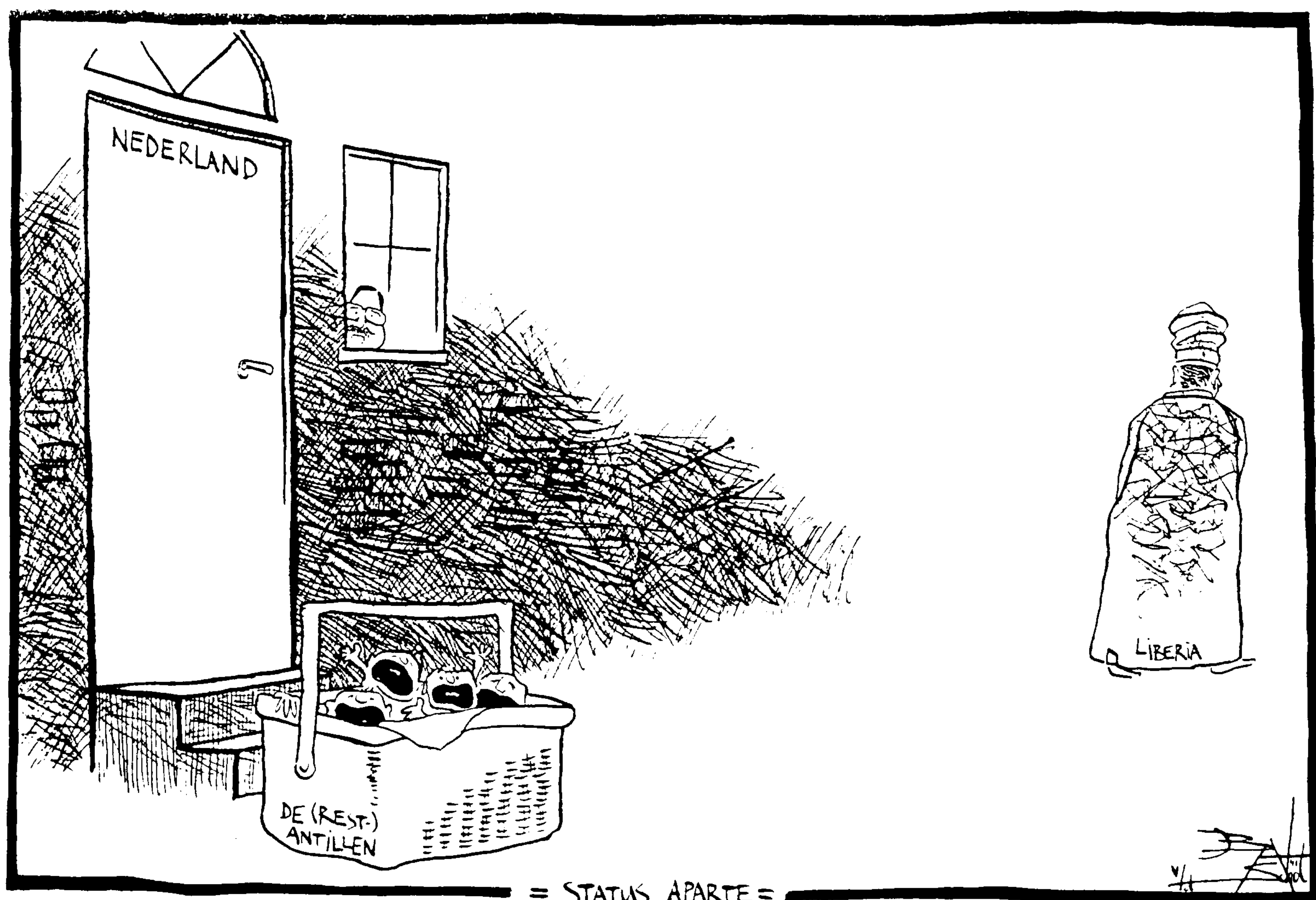
Hij meldde in gesprek met de Amigoe alles in het werk te zullen stellen om zijn informatie-opdracht te snel mogelijk af te ronden, maar hield een stok achter de deur. Een en ander heeft zo zijn moeilijke kanten. Hij wilde daarom ook niet voorspellen hoe lang hij denkt nodig te hebben. Belangrijk is volgens de informateur dat vanaf het begin 'duidelijke afspraken' worden gemaakt inzake de uit te voeren plannen die neergelegd zullen worden in het regeerprogramma. 'Het is niet alleen van mij afhankelijk hoe lang het gaat duren, maar ook - vooral-van de partijen.'

NIEUW KABINET

In Willemstad gonst het al van berichten over de mogelijke samenstelling van het nieuwe kabinet: zo wordt verwacht dat de PNP en de FOL/SI van de partij zullen zijn, evenals de UPB van Bonaire, de DP van Statius en de WIPM van Saba. De vraag of de Sint Maartense DP danwel de nieuwe SPA vertegenwoordigd zal zijn lijkt wat moeilijker te beantwoorden. Waarnemers geloven dat de Nos Patria, de MAN en de DP alle in de oppositiebanken terecht komen.

Agenda informateur De Paula

WILLEMSTAD — In het kader van zijn werkzaamheden van informateur zal Gilbert de Paula op maandag de volgende politieke leiders op Curaçao ontvangen: Maria Liberia-Peters (PNP), George Hueck (FOL/SI), Don Martina (MAN) Agustin Diaz (DP) en Oswin Behilia (Nos Patria.). Op dinsdag vinden op Sint Maarten gesprekken plaats met Claude Wathey (DP Sint Maarten), de dag daarop gaat hij naar Saba en Statius waar De Paula respectievelijk Kenneth van Putten en Will Johnson ontmoet. Op 28 maart zit hij aan tafel met Vance James Jr (SPA) op Sint Maarten, terwijl hierna UPB-leider Rudy Ellis op donderdag op Bonaire aan de beurt is.

DISCUSSIESTUK HEEFT GOEDKEURING NEDERLANDSE MINISTERS

Eilanden mogen commentaar geven

Schets Hirsch Ballin: Antillen en Aruba kunnen in koninkrijk blijven

- door Victor Hafkamp -

DEN HAAG — Als het aan de Nederlandse minister voor koninkrijkszaken Ernst Hirsch Ballin ligt, zullen de Antillen binnen afzienbare tijd worden opgesplitst in twee landen: een combinatie van Curaçao/Bonaire en een samenvoeging van de drie bovenwindse eilanden. De minister, die zijn plannen voor de staatkundige toekomst van de Antillen in januari tijdens zijn bezoek aan de eilanden al heeft geopendbaard en besproken, heeft zijn visie nu vastgelegd is een discussiestuk dat hij gistermiddag op een druk bezochte persconferentie in Den Haag toelichtte.

'Schets van een gemenebestconsitutie voor het koninkrijk der Nederlanden' is de officiële naam van het 24 pagina's tellende discussiestuk dat niet alleen de overheden van de Antillen en Aruba is toegezonden, maar waarover ook de leden van de Eerste en Tweede Kamer nog hun licht kunnen laten schijnen. In de Nederlandse ministerraad is gisteren de schets ter sprake gekomen en goedgekeurd.

Het belangrijkste uitgangspunt van de schets voor de toekomstige staatkundige struktuur van de Caribische eilanden binnen het koninkrijk is dat de Antillen en Aruba - als ze dat willen -deel kunnen blijven uitmaken van dat koninkrijk.

'Naar onze huidige inzichten kan zelfbeschikking over de toekomstige verhoudingen ook betekenen dat we het koninkrijk als samenwerkings- verband van de huidige partners op een of andere manier handhaven. Zelf beschikken over de toekomst hoeft niet te betekenen dat Nederland de partners in het koninkrijk ertoe dwingt om onafhankelijke republieken te worden,' aldus Hirsch Ballin.

'De vraag is of de partners dat ook wensen. Met deze schets zeggen we niet: zo moet het zijn en verder geen gesprek daarover. We leggen die schets op tafel als een -naar wij vinden- aanvaardbare invulling van de toekomstige verhoudingen.'

CONSTITUTIE

Volgens Hirsch Ballin geeft het woord 'gemenebest' goed aan dat het gaat om verhoudingen, waarover de landen in het koninkrijk zelf beschikken: 'een vrij gevormde of gehandhaafde relatie, een constitutie, omdat het gaat om een verhouding tussen landen in het koninkrijk.'

RECHTSSTAAT

De minister stelde dat hij bij zijn gesprekken met de partners overzee heeft geconstateerd dat de gemenebestconstitutie hun garanties biedt voor handhaving van de rechtsstaat, waarin de rechtszekerheid en fundamentele rechten en vrijheden van de burger voorop staan. Verder worden waarborgen als een nationaliteit, de behartiging van buitenlandse betrekkingen en de handhaving van een militaire aanwezigheid van groot belang geacht.

'In het huidige nu 35 jaar oude statuut van het koninkrijk is wat dor hout, zijn wat verouderde bepalingen die nu kunnen vervallen. Als we overgaan tot het nieuwe concept, dan moeten we ons richten op de wezenlijke kenmerken van onze relaties die gezamenlijke waarborgen voor de rechtszekerheid, democratie en fundamentele rechten en vrijheden bieden,' aldus de minister.

GEFORCEERD

Hij ging ook in op de verhoudingen tussen de eilanden die nu nog de Antillen vormen. Hij wees op de verschillen in cultuur en taal tussen de bovenwinden en benedenwinden. 'Op Sint Maarten en Curaçao is de overtuiging gegroeid dat het toch wel een erg geforceerd verband is om uit te gaan van een landsregering voor die vijf eilanden samen. Bovendien heeft Curaçao ook nog twee bestuurslagen.'

GARANTIES

Wanneer het koninkrijk van vier: Nederland, Aruba de combinatie Curaçao/Bonaire en de Bovenwinden inderdaad een feit zou worden, dan moeten er garanties komen voor de autonomie van de kleinste eilanden. 'Er zullen bepaalde afspraken moeten komen over de financiele verhoudingen,' aldus de minister. Hij maakte duidelijk dat volgens de huidige schets de kleine eilanden hun eigen eilandsraad zouden behouden. De minister stelt hoge prijs op handhaving van de mogelijkheid van beroep op de Hoge Raad in alle landen van het koninkrijk nieuwe stijl.

GEEN OPSPLITSING

Een opsplitsing van de Antillen in vijf aparte landen wijst Hirsch Ballin resoluut van de hand. 'Daarvoor is de bestuurschaal Bonaire, Saba en Statius ongeschikt,' meent hij. Hij onderschreef de woorden van Betico Croes die zei dat geen enkel continentaal denkpatroon toepasbaar is op de Antillen omdat eilanden nu eenmaal eilanden zijn. 'De Caribische eilanden hebben een andere samenleving dan op het vaste land. Juist daarom hebben we ons de vraag gesteld hoe we de toekomstige verhoudingen tussen de eilanden moeten zien.'

De schets wil een bijdrage leveren aan een verheldering van het verloop van de discussies over de staatkundige toekomst van de eilanden zoals in de regeringsverklaring bij het kabinet Lubbers-Kok werd aangekondigd Er moet zo spoedig mogelijk duidelijkheid komen over de toekomstige betrekkingen tussen en binnen de landen van het Koninkrijk,' aldus Hirsch Ballin.

CAO-ondertekening Curoil

WILLEMSTAD —Nadat de CAO-onderhandelingen tussen de vakbond PWFC en de Curoil-directie vorige week nog tot de nodige spanningen leidden en zelfs acties werden afgekondigd, kon gistermiddag de nieuwe CAO worden ondertekend. Een hele positieve en zelfs de meest gunstige van het eiland, meldde Curoil- president- commissaris Ricardo Isebia (geheel rechts). Aan de meeste eisen van de vakbond werd immers tegemoet gekomen, stelde Isebia. Vakbondsleider Roque Koeyers (geheel links) wierp een balletje op: gezien de goede verstandhouding tussen de directie en de vakbond moet het mogelijk zijn een regeling te treffen om de werknemers die vorige week het werk neerlegden toch uit te betalen over de niet gewerkte uren. 'Meningsverschillen betekenen nog niet dat de partijen elkaars vijanden worden. Wij zijn geen vrienden van elkaar, maar ook geen vijanden,' aldus Koeyers, die daaraan toevoegde dat geen der partijen 'wraakzuchtig' is. Zijn boodschap was uiteraard bedoeld voor Curoil-directeur Marcel Nicolina (midden, tijdens de ondertekening).

Faillissement van de baan

Hidco betaalt onder druk deel van oude rekeningen

WILLEMSTAD — Een eventueel faillissement van Hidco, de onderneming achter het Las Palmas hotel, is van de baan. Twee schuldeisers zijn na een debat voor het toeziend oog van rechter G. Bracht tot een voorlopig akkoord gekomen over een aantal nooit betaalde grote rekeningen.

De faillissementsaanvraag was ingediend om vaart in de dwang tot betaling te brengen. De hoofdverantwoordelijke van Hidco heeft bestellingen gedaan bij een lokale en bij een buitenlandse onderneming. Het betreft de levering van goederen voor de inrichting van hotels. De grootte van het bedrag dat volgens de rekeningen betaald moest worden werd bestreden door Hidco. Afschriften van bestellingen konden echter aantonen dat de orders wel degelijk geplaatst konden worden. Wel werd een discussie gevoerd of bij de verkooptransactie de leveranciers de regels voor verkoop op de juiste manier in acht hadden genomen.

De slotsom was dat Hidco ermee akkoord ging een deel van de schuld aan beide eisers direct te betalen. Over de rest van de onbetaalde rekeningen zal verder geprocedeerd worden. De eis tot faillietverklaring is teruggetrokken.

De advocaten van beide partijen wilden alleen bevestigen dat de zitting vrijdag heeft plaatsgevonden. Het viel niet te achterhalen om welke bedragen het gaat.

Open house landhuis Brievengat

WILLEMSTAD —Morgen (zondag) is er van tien uur 's ochtends tot drie uur 's middags weer de maandelijkse open house in het landhuis Brievengat. Men kan er terecht voor Indische en lokale hapjes en lokale handenarbeidartikelen, terwijl er om twaalf uur een optreden is van de Grupo folkloriko Antiano. Bezoekers kunnen ook het landhuis bezichtigen. De koffie en drankjes staan klaar.

WILLEMSTAD — Een Curaçaose delegatie is afgelopen vrijdag naar de Dominicaanse republiek vertrokken waar men deelneemt aan een cultureel/gastronomische uitwisseling. De activiteiten op Santo Domingo vinden plaats in nauw overleg met het ministerie van Toerisme van dat eiland.

WILLEMSTAD — De school en buurtcommissie van de schooladviesdienst Sedukal en de oudercommissie van de kleuterschool Strea di Laman op Boca Sami nodigt alle Boka-bewoners uit voor een informatiebijeenkomst over het invullen van het inkomstenbelasting- formulier. Die wordt op maandag 26 maart gehouden in de Strea di Laman kleuterschool. Spreker is mr Pikerie, belastingadviseur. Toegang is gratis.

Viering van 25 maart

ORANJESTAD — De Blue Army Aruba herdenkt zondag 25 maart het feest van Maria Boodschap, dat door paus Johannes Paulus II uitgeroepen werd tot 'wereld-dag Pro-geboorte'. De herdenking bestaat uit aanbidding van de Allerheiligst, van drie tot zes uur 's middags, in de Blue Army-kapel aan de Torenstraat in San Nicolas.

In Brazil Spel zonder grenzen

ORANJESTAD — Centro di Barrio Brazil organiseert 29 april - ter gelegenheid van Koninginnedag - een Spel zonder Grenzen. Groepen die aan dit spel willen deelnemen en nadere bijzonderheden wensen, kunnen zich in verbinding stellen met Chico Harms (tel. 47529) of het buurtcentrum (46500).

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-743.

TELEFAX: 22368.

BANKREK nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **Great balls of Fire** (musical-drama, 14 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **The Berlin Affair** (love story, 18 jr).

* * * * * *

BOTICA'S (nachtdienst)
Pabao brug: Popular, tel.: 32147.
Pariba brug: San Nicolas, tel.: 45712.

* * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

* * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115)**

* * * * * *

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy: 'Outrage Fortune'; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.10 Big Story; 19.30 Crossfire; 20.00 Telenoticias; 21.00 CNN international news; 21.30 Just for the record; 21.51 Estreno: 'Family reunion'; 23.30 Sports late night; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 17.00 Spotlight on sports; 17.58 Matinee: '7 Brides for 7 brothers'; 19.30 Showtime; 20.30 CNN international news; 21.00 Quo Vadis; 22.30 Health week; 22.50 Week in review; 23.35 Sports late night; 24.00 Sluiting.

* * * * * *

DIVERSEN
SPORT
VOETBAL **(voorcompetitie AVB): 20.00** uur Arsenal vs CDRA - RCA-Sportcentrum.

* * * * * *

ZONDAG
BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **Great balls of fire** (musical-drama, 14 jr).
DRIVE-IN: 21.00 uur **The Berlin Affair** (love story, 18 jr.).

* * * * * *

DIVERSEN
ARUBA CHAPTER AMORC: 10.00 uur viering van nieuwjaar van de Rozekruizers - gebouw te Savaneta 202.

BLUE ARMY ARUBA: 15.00-18.00 uur aanbidding van de Allerheiligst - kapel aan de Torenstraat, San Nicolas.

SPORT
ATLETIEK **(CAMO)**: vanaf 09.00 uur loopwedstrijden - Wilhelminastadion.

DRAGRACES **(ARA)**: 14.00-18.00 uur roadtests - Raceway Park Palo Marga.

* * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 Of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

* * * * * *

Vandaag toerisme-bijeenkomst

Vullen hotelkamers is belangrijk onderwerp

ORANJESTAD — In het Golden Tulip Hotel begon zaterdagmiddag om één uur de vergadering van AHATA met AHMSANA om de huidige situatie rond het Arubaanse toerisme te bespreken.

Een dergelijke vergadering wordt ieder kwartaal gehouden en ditmaal zullen tweeëndertig wholesalers/touroperators en negentien leden van AHMSANA (Aruba Hotel Marketing and Sales Association of North America) tezamen met AHATA-leden aanwezig zijn. Verschillende punten van algemeen belang, waarbij het vullen van de vele hotelkamers - dus meer toeristen naar Aruba trekken - zullen centraal staan.

Morgen zullen in het Sonesta Hotel nog verschillende individuele besprekingen worden gehouden. De pers wordt vanmiddag in de gelegenheid gesteld kennis te maken met vertegenwoordigers van deze organisaties.

Uitreiking van Academy wards

ORANJESTAD — Het programma van TeleAruba op maandagavond 26 maart staat in het teken van de jaarlijkse Academy Awards in de Verenigde Staten. Het programma vermeldt: om zeven uur 'Disney goes to the Academy', over de Awards die Disney gewonnen heeft; om half negen 'Faded Dreams', waarin Lauren Bacall het zal hebben over Hollywood-mysteries; om kwart over tien volgen de interviews met de Awards-genomineerden; om elf uur volgt de directe uitzending van de 62ste Academy Awards-presentatie.

In Nationale bibliotheek Scriptwriting-seminair

ORANJESTAD — Onder leiding van Ito Tromp, werkzaam bij de Nationale Bibliotheek, wordt dit weekeinde een seminar gehouden over 'scriptwriting'.

Het is de eerste keer dat een dergelijk seminar wordt gehouden, waarvan de stichting In-Top de organisatie in handen heeft. Medewerking werd verleend door de Nationale Bibliotheek en Cede Aruba. Het doel van dit seminar is dat de deelnemer(sters) meer inzicht krijgen en om meer praktijk op te laten doen voor het maken van een script. Ito Tromp heeft op dit gebied reeds verschillende produkties op zijn naam staan.

Dan bij het slot van het seminar - zondagmiddag om één uur - ontvangen de deelnemers een certificaat. In-Top nodigt iedereen, die belangstelling in dit werk heeft, uit dit seminar dat in de Nationale Bibliotheek wordt gehouden, bij te wonen.

Premier geeft weekoverzicht

ORANJESTAD — Ingaande zondag 25 maart begint een radioprogramma van de regering 'Promé ministro ta repasa siman', waarin de premier de revue laat passeren over de activiteiten van de afgelopen week. Het programma wordt uitgezonden door Radio Kelkboom AM/FM van elf uur tot half twaalf en door Radio Caruso Booi FM van vijf uur tot half zes.

Actueel - Aruba

Algemene Ziektekostenverzekering (2)

IN DE EINDFASE van de uitvoering van de nieuwe AZV is elke ingezetene van Aruba verplicht verzekerd tegen ziektekosten. Elke verzekerde zal recht hebben op een basispakket van voorzieningen, bestaande uit: huisarts, medische specialisten, verloskundige hulp, fysiotherapie, voorgeschreven medicijnen, ziekenhuis, kruiswerk, tandarts, hulpmiddelen en ambulancevervoer.

De omvang van elk van deze voorzieningen wordt op verschillende wijze vastgesteld. Ziekenhuiszorg bijvoorbeeld zal afhankelijk gesteld worden van bepaalde voorwaarden, waardoor een selectief gebruik van deze voorziening wordt gerealiseerd.

UITVOERINGSORGAAN

De gehele uitvoering van de AZV berust bij een volledig zelfstandig handelend bestuursorgaan, het zogenaamde uitvoeringsorgaan. Dit orgaan zal worden samengesteld uit vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties, alsmede representanten van gezondheidszorg verlenende instellingen. Tot de taak van het uitvoeringsorgaan behoort het opzetten en inrichten van een uitgebreide en efficiënte administratie en het beheren van het Algemeen Fonds Ziektekosten.

Ook sluit het uitvoeringsorgaan de contracten af met artsen, specialisten en gezondheidszorg verlenende instellingen, daarbij rekening houdend met hoge eisen van kwaliteit en doelmatigheid. Door het verzamelen van relevante informatie is het uitvoeringsorgaan tenslotte de instantie die de regering adviseert bij het te voeren volksgezondheidsbeleid.

VERANTWOORDELIJKE INSTANTIE

De verantwoordelijkheid van de regering en die van het uitvoeringsorgaan bij de concretisering van de AZV zijn duidelijk onderscheiden en afgebakend. Het nemen van beslissingen ten aanzien van individueel verzekerden is volledig in handen van het uitvoeringsorgaan. De regering heeft hierin geen enkele bemoeienis. Is een verzekerde het niet eens met een beslissing van het uitvoeringsorgaan dan kan deze in de toekomst uiteindelijk een beroep doen op de rechter.

De verantwoordelijkheid van de overheid voor de AZV ligt in het financiële vlak. De overheid beslist inzake de financiering van de uitgaven van het uitvoeringsorgaan. In de aanvangsfase geschiedt dit door middel van de vaststelling van de landsbijdrage, in de eindfase via het vaststellen van de premie voor de Algemene Ziektekostenverzekering.

Wel blijft het altijd mogelijk, bijvoorbeeld om reden van kwaliteit van de gezondheidszorg en een verantwoorde kostenbeheersing, in te grijpen via een wijziging van de landsverordening AZV. Doch dit kan alleen gebeuren door de regering in samenwerking met het parlement.

FASEGEWIJZE INVOERING

De AZV zal in eerste instantie gelden voor ambtenaren, semi-overheidspersoneel, gepensioneerden, ministers, Statenleden en voor hen die nu in aanmerking komen voor de PPK-regeling. Ook de SVB-verzekerden zullen in deze eerste fase overgeheveld worden naar de AZV. Voor deze categorieën zal de nieuwe ziektekostenregeling, zijnde één der secundaire arbeidsvoorwaarden, tenminste gelijk blijven aan de huidige regeling.

In deze fase wordt ook het uitvoeringsorgaan met de benodigde administratiesystemen op poten gezet. Bovendien zal het contractensysteem worden ingevuld. Tenslotte wordt in deze fase het bij een latere fase uiteindelijk in te voeren premieheffingssysteem ontwikkeld. Dit is nodig om de AZV dan voor de gehele bevolking te kunnen invoeren, een operatie die wel enkele jaren in beslag zal nemen.

POSITIE VAN DE VERZEKERDE

Elke ingezetene van Aruba is straks van rechtswege verplicht verzekerd. Dit houdt voor de verzekerde in, de van rechtswege bestaande plicht om premie te betalen. Voor de overheid staat hier tegenover de plicht door de landsverordening AZV geboden waarborgen ten aanzien van de gezondheidszorg te handhaven.

De aanspraken van de verzekerde zullen echter, vergeleken met de huidige regelingen, anders zijn georganiseerd. Dit betreft met name de financiële afwikkeling. Voor wat betreft de aanspraken van de verzekerde is in de AZV gekozen voor het stelsel van te verstrekken medische hulp in natura. Dit betekent dat de verzekerde tegenover het uitvoeringsorgaan geen recht heeft op de hulp zelf. Het uitvoeringsorgaan heeft immers met artsen, specialisten en andere instellingen contracten gesloten, waarna de verzekerde zijn recht op hulp ten opzichte van het uitvoeringsorgaan geldend maakt door bijvoorbeeld bij de huisarts-contractant of het hospitaal (als gecontracteerde instelling) de hulp in te roepen. Nadat de hulp is verleend, rekent de contractant rechtstreeks af met het uitvoeringsorgaan. De verzekerde is dus in het gehaal niet bij betalingskwesties betrokken.

Alleen in het zeer uitzonderlijke geval dat het uitvoeringsorgaan geen contract heeft kunnen afsluiten, heeft de verzekerde aanspraak op een vergoeding in geld. In dat extreme geval zal de verzekerde de gemaakte kosten zelf eerst moeten hebben betaald aan de betreffende hulpverlener, waarna declaratie kan plaatsvinden bij het uitvoeringsorgaan.

EEN CONCREET VOORBEELD

Na de inwerkingtreding van de AZV meldt een verzekerde zich met een probleem bij zijn huisarts, die na enkele consulten doorverwijst naar een medisch specialist. Deze acht opname in het hospitaal noodzakelijk. Nadat operatief is ingegrepen, verlaat de verzekerde na twee weken gezond en wel het ziekenhuis. Aangenomen dat én de huisarts én de behandelende specialist(en) én het hospitaal alle contractspartijen in het kader van de AZV zijn, is hiermee voor de verzekerde de zaak afgehandeld. De contractspartijen rekenen namelijk direct af met het AZV-uitvoeringsorgaan.

Eman na suggestie van Rudy Croes:

Oplossing toeristische problemen door experts

ORANJESTAD — AVP-fractieleider in de Staten mr Henny Eman liet in reactie op de wensen van MEP-Statenlid Rudy Croes, dat er een minister moet komen die alleen Toerisme behandelt, weten dat dit niet de juiste oplossing is. Volgens Eman is de oplossing het inschakelen van experts.

In dit verband merkt hij op, dat iedereen weet waarom het Toeristenbureau haar top van experts verloren heeft en nu geleid wordt door mensen die de grote ervaring van hun voorgangers niet hebben. Ook de minister die Toerisme onder zich heeft, is volgens de AVP niet de juiste man, omdat hij op dit gebied geen ervaring heeft hetgeen telkenmale uit zijn optreden weer blijkt. Door het gebrek aan leiding is het toerisme duidelijk in gevaar. Volgens de leider van de oppositie wijst het voorstel van MEP-Statenlid Rudy Croes er duidelijk op, dat Croes toegeeft dat de regering op dit gebied slecht werk verricht en hij bevestigt nog eens dat er in de MEP zelf problemen zijn.

'Het is nu zo', aldus Eman, 'dat het toerisme door de regering-Oduber behandeld wordt zoals dit destijds in het MEP-Bestuurscollege geschiedde: amateuristisch. Nu de MEP merkt dat het toerisme-beleid niet de goede kant opgaat, wil de MEP de economische problemen ook nog met een politiek probleem oplossen'.

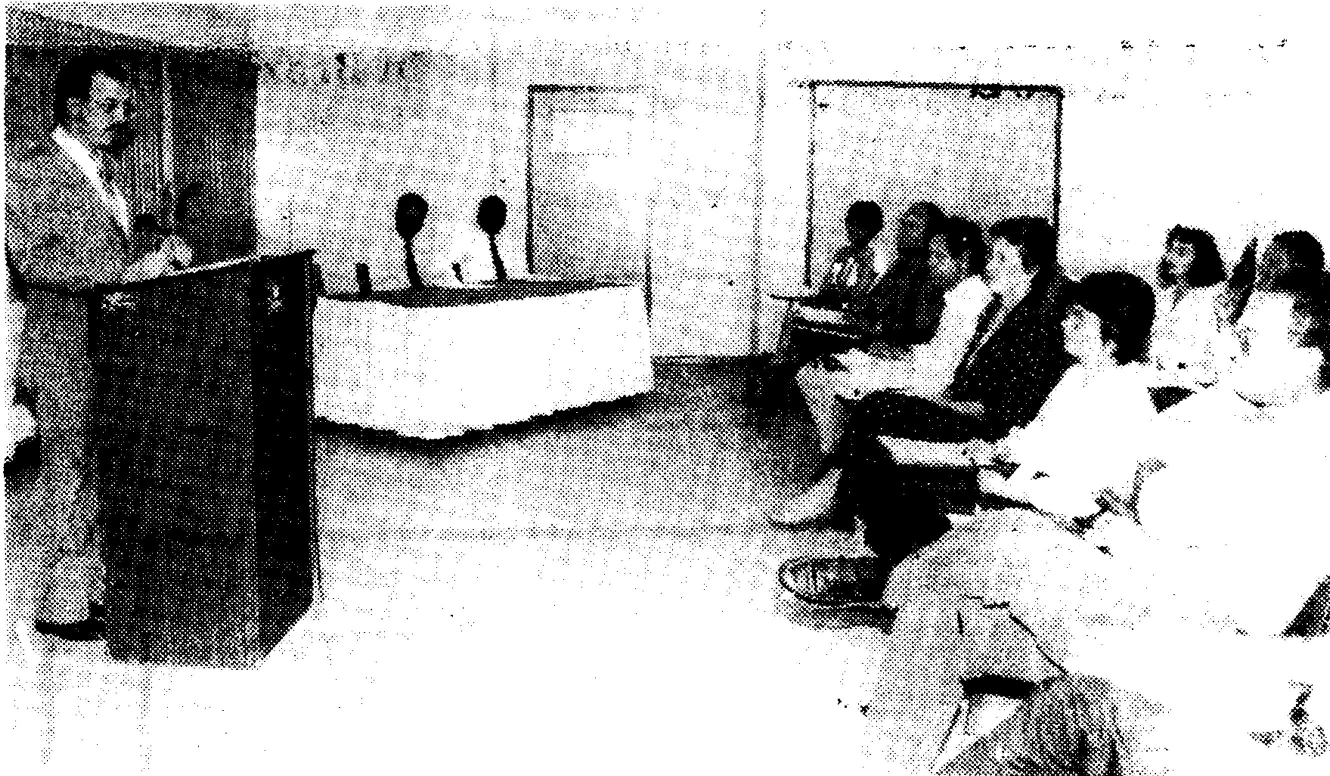
In dit verband haalt Eman nog eens de verschillen van mening aan die er tussen de groep Nelson Oduber en de groep Rudy/Hendrik Croes in de MEP bestaan. De AVP verwacht wel dat wanneer men een minister voor Toerisme gaat aanstellen dit geen politieke benoeming wordt, maar een expert die werkelijk leiding kan geven aan de toeristische problemen waarmede Aruba geconfronteerd wordt.

Estrella wint van Jong San Nicolas

ORANJESTAD — Jong San Nicolas bood in de voetbal-voorcompetitie sterke tegenstand aan Estrella en verloor tenslotte met 0-1.

Estrella's winnende treffer werd vijftien minuten voor het einde gescoord uit een kopstoot door Ronny Kootes. Estrella plaatste zich door deze overwinning voor de volgende ronde en komt op 7 april uit tegen Jong Aruba. Jong San Nicolas speelt op 5 april tegen de winnaar van de wedstrijd Arsenal - CDRA, welke wedstrijd vanavond om acht uur in RCA-sportcentrum plaatsvindt.

ORANJESTAD — De politie in San Nicolas betrapte in een woning aan de Bernardstraat een trio - twee mannen en een vrouw - dat zich klaarmaakte voor een cocaïne-snuifpartij. Dat gebeurde om kwart over tien in de avond. De politie nam drie plastiek zakken en een luciferdoosje inhoudende een wit - op cocaïne lijkende - poeder, een plastiek juicefles en een rietje in beslag.

■ *ORANJESTAD — Minister van Welzijnszorg Fredys Refunjol opende in het Bushiri Beach Hotel een workshop 'Exploring the possibility of improvement in the public assistance and social welfare system', waaraan ambtenaren van de verschillende departementen deelnemen.*

De bijeenkomst werd gehouden in het kader van het bezoek van de UNESCO-expert dr Roy Thomas aan Aruba. Dr Thomas verschaft tijdens de studiedag inlichtingen over het belang van 'social planning' en 'public assistance'. Hij keert maandag terug naar Trinidad waar hij uit de verzamelde gegevens een rapport zal opstellen voor minister Refunjol.

MEP-Statenlid drs Raymond Hernandez:

Komende jaren zijn zeer belangrijk voor toerisme

ORANJESTAD — MEP-Statenlid drs Raymond Hernandez wijst er in een verklaring op dat na het sluiten van de Lago in 1985 het grote alternatief voor Aruba was: het toerisme verder uitbouwen.

Hij gaat dan uitvoerig in op het meer dan verdubbelen van de hotelkamers op Aruba, hetgeen de nodige infrastructurele problemen met zich mee bracht, waarvoor destijds een voldoende voorzieningen werden getroffen. Volgens het Statenlid, dat aanwezig was bij het afgelopen dagen gehouden seminar over toerisme van de FTA, hebben de aanwezigen duidelijk hun bezorgdheid geuit over de ontwikkelingen voor de komende jaren op het gebied van toerisme en in het bijzonder de nodige infrastructuur.

BETREURD

Iedereen is het er over eens, dat de komende jaren zeer belangrijk zijn voor de ontwikkeling van het toerisme en dat dit een zaak is die eenieder aangaat en waarvoor eenieder zich moet inzetten. In dit verband betreurt Hernandez het, dat de regering-Eman zeker wat de adviezen van de rapporten in het verleden betreft, daarmede geen rekening heeft gehouden.

'Daarom is het belangrijk dat zonder uitstel, wij allen tezamen, erger kunnen voorkomen', aldus MEP-Statenlid drs Raymond Hernandez. 'Immers, wat er ook gebeurt, uiteindelijk zullen wij allen tezamen opdraaien voor de garanties die gegeven werden indien het verkeerd gaat met de hotels.

Video- en toneelregie cursussen

ORANJESTAD — Op 9 april wordt een aanvang gemaakt met een videocursus en een multidisciplinaire theatercursus.

De videocursus wordt gegeven in de Mediatheek van de Nationale Bibliotheek door Hannus Taken die zijn studie volgde aan de Gerrit Rietveld Akademie, afdeling Audiovisuele Vormgeving. De cursus toneelleiding wordt met financiële steun van UNOCA, verzorgd door Nicoline Nagtzaam, docente aan de regie-afdeling van Theaterschool Amsterdam.

Belangstellenden kunnen voor de videocursus inschrijven bij de Bibliotheek en voor de toneelcursus bij Amy Lasten, bij Instituto di Cultura.

Spanning gestegen in Kosovo

KOSOVO - In de Joegoslavische provincie Kosovo hebben zich rellen voorgedaan na de vergiftiging van Albanese jongeren. In verband met de gestegen spanning heeft de regering van Kosovo aan de politie opdracht gegeven in te grijpen.

De tegenstellingen tussen Albanezen en Serviers zijn als gevolg van de vermeende vergiftiging weer opgelaaid. Er wordt gesproken over een golf van schijnbare vergiftigingen onder meer dan tweehonderd Albanese jongeren. Van officiele zijde wordt in alle toonaarden ontkend dat er sprake is van vergiftiging. Albanese leiders spreken van een poging Albanese kinderen te vergiftigen terwijl Servische artsen dit tegenspreken. De verschijnselen zoals rode vlekken zijn van korte, tijdelijke aard, zo wordt gezegd. Vijftien mensen raakten gewond bij een betoging in Pudojevo nadat het nieuws over de vergiftigingen bekend was geworden. In totaal zij er bij rellen in de afgelopen dagen zeker veertig mensen gewond geraakt. De veiligheidsdiensten hebben opdracht gekregen streng in te grijpen bij verdere geweldpleging.

LONDEN - President Vaclav Havel heeft donderdag in Londen gezegd dat de vorige, communistische, regering van Tsjechoslowakije Libie zoveel Semtex heeft geleverd, dat Tripoli daarmee 150 jaar lang terroristen kan bevoorraden.

Tijdens een persconferentie zei hij dat Praag inmiddels is gestopt met de export van deze kneedbare explosieven. Semtex is ook gebruikt om de Panam-Boeing op te blazen die in december 1988 boven het Schotse Lockerbie neerstortte. In totaal is er duizend ton Semtex aan kolonel Gaddafi geleverd, "en tweehonderd gram is genoeg om een vliegtuig op te blazen", aldus Havel. Veiligheidsagenten zeggen dat Semtex is gebruikt bij verschillende terreuraanslagen. In het wrak van een Franse DC-10 die vorig jaar boven de Sahara explodeerde, waarbij 170 mensen omkwamen, zijn ook sporen van de explosieven gevonden. Het Ierse republikeinse leger IRA zou er ook gebruik van maken in zijn campagne tegen de Britse overheersing in Noord-Ierland. Semtex is een ideaal wapen voor terroristen omdat het reukloos is en dus niet kan worden opgespoord door honden. Bovendien kan het niet worden ontdekt via de gebruikelijke detectors op vliegvelden.

Boze Bhudisten protesteren

■ *NEW DELHI - Budhistische monniken demonstreerden bij de Chinese ambassade in de hoofdstad van India. Zij protesteerden tegen het officiële bezoek van de Chinese minister van Buitenlandse zaken Qian Qichen aan India. (AFP-satellietfoto)*

Dode bij brand in SU-ambassade

BAYRUT - In de Sovjet-Russische ambassade in Bayrut heeft zich vrijdag brand voorgedaan. Daarbij is zeker een dode gevallen en vielen er ook een paar gewonden. De brandweer had vier uur nodig om het vuur te blussen op de tweede verdieping van de oostelijke vleugel van het gebouw. De ambassade ligt in een overwegend door Islamieten bewoond deel van de Libanese hoofdstad. De omgekomene zou een Sovjet diplomaat zijn.

ALLE OVERHEIDS-functionarissen in Japan krijgen een vijfdaagse werkweek. De regering heeft ingestemd met plannen voor een werkweek van niet langer dan veertig uur. In januari van dit jaar werd er voor ambtenaren met een administratieve functie al een vijfdaagse werkweek van kracht.

In Stinissen-zaak geen vervolging

UTRECHT - De geneeskundig inspecteur zal geen klacht indienen bij het Medisch tuchtcollege inzake het overlijden van de compatiente Ineke Stinissen. Volgens een vrijdag uitgegeven verklaring van het ministerie van Volksgezondheid heeft het betrokken verpleegtehuis Het Wiedenbroek zorgvuldig gehandeld. Het strafrechtelijk onderzoek door het Openbaar Ministerie is nog niet afgerond. Verwacht wordt dat dit nog enkele maanden kan duren.

Begrafenis geëxecuteerde journalist

LONDEN - De stoffelijke resten van de Iraanse journalist F... Bazoft die in Iraq ... werd gestedl, zijn ... in Engeland aangek...

Bazoft die 31 jaar oud ... werkte voor het Brits... Observer. Hij werd ... maart opgehangen on... internationale oproep... Iraq om clementie. De ... verpleegster Daphen P... (53) die de man in ha... had vervoerd kreeg ... jaar gevangenisstraf. ... triplex gemaakte doo... met daarop in viltstift ... gebracht de naam B... werd vanuit Baghdad ... Londen vervoerd in een ... keersvliegtuig van Iraq... ways. De overledene he... Engeland geen familie... De Observer neemt de b... feniskosten voor zijn ... ning evenals de kosten ... het transport.

***

GENERAL Electric com... uit Groot-Brittannie m... de Britse overheid de ... defensie-dochters van de ... rikaanse Plessey volledi... nemen. De oorspronk... plannen van GEC en de ... duitse Siemens voor de ... menlijke overneming van ... sey voorzagen in een ... telijke overdracht van de ... rikaanse Plessey-divisie... Siemens. Het Westduits... cern ziet daar nu van af...

President van Litouwen

Als in bezet land

VILNIUS - President Vytautas Landsbergis van Litouwen heeft de Litouwse deserteurs opgeroepen zich in de kerken van dit land te verschuilen. Hij zei zich in bezet land te wanen nu de Russische tanks de Litouwse hoofd...

President Landsbergis zei vanmorgen in een toespraak tot het parlement dat 'we ons voelen alsof we in een bezet land zijn. Buitenlandse strijdkrachten zijn binnengedrongen en we weten niet wat zij zullen doen'. Hij legde deze verklaring af terwijl Russische tanks voor het parlementsgebouw denderden. Hij beschuldigde in een protest-telegram a... Moskou zijn Sovjet-colle... Michail Gorbatsjov er... de spanning op te voe... met dit militaire mach... vertoon.

Omdat het onmogeli... is iedereen te bescherm... raadde hij de Litouw... aan die uit het Sovj... met bij hun familie ... blijven maar in kerk... onder te duiken. Dit na... aanleiding van het feit d... drie officieren in burg... deze dagen een recru... oppakten en zonder ... hij afscheid kon neme... van zijn familie hem me... namen. Het aantal recr... ten dat weigert in Sovj... dienst te gaan en van h... die uit dit leger zijn ged... erteerd wordt geschat ... vijftienhonderd.

Hoogte van 6,30 m mogelijk

Weer nieuw wereldrecord polsstokhoog voor Boebka

DONETZK - Sergei Boebka heeft het indoorseizoen 1989-1990 in Donetzk afgesloten met een een nieuw wereldrecord. Het was de twintigste keer dat de Russische atleet, die in zijn woonplaats op een overdekte baan over 6,05 meter sprong, het wereldrecord verbeterde. Het was zijn elfde record in hal.

De Olympische titelhouder en tweevoudige wereldkampioen sprong twee centimeter hoger dan het oude record, dat hij op 11 februari van het vorig jaar in Osaka op 6'03 meter had gebracht. Boebka bleef met zijn prestatie slechts een centimeter verwijderd van zijn record in de open lucht, dat hij op 10 juli in Nice op 6,06 meter bracht.

In Donetzk, waar Boebka als organisator van de wedstrijd optrad, was een prijzengeld van 15.000 dollar (ruim 30.000 gulden) te verdelen. Boebka incasseerde daarvan het grootste gedeelte. Hij bleef zijn landgenoten Grigori Jegorov en Rodion Gataoellin, die beiden over 5,85 meter sprongen, voor. De Fransman Philippe Collet eindigde als vierde met 5,75 m. Vassili Boebka werd vijfde met een hoogte van 5,70 meter.

Sedert hij op 26 juni 1984 in Bratislava met 5,85 meter voor de eerste maal wereldrecordhouder werd, heeft de 26-jarige modelatleet, slechts een keer een ander voor zich moeten dulden.

Dat was slechts voor even. Op 31 augustus 1984 sprong Thierry Vigneron (Fra) in Rome 5,91 meter. Boebka heroverde het wereldrecord echter korte tijd later weer door de wedstrijd in de Italiaanse hoofdstad met 5,94 meter te winnen.

MANAGERSBUREAU

Boebka die hoogten van 6'20 tot 6'30 meter voor mogelijk houdt, heeft sinds kort een eigen managersbureau. De Rus, die zich in de Sovjetunie door de hoge startgelden en premies welke hij toucheert, een westerse levensstijl kan permitteren, kan nog lang mee gezien zijn leeftijd.

Tegenslagen, zoals vorige week het verlies in Grenoble tegen de Fransman Collet, doen Boebka weinig.

Hij kent de oorzaken. De fabrikanten van polsstokken kunnen de ontwikkelingen niet zo snel volgen, hoewel de greephoogte van de stokken nu tussen de 5,10 en 5,20 meter ligt. Bovendien vindt Boebka de meeste hem ter beschikking staande stokken te slap.

Dat Boebka de wedstrijd in zijn woonplaats serieus had genomen blijkt uit het feit dat hij in de week voor de wedstrijd in vier dagen twintig uur trainde. In het tiende jaar van zijn carrière als polsstokhoogspringer kwam met het nieuwe wereldrecord ook gelijk de beloning.

Hoop op één Duitse ploeg

BONN - De ruime verkiezingsoverwinning van de Christen-Democraten in de DDR heeft de verwachtingen over een Duitse ploeg voor de Olympische spelen van Barcelona verder verhoogd. Een Westduitse sportbestuurder zei dat maar een jaar nodig is om een ploeg te formeren. De conservatieve Christen-Democraten in de DDR, de geestverwanten van de Westduitse bondskanselier Helmut Kohl en diens partij CDU, willen niets liever dan een snelle hereniging met de Bondsrepubliek. Als die komt, staat niets de vorming van een sportploeg in de weg.

■ *Jan Wouters: zes wedstrijden geschorst*

Tuchtcommissie straft flink

Zes wedstrijden voor Jan Wouters

ZEIST - De tuchtcommissie van de KNVB heeft Jan Wouters een schorsing van zes wedstrijden en een boete van 750 gulden opgelegd. De commissie achtte bewezen, dat Wouters op 11 maart in de wedstrijd van zijn club Ajax tegen Volendam een elleboogstoot had uitgedeeld aan de Volendammer Pastoor. Wouters mag bovendien tot 1 januari 1991 geen aanvoerder van Ajax meer zijn.

De tuchtcommissie deelde nog een aantal forse straffen uit. Zo kreeg Henny Meijer van FC Groningen een schorsing van vier wedstrijden en een boete van 250 gulden en reserve-doelman Hans Willemsen van Vitesse een schorsing van vijf wedstrijden en 150 gulden wegens vechtpartijen tijdens de wedstrijd FC Groningen - Vitesse op 11 maart.

De voornaamste straffen zijn:

Wouters (Ajax): zes wedstrijden, 750 gulden boete, tot 1 januari 1991 geen aanvoerder.'

Valentijn (Excelsior): 3 wedstrijden, 100 gulden boete.'

Blackson (Feyenoord): 3 wedstrijden, 150 gulden boete.'

Meijer (FC Groningen): 4 wedstrijden, 250 gulden boete.'

Willemsen (Vitesse): 5 wedstrijden, 150 gulden.'

Mossel (Heracles): 5 wedstrijden.'

Van Veen (coach RKC): 1 wedstrijd voorwaardelijk met een proeftijd van 1 jaar, 500 gulden boete.'

Van den Berg (Sparta): 3 wedstrijden, 200 gulden boete, tot 1 januari 1991 geen aanvoerder.'

Advocaat (coach SVV): 2 wedstrijden, waarvan 1 voorwaardelijk met een proeftijd van 1 jaar, 500 gulden boete.'

Loting Europa Cup-duels

GENEVE - Het resultaat van de vrijdag verrichte loting voor de halve finales van de drie Europese bekertoernooien, die worden gespeeld op 4 en 18 april, is:

Europa Cup 1

AC Milan (Ita) - Bayern München (BRD)
Olympique Marseille (Fra) - Benfica (Por)

Europa Cup 2

AS Monaco (Fra) - Sampdoria (Ita)
Anderlecht (Bel) - Dinamo Bukarest (Roe)

Europa Cup 3

Juventus (Ita) - FC Köln (BRD)
Werder Bremen (BRD) - Fiorentina (Ita)

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar

VOETBAL
21.00 uur sel. Curaçao vs sel. Bonaire -Sentro Deportivo Kòrsou

* * * * * *

ZONDAG
ATLETIEK
(New Song)
07.00 uur start 6.5-km loop bij Sentro Deportivo Kòrsou naar Suffisantstadion.

BASEBALL
(Little League)
10.00 uur Boolchands vs ABN.
12.00 uur Coca Cola vs Curoil;
(Senior League)
14.00 uur ABN vs Kodak;
16.00 uur Kodela vs Boolchands - Curaçao Little League Ballpark.

* * * * * *

Zaak-Libregts Peper wil bemiddelen

ROTTERDAM - De burgemeester van Rotterdam, Dr. Bram Peper, wil bemiddelen in de controverse, die is ontstaan tussen de spelersgroep van het Nederlands elftal en bondscoach Thijs Libregts.

Dat heeft de advocaat van Libregts, Mr. Mentink, in een brief aan het sectiebestuur betaald voetbal van de KNVB laten weten.

"Het doel van het gesprek zou moeten zijn na te gaan of de door enkele spelers gewekte suggestie dat het Nederlands elftal geen vertrouwen meer heeft in mijn cliënt op waarheid berust", aldus Mentink, die het gesprek onder leiding van Peper wil houden buiten aanwezigheid van advocaten en leden van het sectiebestuur.

Mentink acht het noodzakelijk, dat het overleg plaats vindt nog voordat het Nederlands elftal afreist naar Kiev, waar op 28 maart een vriendschappelijke wedstrijd tegen de Sovjetunie wordt gespeeld. De advocaat van Libregts heeft de KNVB gevraagd schriftelijk te reageren op het verzoek. Bij het uitblijven van een reactie zal Mentink zich beraden op gerechtelijke stappen.

HOCKEY / HILVERSUM -De Koninklijke Nederlandse hockeybond (KNHB) heeft contracten getekend met drie nieuwe sponsors, gezamenlijk goed voor een financiële inbreng van ruim 300.000 gulden. Het gaat om meerjarige verbintenissen met de bedrijven Aro Lease uit Den Bosch, Bausch en Lomb Healthcare en Optics Worldwide uit Heestede alsmede Cadbury Beverages uit Bussum.

RENOVATIE KOSTTE AL ZESTIEN MENSENLEVENS

Verkeerschaos in Rome zelfs Italianen te veel

Voetbalstadions voor het WK komen niet op tijd gereed

ROME - Italia 90 roept gemengde gevoelens op bij de Italianen. Lang niet iedereen is blij dat Italië komende zomer ruim een maand het strijdtoneel is van de eindronde om het wereldkampioenschap voetbal.

Zelfs in het compleet voetbalgekke Italië worden steeds meer vraagtekens gezet achter het snel naderende prestige-toernooi, dat de samenlevingen in de steden waar straks wordt gevoetbald, nu al lelijk ontwricht.

De meeste van de twaalf stadions zijn, amper tien weken voor de start van het toernooi, nog lang niet klaar.

Zelfs indien vanaf nu dag en nacht wordt gewerkt, is het praktisch uitgesloten dat overal de race tegen de klok wordt gewonnen. De renovatie van de stadions heeft tot nu toe al zestien arbeiders het leven gekost. Een aantal dat mogelijk nog zal stijgen, want de werkdruk is buitensporig hoog.

Vakbondsleider Antonio Pizzinato heeft dan ook al protest aangetekend. Hij eist zo snel mogelijk maatregelen om de werkomstandigheden te verbeteren. "De bouwplaatsen zijn nu al veranderd in slachthuizen. Als het werktempo nog verder wordt opgevoerd, vallen er ongetwijfeld meer slachtoffers".

BRON VAN ERGENIS

Bron van toenemende ergernis en irritatie vormt ook de goedbedoelde poging de infrastructuur rond de stadions en in de steden, waar gespeeld wordt, drastisch te verbeteren. Alleen in Rome al wordt op ruim dertig plaatsen gewerkt aan verbetering van het straatbeeld en van de openbare weg, waardoor de verkeerschaos zelfs voor Italianen tot onaanvaardbare hoogte is gestegen.

"Steeds meer mensen krijgen daar moeite mee", erkent Robert in den Bosch. Hij is als politiek waarnemer verbonden aan de Nederlandse ambassade in Rome. "Begrijpelijk, want het is inderdaad een chaos. Niet alleen in Rome, maar ook in de andere steden waar straks wordt gevoetbald.

Normaal gesproken is het al bijna ondoenlijk met de auto door de stad te komen, maar nu is het helemaal verschrikkelijk. De Italianen beginnen de prijs die moet worden betaald voor het mogen organiseren van de wereldtitelstrijd dan ook behoorlijk hoog te vinden."

WEGGEWUIFD

Op het centrale organisatiebureau in Rome wordt alle kritiek en alle twijfel of Italië op tijd klaar zal zijn straks de internationale voetbalwereld te ontvangen, luchtig weggewuifd. "Wij hebben alles onder controle", zegt een woordvoerder.

"Natuurlijk is er sprake van enige overlast, maar dat hoort er nu eenmaal bij. Dat is iedereen weer vergeten zodra alles klaar is. Ook over de stadions maken wij ons totaal geen zorgen. Wij liggen overal redelijk op schema. Het komt allemaal best in orde."

Optimisme viert derhalve hoogtij. Waar dat echter vandaan wordt gehaald is zo nu en dan een raadsel. Vooral de situatie in Rome oogt dramatisch. Het stadio Olympico, waar in 1960 de Olympische Spelen werden gehouden, staat nog volledig in de steigers.

Hoewel pottenkijkers angstvallig buiten de deur worden gehouden - het stadion is hermetisch afgesloten en wordt streng bewaakt - valt met enige moeite te zien dat de kostenverslindende renovatie (volgens voorzichtige schattingen bijna een miljard gulden) het eindstadium nog lang niet heeft bereikt.

ROOSKLEURIGER

Heel wat rooskleuriger is de situatie in Palermo en vooral Cagliari, de plaatsen waar het Nederlands elftal in de eerste ronde speelt. Op Sardinië is zelfs al bijna alles in gereedheid voor de veldslag tegen Engeland. Slechts het parkeerterrein voor het stadion moet nog worden aangelegd.

Zo ver is het in Palermo nog niet. Stadio Della Favorita heeft nog wat ingrepen nodig voordat Oranje op 12 juni tegen Egypte kan spelen. Rond het stadion is het nog een puinhoop. "Geen paniek", stelt Serenella la Cavera namens het organisatie-comité in Palermo geruststellend vast. "Wij komen dik op tijd klaar. Over twee maanden is alles piekfijn in orde. De landen die hier spelen zal het aan niets ontbreken".

Grote vraag in Italië is nog of het toernooi inderdaad een onafzienbare stroom toeristen zal opleveren. Het volk is tot nu toe zeer gehouden met de boodschap dat het huidige ongemak maar even voor lief moet worden genomen. De supporters zullen straks voor een forse stroom lires zorgen waar "iedereen" van mee zal profiteren.

Dat valt vermoedelijk flink tegen. Het aantal hotelreserveringen is bedenkelijk laag. De doorsnee-voetballiefhebber geeft de voorkeur aan korte tripjes per wedstrijd. Begrijpelijk, want de hotel- en verblijfskosten zijn schrikbarend hoog, waardoor het voor modale stervelingen nauwelijks op te brengen valt het gehele toernooi in Italië te blijven.

Ignezio Bennati, die als wethouder in Palermo sport en toerisme in zijn portefeuille heeft, erkent dat de belangstelling voor twee weken Sicilië tot nu toe tegenvalt.

"Onze indruk is inderdaad dat de meeste Nederlanders en Ieren per wedstrijd op en neer reizen. De koppelverkoop tussen hotelaccommodatie en toegangsbewijs werkt kennelijk niet goed. Zoals het er nu naar uitziet, zal het in Palermo rond de wedstrijden hectisch zijn, maar zal het verder niet zo gek veel drukker worden dan normaal."

Geen twaalfde provincie worden

Witt tegen hereniging Duitsland

PARIJS - Katerina Witt is tegen de hereniging van de Bondsrepubliek en de DDR. Dat zegt de tweevoudig Olympisch kampioene kunstschaatsen in een interview met het Franse magazine l'Equipe.

"De DDR moet de kans krijgen als autonoom land verder te gaan", zei de Oostduitse. "Ik wil niet dat mijn land de twaalfde provincie van de Bondsrepubliek wordt."

De prinses van het ijs is er voorstander van dat de DDR met financiële steun van buitenaf zijn eigen weg kan gaan.

Witt zegt de indruk te hebben dat de hereniging van de Bondsrepubliek en de DDR tot stand komt omdat in beide landen Duits wordt gesproken. "Het zou hetzelfde zijn als Oostenrijk geannexeerd wordt door de Bondrepubliek, omdat daar ook Duits wordt gesproken", aldus Witt.

In het verleden heeft Witt nooit het socialisme in de DDR bekritiseerd. "Waarom zou ik? ik ben een kunstschaatster, geen politicus. Zelfs de Westduitse politici Kohl, Straus en Vogel bogen voor Honecker."

Witt is niet optimistisch over de toekomst van de Oostduitse sport. "Onze beste atleten worden verkwanseld aan de Bondsrepubliek. Zij zullen niet meer terugkeren", vreest Witt.

■ *Katarina Witt*

Hormonen in ratten-hersenen

DDR-neuroloog experimenteerde met ratten voor topprestaties

HAMBURG - De Oostduitse neuroloog Winfried Schaker heeft jarenlang onderzoek gedaan met de toevoeging van hormonen in de hersenen van ratten en de invloed daarvan op het spierstelsel.

Als zodanig was hij van wezenlijk belang met betrekking tot de Oostduitse sportsuccessen. Dat staat in een artikel in het Westduitse tijdschrift Der Spiegel, onder de kop "Ratten trappelden voor Olympia".

In het geheime onderzoekscentrum voor lichaamscultuur en sport, gevestigd in Leipzig, experimenteerde Schaker bij ratten met de toevoeging van hormonen in de hersenaanhangsels. Hij onderzocht daarop, hoe de uitwerking op de spieren was.

De zogenaamde neurohormonen worden in de hersenklieren opgeslagen en zijn, omdat ze lichaamseigen zijn, in de gebruikelijke dopingonderzoeken niet te ontdekken. Volgens Der Spiegel experimenteerde Schaker met de hormonen Oxytocin en Vasopressin. Twintig jaar lang hield de dierenarts, die volgens het blad naar de sport overstapte, zijn onderzoeken geheim.

De regering van de DDR had voor de topsport ruim een miljard gulden per jaar over. In het centrum in Leipzig werden nieuwtjes op het gebied van de farmacie getest op nut voor de sportwereld.

Punda-party

■ *WILLEMSTAD — Pret in Punda. Mannen op de miniglijbaan. Locatie: Wilhelminaplein. De Downtown Management Organization bouwde een tweedaags feestje in de binnenstad. Vandaag is de afsluiting. Niet vergeten: om half negen vanavond begint het vuurwerk bij de Waterfortbogen.*

Voor onderhoudswerkzaamheden

Shutdown catcracker Isla kost 32 miljoen

WILLEMSTAD — 2215 Werknemers zullen de komende anderhalve maand werken aan de revisie van de catcracker- installatie van de Isla raffinaderij: de grootste onderhoudsbeurt aan de grootste raffinage-installatie bij de raffinaderij, waarmee 32.5 miljoen gulden gemoeid is, verklaarde gisteren ir Carlos Guillamon, raffinage-manager bij de Isla, tijdens een persconferentie. Als gevolg van de shutdown zal de raffinaderij circa 180.000 ton minder produceren. Dat is geen probleem, want daarmee werd rekening gehouden bij de opstelling van de produktieplannen, zei het directielid. Hij wees op het enorme belang van onderhoud aan de installaties.

De grote beurt aan de catcracker vindt om de drie jaar plaats. De shutdown vond afgelopen woensdag plaats; de catcracker zal tot 4 mei buiten werking zijn. Op tien mei wordt de installatie weer opgestart.

De kosten zijn als volgt: 13 miljoen aan personeelskosten, 15 miljoen aan materiaal en 4.6 miljoen aan 'overhead' kosten. De grote onderhoudsbeurt brengt met zich mee dat ook heel wat nieuwe werknemers aangetrokken moesten worden. Ook het aantal werknemers van aannemersbedrijven werd aanzienlijk opgevoerd, bracht Guillamon naar voren.

Aan de veiligheid werd veel aandacht besteed, meldde het Isla- directielid. Het personeel dat op contractbasis werkzaamheden uitvoert in verband met de onderhouds-beurt moest een veiligheidstest doen. Degenen die de test niet direct haalden konden een cursus volgen bij de Feffijk. In totaal 325 personen namen aan die cursus deel, terwijl 1061 arbeiders een speciale cursus volgden gericht op veiligheidsvoorschriften.

Uit Venezuela, Nederland en de VS moesten bepaalde deskundigen gehaald worden: die waren lokaal niet voorhanden. Het gaat om 130 personen die op contractbasis werden aangenomen.

Guillamon had gisteren goed nieuws: er is één jaar geen ongeval gebeurd op het terrein van de raffinaderij. De Isla is een van de meest veilige raffinaderijen ter wereld. 'Het is ons gelukt 3.7 miljoen uur te draaien zonder dat zich een ongeval heeft voorgedaan, een mijlpaal, waarop alle werknemers trots kunnen zijn.'

Hij zei dat Isla de veiligheid altijd hoog in het vaandel heeft gedragen: het personeel wordt getraind, er vindt gedegen controle plaats, het vaste en aannemerspersoneel volgt veiligheidscursussen. De onderhoudsbegroting van de Isla bedraagt circa 125 miljoen gulden per jaar, terwijl 40 miljoen gulden wordt begroot voor investeringen in nieuwe projecten.

Schijnhuwelijken in onderwijsland?

WILLEMSTAD — De Schoolbesturen zoeken een stok om de hond mee te slaan. Aldus de Sitek-kwalifikatie van de 'dreigbrief'.

Cova: "Zij kunnen gerust naar de rechter stappen, wij hebben niets gedaan dat tegen de uitspraak van de rechter ingaat."

De vakbondsleider werpt echter een nieuw licht op de zaak.

Errol Cova aan het woord: "De confessionele schoolbesturen zouden de overheid ook moeten aanklagen. Door de beslissing de ongehuwde ambtenaar zonder onderhoudsplicht gelijk loon voor gelijk werk te onthouden zouden leden van deze benadeelde groep leerkrachten zich gedwongen kunnen voelen een schijnhuwelijk aan te gaan om vervolgens weer te scheiden. Of wat te denken van een onderwijzeres die dan maar een kind bij zich laat verwekken om tenminste als kostwinnaar aangeschreven te kunnen worden. Het overheidsstandpunt zou fictieve huwelijken in de hand werken. En de confessionele schoolbesturen protesteren niet eens bij de overheid?! Hier doet zich immers toch een bedreiging voor van de waarde die men toekent aan het gezin en het huwelijk. En dat vlak voor de komst van de paus! De schoolbesturen hebben ook een confessionele stok achter de deur, maar die gebruiken ze nu even niet."

Aldus de speldeprik van Cova.

SERIEUS NADENKEN OVER MEER BESTUURSLAGEN

Het persoonlijk idee van Mac Hasham

De wijk Otrobanda als bestuurlijke eenheid?

WILLEMSTAD — "We moeten op Curaçao serieus overwegen of voor een goed overheidsbeleid meerdere overheidslagen op het eiland misschien toch noodzakelijk zijn"

Dat verklaarde Mac Hasham van de Sociaal-Economische Faculteit (SEF) van de UNA vanochtend bij de opening van een studiedag over het stemgedrag van de Curaçaose kiezer.

Volgens Hasham zijn er verschillende argumenten te noemen voor de invoering van structuren vergelijkbaar met gemeentes voor een eiland met een omvang als die van Curaçao. Lang niet alles gebeurt tegenwoordig in en rondom Punda en Otrobanda. Er zijn op het eiland verschillende centra van stedelijke activiteit. Deze zogenaamde sub-regio's zouden erbij gebaat kunnen zijn dat een aantal bestuursactiviteiten lokaal georganiseerd worden, aldus Hasham.

OTROBANDA

Het is namelijk moeilijk om vanaf één niveau op de hoogte te blijven van de noden en behoeften van alle wijken. Dit geldt ook voor Punda en Otrobanda. Het verval van beide stadswijken bijvoorbeeld zou volgens Hasham beter bestreden kunnen worden van dichtbij door bijvoorbeeld een gemeente die het stadscentrum omvat.

BETALEN

Wel moet volgens Hasham de vraag gesteld worden of Curaçao verschillende bestuurslagen kan betalen, in een periode dat onder andere vanwege de financiën en de efficiëntie gestreefd wordt naar afschaffing van de landsregering en de vestiging van één bestuurslaag op Curaçao.

De financiën hoeven volgens de sociaal-wetenschapper niet per sé een bezwaar te zijn, terwijl de introductie van gemeente-achtige structuren zou kunnen leiden tot een grotere efficiëntie.

EIGEN IDEE

Het zou raadzaam zijn deze zaak in de discussies over de staatkundige herstructurering te betrekken alvorens hierover een definitieve beslissing genomen wordt, aldus Hasham die benadrukte dat het een persoonlijk idee betreft.

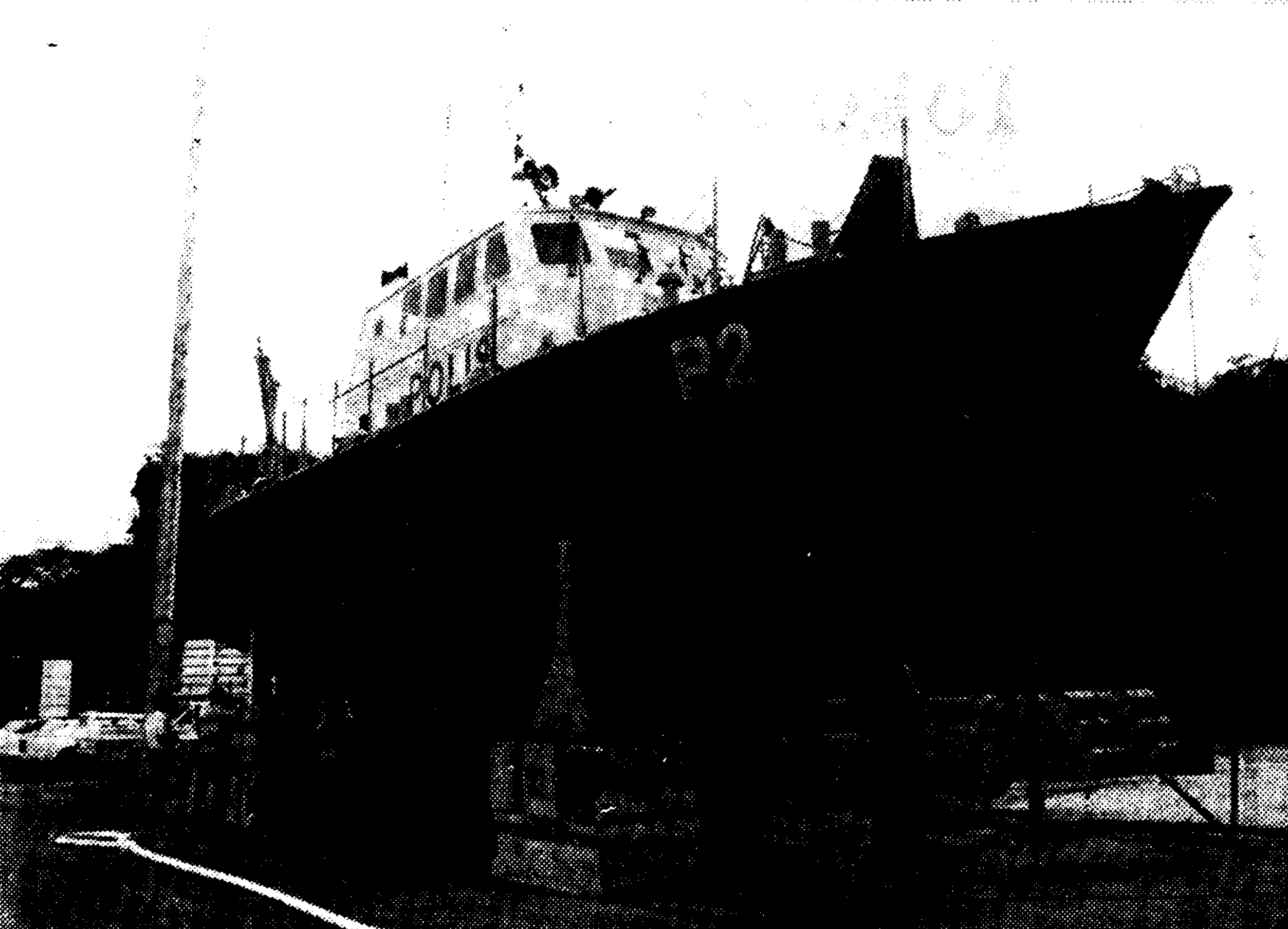
Tijdens de studiedag werd het resultaat van een onafhankelijk onderzoek naar het gedrag van kiezers en partijen aan het publiek gepresenteerd.

BOLWERK

Dit onderzoek werd verricht door de stichting Aporte en de SEF van de UNA. Het onderzoek dat verkiezingsresultaten van de afgelopen tien jaar met elkaar vergelijkt, geeft onder meer aan welke wijken door de verschillende partijen als bolwerk kunnen worden aangemerkt en hoe zich dat de afgelopen tien jaar ontwikkeld heeft .

Bovendien geeft het onderzoek aan wat voor soort kiezers over het algemeen op de diverse partijen stemt. Bij de presentatie en uitleg vanochtend in de UNA waren vertegenwoordigers van alle partijen aanwezig waaronder PNP-leidster en premier Maria Liberia-Peters en ex-premier en oppositieleider Don Martina.

De P2 'staat nu droog'

■ *WILLEMSTAD — Wederom is één van de politieboten uit het water gehaald. Deze foto werd dezer dagen geschoten. De Bovenwinden zouden inmiddels om leverantie van één van de boten verzocht hebben. De politie hield proefvaarten met de boot die Curaçao zal verlaten.*

Stichting Miho hende, miho Kòrsou:

Controle-orgaan voor media nodig

WILLEMSTAD — Door media en de regering een orgaan met wettelijke bevoegdheden ingesteld moeten worden, die controlerend en sanctionerend optreedt, wanneer media hun boekje te buiten gaan. Dat gebeurt nu ook genoeg, waardoor de persvrijheid veel weg heeft van misbruik van vrijheid. De nog te ontwerpen wettelijke regels zouden geen breuk mogen doen op vrijheid van meningsuiting, maar zouden enkel bedoeld moeten zijn, de wijze waarop van vrijheid gebruik wordt gemaakt, te regelen.

Dit stelt de stichting 'Un hende un miho Korsou' in een brief aan de vertegenwoordigers van de politieke partijen op Curaçao. Voorzitter van deze organisatie, die zich vooral bezig houdt met bevordering van het spiritueel welzijn van de inwoners van Curacao, is Gregory Berry.

REGEERPROGRAMMA

Berry en zijn stichting hebben kennelijk niet alleen over de bewegingsvrijheid van de media nagedacht en die aan banden te leggen. Uit de uitgebreide brief blijkt dat er nog heel wat andere zaken zijn die de stichting bezighoudt. Daarover zouden ook de politieke partijen moeten nadenken bij de formulering van het regeerprogramma, meent de stichting.

PORNO

Een greep uit de voorstellen: alcoholverkoop aan kinderen onder dan 18 jaar verbieden; zaken die dit overtreden, verliezen hun vergunning; Pornografische tijdschriften en video's mogen niet in handen komen van minderjarigen; gebeurt dat wel, dan moet de zaak gesloten worden; vóór op TV films uitgezonden worden, moet er op het scherm zichtbaar worden voor welke leeftijdsgroep de film bedoeld is. Films met erotische of gewelddadige scènes zouden pas na 9 uur vertoond mogen worden.

ALCOHOL

Andere voorstellen van de stichting: de wet inzake het verbod voor de TV camera alcohol te drinken herinvoeren; reclameboodschappen voor alcohol en sigarettenverkoop voor tien uur 's avonds verbieden; wettelijk een waarschuwing op alle pakjes sigaretten verplicht stellen over de schadelijke gevolgen van het roken; het roken in 'live' of opgenomen programma's verbjeden.

MILIEU

Er zou verder in overleg met de KV een speciaal departement moeten komen die zich bezighouden met milieubescherming. Die zou ook de natuurgebieden weer onder de loep moeten nemen. Dit departement zou over een controle-apparaat moeten beschikken om op te treden tegen degenen die vervuilen of willekeurig natuurgebieden vernietigen. Om bomen weg te halen zou een vergunning aangevraagd moeten worden, al staat die boom op privegrond.

INTERNAAT

Verder wordt voorgesteld een internaat op te richten zoals die vroeger ook bestond: daar zouden kinderen die nergens anders terecht kunnen een goede opvoeding kunnen krijgen, maar ook kinderen waarvan de ouders aannemen dat ze er in betere omstandigheden opgroeien. Deze instelling zou de wettelijke bevoegdheid moeten krijgen kinderen op te nemen waarvan het bestaan bestaat, dat ze ... De crèches zouden verder georganiseerd moeten worden en alleen gekwalificeerd personeel zou er kunnen werken.

Veel aandacht wordt er besteed aan het controle-orgaan voor de media, in te stellen door de overheid en de media. Alle partijen zouden mensen moeten kunnen afvaardigen en de voorzitter zou na goedkeuring van zowel de overheid als de media aangewezen kunnen worden. Dit orgaan zou wettelijke bevoegdheden moeten besitten wanneer media te ver gaan. Dat gebeurt nu vaak. Een van de voorbeelden die genoemd wordt is dat alleen één kant van de medaille wordt gehoord en bloedige foto's van slachtoffers op voorpagina's van kranten verschijnen.

POSITIEF

De stichting zegt dat het hier om prioriteiten gaat en voorstellen die niet per se letterlijk opgevolgd hoeven te worden maar als richtlijn dienen. Nieuw en origineel zijn ze ook niet, aldus Berry, die meent dat ze wel de moeite van een discussie waard zijn bij de opstelling van een nieuw regeerprogramma. Volgens de stichting moet iedereen van nu af aan positief te werk gaan en er niet op uit zijn de tegenstander te breken om zo te scoren. 'Opbouwen en niet afbreken om zo ons doel, een beter Curaçao, te bereiken.'

Britse Marine bij Saleh

WILLEMSTAD — Op donderdag 22 maart heeft de commandant van het Engelse marineschip HMS Arrow, R. Davey zijn opwachting gemaakt bij gouverneur Jaime Saleh. Commandeur Davey werd bij dit bezoek vergezeld door de honorair consul van Groot Brittannië E. Cambell. Vlnr: de gouverneur, de commandeur en de honorair consul.

ECO-NOTEN

DE POOLSE PREMIER Tadeusz Mazowiecki en zijn minister van Financien, Leszek Balcerowicz, hebben met de voorzitter van de Club van Parijs, Jean-Claude Trichet, over een nieuwe schuldenregeling gesproken. De Club van Parijs is een informeel overleg van Westerse regeringen met uitstaande vorderingen. Vorige maand is Polen met deze crediteuren een herstructurering van ... dollar aan schulden overeengekomen, die aflopen op maart 1991.

•••

JOEGOSLAVIE heeft van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) een krediet van 598 miljoen dollar toegezegd gekregen. De lening dient ertoe in de komende anderhalf jaar de door de ... economische hervormingen in het land te ondersteunen, aldus het IMF.

JAPANSE beleggers hebben in het afgelopen jaar in de Verenigde Staten voor 14,77 miljard dollar onroerend goed gekocht. Dat is elf procent minder dan in 1988, toen er een recordbedrag in Amerikaans vastgoed werd gestoken. Eind vorig jaar bedroegen de onroerend-goedbeleggingen van Japan in de VS 57,65 miljard dollar. Voor dit jaar wordt op investeringen gerekend van tussen de dertien en de zestien miljard dollar.

•••

DE INDUSTRIELE productie in de Verenigde Staten is in februari ten opzichte van januari gegroeid met 0,6 procent. De groei is voornamelijk ... industrie. In januari verminderde de industriele productie nog met een procent.

MENSEN

■ Sergei Chroesjtsjov, zoon van de wijlen partijleider van de USSR, was onlangs in Nederland ter promotie van zijn onlangs vertaalde boek. Onlangs onthulde de zoon dat zich ten tijde van de Cubaanse crisis wel kernkoppen op Cuba bevonden.

Onderzoek naar dementie

De vraag hoe **dementie** in een vroeg stadium is te herkennen en hoe de ziekte zich ontwikkelt, staat centraal in een onderzoek van de vakgroep psychiatrie van de Vrije Universiteit en de Valeriuskliniek in Amsterdam. Een ander belangrijk doel van het onderzoek is om aan te tonen dat niet elke vorm van vergeetachtigheid een voorbode is van dementie. Aan het project doen enige duizenden bejaarden mee en het gaat 1 april van start. Dat heeft de Amsterdamse universiteit zaterdag meegedeeld.

De overheid draagt bijna drie miljoen gulden bij aan kosten. Het is voor het eerst in Nederland dat zo'n groot onderzoek plaatsvindt. De overheid draagt bijna drie miljoen gulden bij aan kosten. Het is voor het eerst in Nederland dat zo'n groot onderzoek plaatsvindt.

Over de ziekte van Alzheimer, de meest voorkomende vorm van dementie, is weinig bekend. Pas na de dood kan de ziekte worden vastgesteld. Soms kunnen vergeetachtigheid en depressieve neigingen worden veroorzaakt door lichamelijke ziektes zoals een schildklieraandoening die ook de hersenen beïnvloedt. Ook verkeerd medicijngebruik kan deze symptomen veroorzaken.

In het onderzoek worden vierduizend Amsterdamse ouderen geinterviewd waaruit vierhonderd mensen worden geselecteerd met symptomen die mogelijk duiden op dementie. Deze groep wordt tot 1994 gevolgd. De Amsterdamse huisartsen werken mee aan het onderzoek.

Fergie krijgt dochter

'Fergie', de hertogin van York en echtgenote van de Britse prins Andrew, heeft vrijdag een **tweede dochter** gekregen, zo deelde Buckingham Palace mee.

De verlossing vond plaats via de keizersnede. Het zusje van de 19 maanden oude prinses Beatrice woog 6,4 pond.

Volkstelling in VS van start

De ruim 240 miljoen Amerikanen staat de meest gedetailleerde **volkstelling** ooit te wachten. Hiertoe werden vrijdag bij 88 miljoen huishoudens formulieren met tientallen vragen in de brievenbus gegooid.

De volkstellers, die om de tien jaar in actie komen, willen van alles weten. Van de hoogte van het inkomen en de huur, de reisduur om naar de werkplaats te gaan, tot en met de inrichting van het huis toe.

Van deze vertrouwelijke gegevens zal afhangen hoe miljarden dollars aan begrotingsgeld zullen worden besteed, waar scholen, straten en warenhuizen worden aangelegd, en welke staten meer of minder afgevaardigden naar Washington zullen sturen. Het verwerken van de gegevens zal nog maanden in beslag nemen. De kosten van de hele operatie bedragen rond 5,2 miljard gulden.

TELECURAÇAO
ZATERDAG: 17.00 Telefiesta met tante Irma; 18.30 Going great; 19.00 Kòktel Turistiko met captain Sterling, 20.00 Notisiero Tele-8; 20.25 Sera konisí ku Oscar met Hermanito; 20.30 Karta di Oro; 20.45 After School Special: 'Mom & Dad can't hear me'; 21.30 Esdtreno. 'Blood Barrier'. 22.00 Wega di Number Kòrsou; 22.07 vervolg Estreno; 23.30 Sluiting.

ZONDAG: 14.30 Special: 'Raggedy Ann & Andy'; 15.00 Bingo-show; 15.30 Musical special; 16.00 Sena di Señor; 17.00 Sala di konsierto; 17.50 Wega di Number Kòrsou; 18.00 Di bishita ku.....; 19.00 Wil di súerte; 19.30 Cover Story; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 Sera konosi ku Oscar; 20.45 Shete dia; 21.00 Best seller: 'Garibaldi, the General'; 22.00 Starting from scratch; 22.30 Santo Domingo invita; 23.30 Sluiting
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

Gestolen Nederlandse tekeningen in Russisch museum

Bijna **500 tekeningen** uit de wereldberoemde Konigs-collectie, die in de Tweede Wereldoorlog door de nazi's uit Nederland zijn gestolen, liggen achter slot en grendel in het Poesjkin-museum in Moskou. De Rijksdienst beeldende kunst in Den Haag is daar na jarenlang recherchewerk achter gekomen, zo bleek in KRO's Brandpunt.

Het gaat om in totaal 491 tekeningen van onder andere Rembrandt, Rubens en Duerer. De marktwaarde wordt geschat op totaal een half miljard gulden. De Konigs-collectie is genoemd naar een schatrijke bankier uit Haarlem die de tekeningen verzamelde in de jaren '20.

De Rijksdienst beeldende kunst heeft onlangs in archieven een brief ontdekt van een voormalig Nederlandse ambassadeur in Moskou. Al in 1947 blijkt deze aan het ministerie van Buitenlandse zaken in Den Haag te hebben gemeld dat betrouwbare zegslieden de collectie tekeningen in het Poesjkin-museum hebben zien liggen. In combinatie met andere aanwijzingen concludeert de Rijksdienst dat de gestolen collectie nog in Moskou ligt.

Honderden tekeningen uit de collectie van konigs werden begin jaren '40 tegen betaling van waardeloze rijksmarken weggekocht door de nazi's. De tekeningen belandden in Dresden in de DDR. De Rijksdienst beeldende kunst noemt het vrijwel zeker dat Russische troepen de collectie uit Dresden hebben meegenomen. De Nederlandse overheid heeft de Sovjetunie haar hulp aangeboden bij het opzoeken van de kunstschatten.

Minister d'Ancona van WVC zei de Sovjetunie te willen houden aan een verdrag uit 1943, waarin is afgesproken dat door nazi's geroofde kunst wordt teruggegeven aan de rechtmatige eigenaren. "Iedereen die onder dat verdrag een handtekening heeft gezet, heeft de morele plicht zich aan die afspraak te houden", aldus minister d'Ancona.

De woordvoerder van de Russische ambassade was niet bereikbaar voor commentaar.

AGENDA CURAÇAO

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN
STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
24 maart 1990 vanaf 08.00 uur tot 26 maart 1990 om 07.00 uur.
Dokter Winklaar, Sentro Mediko Sta Rosa, tel.: 671101; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371418 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgene artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
23 maart 1990 vanaf 17.00 uur tot 26 maart 1990 om 07.00 uur.
Dokter Swart, Sentro Mediko Van Leeuwenhoekstraat, tel.: 624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 82367 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Heerenveen Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
23 maart 1990 vanaf 17.00 uur tot 26 maart 1990 om 07.00 uur.
Dokter Dunker, Sentro Mediko Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371463 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Schellens, Lucacius en Spong).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

* * * * *

VERENIGING VAN TANDARTSEN: voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op fesstdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

* * * * * *

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

* * * * *

THORAX CENTRUM (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

WIT GELE KRUIS voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Chapman, tel.: 370029.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor **Gosieweg 15**, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Djaoen, tel.: 78845, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor **Bandabao**, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Djaoen, tel.: 78845.
Kraamkliniek Rio Canario, Schottegatweg Noord 43, tel.: 43838/44510; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere woensdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO (Fontein 35, tel.: 648077): open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Martina, tel.: 642685.

* * * * *

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)

Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

* * * * *

BOTICA'S (weekeindenachtdienst)
zaterdag
Otrobanda
Union, Breedestraat 137, tel.: 623575/625837.
Punda
Banda Ariba, Herst 31, tel.: 676822.
zondag
Otrobanda
del Pueblo, Breedestraat 82, tel.: 625333/625444.
Punda
Dominguito, Caracasbaaiweg 127, tel.: 617988.

* * * * * *

VERLOF BEGRAFENIS
24 maart: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
25 maart: R.J. Grüning, Patrijsweg 9.

* * * * * *

DIVERSEN
TONEEL: 20.30 uur 'Wowo pa Wowo Djente pa Djente o.l.v. Eligio Melfor - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

* * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
CURAÇAO ORCHID CLUB: 10.00-18.00 uur tentoonstelling - Landhuis Habaai.

AMNESTY INTERNATIONAL **(afd. Curaçao)**: 10.30 uur schrijfmorgen - Jeugdhuis De Tamarijn, Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg.

TONEEL: 20.30 uur 'Wowo pa Wowo Djente pa Djente o.l.v. Eligio Melfor - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

PARTIDO NASHONAL DI PUEBLO (PNP): 11.00 uur strt auto-optocht op Plaza Mundo Merced (Waaigat) via de verschillende wijken naar het het voetbalveld Barber (eindpunt).

* * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
TOERISTENSCHIP: 09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (S.J.).

* * * * * *

KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lambergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned.) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zond.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned.) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned.)
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (chrismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

* * * * *

GEREFORMEERDE KERK
SERU FORTUNA (Seru Fortuna 208-A): 10.00 uur br G. Lai; 19.30 uur ds J. Glas.
BUENA VISTA (Cubaweg 100): 08.30+19.00 uur ds J. Klapwijk.
GROOT KWARTIER (Arowakenweg 2): 08.30 uur br F. Kirindongo (Pap.); 17.00 uur ds J.J. Schreuder (HC 51).
SANTA ROSA (Marakaweg 1): 10.00+19.00 uur ds W.J. Keesenberg

* * * * *

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdiesnt.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

* * * * *

Anthon van Pijpen, student van een Haagse kokschool, heeft vrijdag de eerste interscholaire Europese concours **culinair** gewonnen. De wedstrijd was georganiseerd door de hotelschool in Nice.

De zes deelnemers uit Nederland, Denemarken, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Spanje en Belgie kregen drie uur de tijd om een schotel samen te stellen op basis van tevoren aangereikte producten, die daarna werd beoordeeld door een jury onder voorzitterschap van Dominique Le Stanc, chefkok van het hotel Negresco in Nice. De Franse kandidaat legde beslag op de tweede plaats en de Belgische deelnemer werd derde.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredacteur)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moenirelam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Issalt (correktie) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Etleen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties::
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2285

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewall-weg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

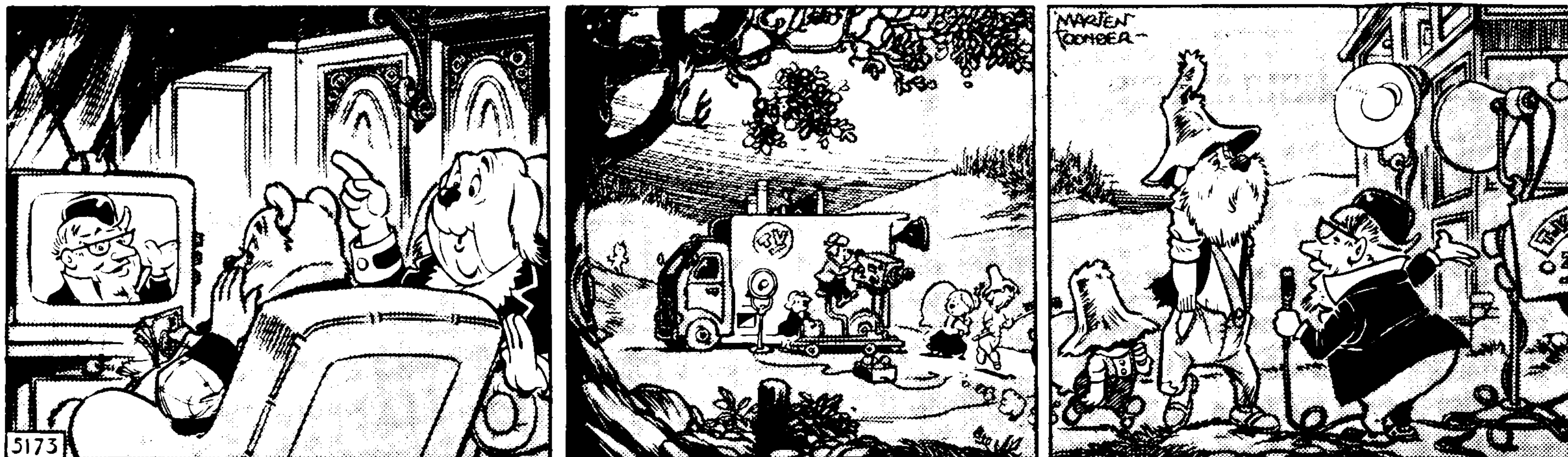
DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 266.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent;
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Liefdadiger door Martin Toonder

5173 — Door de aanprijzingen van Joost en gedreven door een zekere nieuwsgierigheid nam heer Ollie die avond plaats voor het televisietoestel.

'Wat wil die Brekel eigenlijk?' mompelde hij. 'Huizen bouwen of programma's verzorgen? Ik snap die man niet. Wie is die Brekel, Joost?'

'Stil, heer Olivier', fluisterde de knecht gespannen. 'Daar is hij, met uw goedvinden'.

En ja hoor. Op het scherm verscheen het gelaat van de besprokene en daar trilde ook reeds zijn aangename stem door de kamer.

'Breng een lichtpuntje, vrienden!' sprak hij. 'Vreugde in de huiskamers en vreugde in de harten van eenvoudige lieden. Is er iets mooiers denkbaar dan het betrekken van een huis vol licht en lucht wanneer men met huurschuld heeft moeten hokken in een donkere, muffe ruimte? Veel ellende is terug te voeren op het woningprobleem; dat zal ik u vanavond laten zien'.

In deze trant sprak hij nog enige tijd door, terwijl de kijkers vol ongeduld voor hun toestellen zaten.

Maar Tom Poes was niet thuisgebleven. Na enig nadenken vermoedde hij waar de uitzending plaatsvond en daarheen richtte hij dan ook zijn schreden. Het bleek dat hij goed gedacht had.

Voor het nieuwe bouwwerk dat op heer Bommel's land was opgetrokken, bevond zich een auto van de Rommeldamse Televisie Stichting - en na enig zoeken was ook de presentator gevonden. Hij richtte zich juist tot de familie Loen, die over de heuvel naderde.

'Welkom vrienden!' riep hij uit. 'Zie je dit mooie huis? Het is van jullie. Zonder geld en zonder zorgen. Treedt binnen en leef er lang en gelukkig. Komaan, we blijven lachen, vrienden!'

HENRY ® By Dick Hodgins

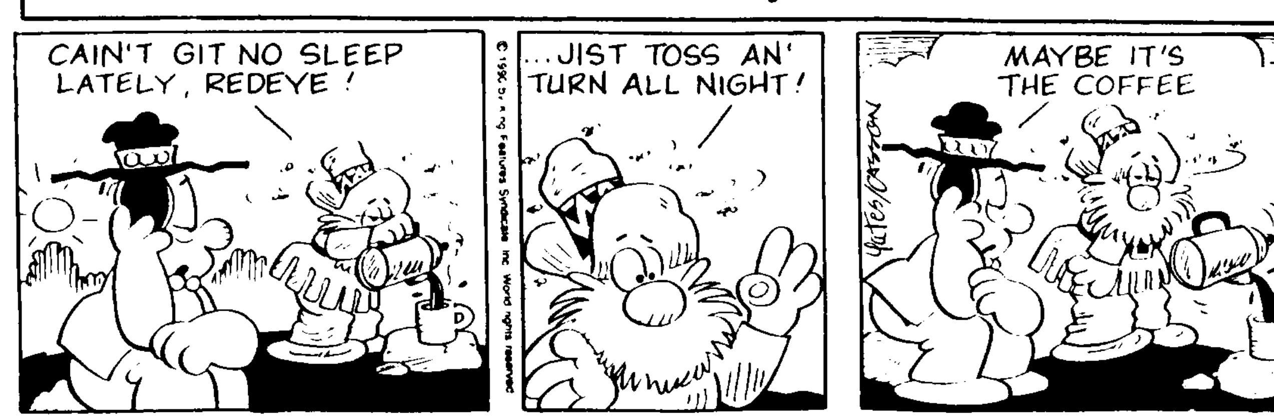
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA
BONAIRE

...IE: 8000
...WEER: 8222
...ENTRALE: 8845
...TAAL: 8900

...L te Lagoen: maandag t/m vrijdag ...00-16.00 uur; zaterdag van 08.00- ...uur; zondag gesloten.

...ARE BIBLIOTHEEK
...gstijden voor het publiek)
... en donderdag van 14.00-18.00 ...sdag en vrijdag van 08.00-12.00/ ...17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

...gstijden voor lezers)
... van 14.00-19.00 uur.

...LUITING: maandag t/m vrijdag aan...de stukken om 15.45 uur; gewone ... om 16.30 uur.

...CE CLUBS
...: donderdagavond 19.30 uur -Hotel

...formatie E. Felipa, tel.: 8546/8238. ...Table: elke tweede maandag - ...um Tera Cora. ...woensdag 12.00 uur - Restaurant

...URSKANTOOR EN BEVOLKING: ...2.00/14.00-15.30 uur loketten

...BLIOTHEEK: voor bezichtiging ...gelieve contact op te nemen met ... Rudy Bedacht, Noord Nikiboko

...CLUB (Weg naar Willemstoren): ... vrijdag van 20.00-24.00 uur; ... van 12.00-24.00 uur.

...UUR GEZAGHEBBER: elke don...n 09.00-11.00 uur op het Bestuurs... Kralendijk; laatste donderdag van ...d van 10.00-12.00 uur te Rincon.

...ingstijden Slachthuis i.v.m. ...d van de keurmeester zal tot ...er uitsluitend op donderdagen en ... geslacht en gekeurd worden.

...rt)
...ALL
...ch)
...ur Nrd Saliña Sluggers vs Sentro di ...iboko;
...ur Los Amigos vs La Sonrisa;
...ur Sotabo vs Chivas Regal;
...ur Jeslumina vs WEB - La Sonrisa-

...IENSTEN
...rnarduskerk, Kralendijk:
... t/m zaterdag om 18.40 uur; ...om 08.00 en 19.00 uur.
...okerk, Antriol:
... t/m zaterdag om 19.30 uur; ...om 09.00 en 18.00 uur.
...uskerk, Rincon:
... t/m zondag om 19.30 uur.

...is-cursus ...rt Bonaire

...ENDIJK — De dienst ...ijs (SEF) zal een cur... ...aniseren over sport... ...eling, leiding en opvoe... ...e duur van deze cur... ...gesteld op drie maan... Wie geinteresseerd is ...ntact opnemen met de ... SEF. De inschrijvin... ...luiten op vrijdag 30 ... aldus coördinator Ner... ...illem.

OOK OVER POLITIE GESPROKEN

Gezaghebbers eens met invoering van visumplicht

Richardson: wetten inzake illegalen moet aangepast

KRALENDIJK — Tijdens de gezaghebbersconferentie, die gisteren heeft plaatsgehad op Bonaire hebben de gezaghebbers Elmer Wilsoe (Curaçao), Temmer (Sint Eustatius), Sorton (Saba), Ralph Richardson (Sint Maarten) en gastheer George Soliana (Bonaire) zich over vele belangrijke onderwerpen gebogen.

Er werd onder andere gesproken over het rapport 'Doorlichting politiekorps Nederlandse Antillen' en de invoering van de visumplicht. Het laatste onderwerp had op de persconferentie gistermiddag de meeste aandacht.

Het rapport 'Doorlichting politiekorps Nederlandse Antillen' is in samenwerking met de Nederlandse Rijkspolitie als een protocol samengesteld begin van dit jaar. Hoewel de heren gezaghebbers als hoofd van de lokale politie onmiddelijk met deze materie hebben te maken, is daarover nauwelijks diepgrondig gediscussieerd, mede omdat de materie in het topoverleg tussen de minister van Justitie, mr Ivo Knoppel, en de overige belanghebbenden nog niet is behandeld.

Dat er verandering komt in de procedure, waardoor de hoofden van lokale politie zonder tussenschakel met de minister van Justitie zullen kunnen overleggen in zaken als personeel en materieel, wordt binnen afzienbare tijd wel verwacht.

VISUM

Meer aandacht op de persconferentie was er voor de invoering van de visumplicht, die in de plaats zal komen voor het te vorderen bedrag van rond twaalfhonderd dollar dat nu aan inwoners van de Dominicaanse Republiek wordt gevraagd. Logisch, dat tijdens de persconferentie daar meer het woord over werd gevoerd door drs Elmer Wilsoe van Curaçao en mr ing Ralph Richardson van Sint Maarten, omdat beide eilanden het nauwst te maken hebben met deze situatie.

Zoals bekend, is onlangs minister-president Maria Liberia-Peters in gezelschap van de minister van Justitie, mr Ivo Knoppel, afgereisd naar Santo Domingo waar op uitnodiging van de regering aldaar werd gesproken over de invoering van de visumplicht.

Wilsoe: 'Naar ik begrepen heb, is dat al in vergevorderd stadium. Wij zullen inderdaad een visumplicht invoeren tussen beide landen. Zoals begrijpelijk is dat wederkerig. Ik heb zelfs begrepen dat er op korte termijn stappen zullen worden ondernomen om op Santo Domingo een Antilliaanse consul te stationeren die zal zorgdragen voor de uitwisseling. Dat is erg belangrijk, omdat wij op die manier twee ijzers in het vuur hebben. De eerste is dus de visumplicht, maar onlosmakelijk is de tweede de verhoging voor de strafbepaling voor Antillianen die buitenlandse werknemers de gelegenheid geven om op de Antillen en met name op Curaçao illegaal werk te verrichten'.

WETGEVING

Gezaghebber Richardson van Sint Maarten is het geheel eens met zijn collega uit Curaçao. Vooral omdat dit eiland in vele ergere mate te kampen heeft met het probleem van illegaal binnenkomende werknemers.

Richardson: 'Wij hebben niet alleen met mensen uit Santo Domingo te maken, maar ook met mensen die afkomstig zijn uit Haïti, Dominica, St Lucia, St Vincent en Grenada. Zij zijn degenen die illegaal op Sint Maarten komen werken en daaraan moet op korte termijn iets gedaan worden. Visumplicht is goed, maar met de visumplicht alleen zijn we er nog lang niet. De regering en de Staten zullen onmiddellijk iets moeten doen aan de wetgeving. Er is wel een voorstel in de Staten om de strafbepaling in de Landsverordening zwaarder te maken. Dat kan echter alleen samengaan met de strafbepaling voor Antillianen die zich niet houden aan het verbod om illegale werknemers in dienst te nemen en de invoering van de visumplicht'.

INDAMMEN

Tijdens de persconferentie werden er wat vraagtekens gezet bij verplichting om een bedrag van twaalfhonderd dollar te tonen wanneer Dominicanen Curaçao binnen willen gaan. Ook op Sint Maarten is dat tot nog toe het geval.

Richardson gaat in deze verder dan zijn Curaçaose collega, want daar wordt voor een verblijf van vier dagen zeshonderd dollar vereist, terwijl dat voor een week al achttienhonderd dollar is, oplopend tot tweeduizend dollar voor een verblijf langer dan zeven dagen. Bonaire is daarbij soepel, want die rekent voor mensen uit de regio slechts achthonderd dollar om de Immigratie te passeren.

Wilsoe: 'Ja, als je geen werktuigen hebt om dit in te dammen, dan moet je zelf hindernissen opwerpen. Dat geldbedrag is er één van. Daarom juichen wij die visumplicht enorm toe. Nu zullen de mensen in de regio in hun eigen land duidelijk moeten maken waarom ze naar Curaçao gaan, wat ze daar gaan doen en hoeveel geld zij hebben. Aan de andere kant kunnen wij bij een visumplicht de mensen uitzetten en vervolgens aan de consul een fax sturen dat zij uitgezet zijn. Nu is de situatie zo, dat wij Dominicanen uitzetten en naar hun land terugsturen, terwijl ze twee dagen later weer op Curaçao staan'.

MARGINAAL

Het is overigens geen kwestie van discriminatie tegenover mensen uit de regio. In feite geldt voor alle toeristen dezelfde regeling. Ook voor die uit Europa komen.

Wilsoe: 'Een toerist moet om een land binnen te willen bewijzen, dat hij over voldoende geld beschikt. Als wij in een paspoort zien dat een 'toerist' uit Santo Domingo een marginaal leven leidt, dan is het nauwelijks voor te stellen dat deze mensen acht tot tien keer per jaar op vakantie komen naar Curaçao'.

De gezaghebbers staan zonder uitzondering achter de visumplicht voor bepaalde landen in de regio. Gezaghebber mr George Solina, nauwelijks geplaagd door het probleem van zijn beide collegae Wilsoe en Richardson, is echter eveneens de mening toegedaan dat er spoedig een wet van toelating wordt goedgekeurd die de huidige Landsverordening van Toelating en Uitzetting zal vervangen.

KRALENDIJK — De gezaghebbersconferentie vond ditmaal plaats in het Sonesta Hotel Bonaire als vervolg op de bijeenkomst die 22 oktober 1989 op Saba werd gehouden. Slechts Soliana en Richardson waren 'oude bekenden'. Wilsoe van Curaçao was voor de eerste maal in zijn functie officieel op Bonaire en de beide gezaghebbers van Saba en St Eustatius, Sorton en Temmer, vervingen hun afgetreden collega's Sleeswijk en Smit.

Foto: een kijkje tijdens het overleg. Links mr Soliana en drs Wilsoe, geflankeerd door mr Dito Vlieg en mr Frits Goedgedrag. Aan de linkerzijde de beide vertegenwoordigers van Saba en St Eustatius, terwijl derde van links mr ing Ralph Richardson die inmiddels wel als een oude bekende op het Flamingo-eiland beschouwd kan worden. Richardson heeft op Bonaire ook nimmer moeite om zijn (uitgesproken) mening naar voren te brengen, desgevraagd in het Engels, Nederlands of Papiamentu.

Het volgende overleg vindt plaats op 24 augustus op Sint Maarten. Daarna zal er een bijeenkomst-frequentie van vier maanden aangehouden worden.

Over ontwikkelingen jaren '90

Banco Di Caribe optimistisch gestemd

WILLEMSTAD — Curaçao, Aruba en Bonaire sluiten het jaar 1989 en daarmee de tachtiger jaren af met optimisme voor het komende decennium. Dit optimisme heeft voor een belangrijk deel betrekking op ontwikkelingen in de toeristische sector. De infrastructurele verbeteringen te Curaçao, mogelijk gemaakt door investeringen en/of garantiestelling door de overheid, in vooral de binnenstad, op de luchthaven, te Piscadera en Bapor Kibrá, lijken Curaçao in de belangstelling te hebben gebracht voor potentiële buitenlandse investeerders. Zo meldt de Banco di Caribe in het jaarverslag 1989.

Deze belangstelling heeft reeds geleid tot realisatie van investeringen, zoals onder meer het Van der Valk/Plaza Hotel, de uitbreiding en vernieuwing Princess Beach Hotel, de aanvang van de constructie van Hotel Otrobanda, Kadushi Cliffs Resort, terwijl eveneens vele projecten ter tafel liggen. Bij vele van deze investeringen zijn lokale investeerders betrokken.

BONAIRE

Na Aruba is vooral Bonaire gevorderd op het pad van de toeristische ontwikkeling. Het aantal onderhanden projecten is er evenwel dermate groot, dat het noodzakelijk zal zijn significante investeringen te plegen in met name de infrastructuur. Zo zal de vraag naar woonruimte en arbeidskrachten flink aantrekken. Deze problematiek is aan de orde op Aruba. In 1988 werd gevreesd voor oververhitting van de economie door een explosieve uitbouw van de toeristische sector. Aanvang 1990 wordt van de Arubaanse overheid een uitzonderlijk zorgvuldig en bekwaam stuurmanschap verlangd om de toeristische hausse in goede banen te leiden. Er is sprake van een krap arbeidsaanbod, hoge rentestand en van een dreigend tekort aan woonruimte.

Op Curaçao viel een groeiend positivisme te signaleren met name met betrekking tot het toerisme. Zo was er een merkbare groei in de vrije zone, gestimuleerd door het kooptoerisme afkomstig uit met name het Caribisch gebied. De Curaçaosche Dok Maatschappij kon terugkijken op een goed jaar 1989, dat resulteerde in een aantrekkelijk positief bedrijfsresultaat. Mogelijk zullen het hierbij aanwezige effectieve management en de realistische werknemersinzet bijdragen tot de noodzakelijke continuïteit van het bedrijf op langere termijn. In 1989 heeft de overheid op Curaçao conform haar bezuinigingsbeleid een groot aantal ambtenaren afgevloeid. Voorzover deze ambtenaren geen wachtgeldregeling aangingen, ontvingen zij aanzienlijke afkoopsommen. Deze afgevloeide werknemers werden gestimuleerd als zelfstandigen een onderneming op te zetten.

Afgezien van het positieve begrotingseffect voor de overheid, heeft een en ander eveneens geleid tot een toegenomen activiteitenniveau van kleine tot middelgrote ondernemingen. Tevens legde de overheid middels de semi-private ondernemingen een aanzienlijk beslag op de beschikbare gelden in de vorm van consortiumleningen.

PROJECTEN

Ten aanzien van de financiële sector manifesteerde zich in 1989 een grote vraag naar financieringsmiddelen ten behoeve van de op stapel staande projecten in de toeristische sector en de daarbij behorende infrastructuur. Gezien de sterke groei van Banco di Caribe nv in de afgelopen jaren, welke mede bijgedragen heeft tot vorengenoemde activiteiten in de private sector, heeft de directie van Banco di Caribe nv besloten een consolidatieperiode in te zetten gedurende 1989. Deze consolidatie betreft de kredietverlening in het algemeen met uitzondering van de sector individuele hypotheekkredieten.

GRONTMIJ verhoogt het dividend van Nf 4,50 tot Nf 5,50 in contanten. Het resultaat na belastingen is vorig jaar met ruim 36 procent gestegen van Nf 5,9 miljoen tot Nf 8,1 miljoen.

DEPARTEMENT VAN HANDEL INDUSTRIE EN WERKGELEGENHEID

Maximum prijzen eilandgebied CURAÇAO, ingaande 26 maart 1990.

	verpakking	groothandel	consument
BABYVOEDING			
Beechnut			
(strained food)	24/4½ oz.	f. 17,57	f. 0,81+0,06
(strained food)	24/6 oz.	f. 19,22	f. 0,89+0,02
(strained fruit supreme)	24/4½ oz.	f. 20,76	f. 0,96+0,05
(strained juices)	24/4.2 oz.	f. 17,57	f. 0,81+0,01
(strained juices)	24/8 oz.	f. 25,82	f. 1,19+0,04
BABYMELKPOEDER			
Nutricia (almiron)	24/400 gr.	f. 130,50	f. 6,68+0,43
(nutrima)	24/400 gr.	f. 153,45	f. 7,26+1,82
MELK IN BLIK			
Friesche Vlag (ongesuikerd)	48/170 gr.	f. 24,09	f. 0,56+0,01
MELKPOEDER			
Friesche Vlag (instant)	12/900 gr.	f. 84,48	f. 7,80+0,95
(instant)	6/1800 gr.	f. 79,42	f. 14,29+1,80
	12/1134 gr.	f. 97,88	f. 8,81+1,36
	6/2268 gr.	f. 92,97	f. 16,73+2,88
ROOMBOTER			
Bruun	24/178 gr.	f. 65,78	f. 3,04+0,27
	48/362 gr.	f. 227,62	f. 5,26+0,53
MARGARINE			
Albert Hein (dieet)	24/500 gr.	f. 72,11	f. 3,33+0,16
	48/250 gr.	f. 25,60	f. 0,71+0,02
GEZOUTEN VIS			
Neptun	60/450 gr.	f. 277,50	f. 5,33+0,33

Voor informatie betreffende hoogst toelaatbare prijzen gelieve tel. 636408, toestel 21, op te bellen.

De eerstvolgende publicatie geschiedt op: 11 april 1990.

Prijsaanpassingen dienen uiterlijk op 5 april 1990 vóór 12 uur's middags aangevraagd te worden.

De Minister van Handel, Industrie en Werkgelegenheid

STATENVERKIEZING 1990

KIESKRING CURACAO

Ter voldoening aan het bepaalde bij artikel 102 van het Nederlands-Antilliaans Kiesreglement, wordt hierbij ter openbare kennis gebracht dat het besluit waarbij de uitslag der op 16 maart 1990 in deze kieskring gehouden verkiezing is vastgesteld, voor een ieder ter inzage ligt ten kantore van de Afdeling Bevolkingsregistratie en verkiezingen, A.M. Chumaceiro boulevard 40A.

Het Hoofd van de Afdeling
Bevolkingsregistratie en Verkiezingen,
A.R. Ramirez.

Afd. P.R.

schildersbedrijf
Perfect
Voor alle schilder-schilderwerkzaamheden
TEL.: 601766
snel, goed en goedkoop
geleid.
MEESTERSCHILDER

Galerie d'Oranjerie
fondée 1989
Hommage aan Vincent van Gogh
1890 - 1990
Bonaire — Sonesta Hotel
Aruba — Golden Tulip Hotel
Curaçao — Galerie d'Oranjerie
2 - 20 april 1990

'**La Union**', e korant katóliko na interes di pueblo, a sali den un estilo nobo. Optenibel manera kustumber na Misa òf serka e bendedornan.
Mas i mihó artíkulo!

WAARSCHUWING

DINSDAG	27 maart 1990 van 07.00 tot 13.20
WOENSDAG	28 maart 1990 van 07.00 tot 13.20
DONDERDAG	29 maart 1990 van 07.00 tot 16.00
VRIJDAG	30 maart 1990 van 07.00 tot 13.20

Onveilig gebied ± 4000 meter uit de kust.

ANINSCO n.v.
ANTILLEAN INSTALLATION COMPANY N.V.
F.D. Rooseveltweg 307
There is no hardware network we cannot install.
Call us and get acquainted with our services.
Tel.: 80941 Fax: 80941

FOR SALE
Ford LTD
Crown Victoria Station Wagon
1983
8 passengers, auto, airco, electric windows, fully loaded
NAF. 12.000,—
Tel. 76173

INTERNATIONAL VIDEO & PHOTO SHOP

ABN Bank
Zoekt voor één van haar stafleden
HUIS TE HUUR
3 slaapkamers, gemeubileerd, voor een periode van 2 tot 3 jaar met zo spoedig mogelijke ingang.
Het huis dient te liggen in een goede, rustige omgeving.
Aanbiedingen via telefoon 638304.

Studio di Baile Kòrsou
CALLANETICS
The best bodyshaping program
Beginners:
Aanvang: 17 april di. 6 - 7 n.m. 20 april vr. 9-10 v.m.
19 april do. 9-10 n.m. 18 april wo. 9-10 v.m.
21 april za. 11.30 - 12.30
Prijs: f. 150,- 10 weken 2x per week
Inschrijvingen en informatie:
Tel.: 615617 - 77383
Caracasbaaiweg 22

Onze uitverkoop gaat deze week door om plaats te maken voor de 1990 kollektie
"LAURA ASHLEY"
Korting op al onze gordijnstoffen.
Prijzen vanaf f. 7,90 per yard
SEMPERFLORENS
Home Decoration N.V.
George Madurowег 21 - Tel. 74295

De lekkerste
ROTIE'S,
geit, pastei, kouseband, Chinese kip, geroosterde kip, varken moksie alesie, moksie moksie, bruine bonen.

RIANT WOONHUIS
TE KOOP
Wat hooggelegen, goede buurt, van alle moderne gemakken voorzien, marmeren salon, 3 slaapkamers, 2 volledig ingerichte badkamers, studeerkamer, volledig ingerichte keuken, meiden vertrek met badkamer, waszruimte, tuinhuisje, dubbele carport, drip-irrigation, automatische beregening, warm water.
Koopsom fls. 380.000,-
Geïnteresseerden gelieve te reflecteren via het bureau van dit blad onder vermelding van letter H, Curaçao.

"Show di Orquidia 1990"
Een tentoonstelling van op Curaçao gekweekte orchideeën.
Plaats: Landhuis Habaai
Zaterdag 24 maart 10.00 a.m. - 9.30 p.m.
Zondag 25 maart 10.00 a.m. - 6.00 p.m.

Jan Kock
i.v.m. de 340ste verjaardag van Landhuis Jan Kock

TE HUUR
Groot huis
Tel.: 617306

OPENBARE VERKOPING
Op donderdag 26 april 1990 des voormiddags om 10.30 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31-33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger ...

pasfoto di kolor 4 pa 6
FOTO AUGUSTINUS

ADMINISTRATIEF VAKKRACHT (VROUWELIJK)
4. Ervaring met douane formulieren
5. Goede beheersing van de Nederlandse, Spaanse en Engelse taal in woord en geschrift
6. Leeftijd tussen 24 en 32 jaar.

Gezocht
Tel. 611817/79772

Kontakt gezocht

OPENBARE AANBESTEDING

UITNODIGING
Aanvang: 20.00 uur

KPMG

NAPA
AMIGOE
ZATERDAG 24 MAART 1990 PAGINA 1
Weekend Bijlage

Radiotherapeut dr. R.E. Veen weerlegt misverstand:

"Als je bestraald wordt ga je niet altijd dood"

DR.R.E.VEEN bij het kobalt-apparaat in het St.Elisabeth ziekenhuis.

-door Frans Pasma-

RADIOTHERAPEUTEN zijn schaars. Daarom was het St.Elisabeth Hospitaal in het verleden genoodzaakt buitenlandse therapeuten voor een korte periode- hoogstens zes weken- te laten overkomen voor de behandeling van kankerpatiënten. Sinds augustus vorig jaar heeft het ziekenhuis echter permanent een radiotherapeut in dienst. De Nederlandse kankerspecialist R.E. Veen, die deels werd opgeleid in het gerenomeerde Curie-kankercentrum in Nancy, werkte o.m. in het Anthony van Leeuwenhoek kankercentrum in Amsterdam, toen hij werd benaderd om naar Curacao te komen. Aanvankelijk ook voor een korte periode, maar uiteindelijk en na overleg met de familie werden het toch vijf jaar, want zo lang duurt zijn contract. In die tijd hoopt Veen de afdeling radiotherapie van het ziekenhuis uit te breiden en nieuwe technieken te introduceren. Met de komst van Veen kan er eindelijk meer lijn komen in de aanpak van de kankerbestrijding door middel van radiotherapie. Door het gebruik van nieuwe technieken is de prognose bij de behandeling van kanker sterk verbeterd. Meer dan de helft van alle kankerpatiënten geneest.

Dokter Veen merkt op dat radiotherapie een lokale behandelingsvorm is net als chirurgie. 'Alleen het gebied dat we kunnen afgrenzen bij de behandeling is uitgebreider dan dat van de chirurg. We hebben wat bredere marges en kunnen ook veel gemakkelijker bepaalde organen bereiken. Dat is eigenlijk de reden dat radiotherapie in het verleden eigenlijk altijd te maken heeft gehad met een negatieve selectie van patiënten. Tot nu toe was het meestal zo dat mensen die niet in aanmerking kwamen voor een operatie bij ons terecht kwamen. Dus als een tumor inoperabel bleek, dan moest er maar bestraald worden. De radiotherapeut kreeg dus steeds te maken met een groep patiënten met een dusdanig grote tumor dat de kans op genezing uiterst gering was. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de meeste mensen heel bang zijn voor bestraling. Als je bestraald wordt dan ga je zeker dood. Dat was wat iedereen dacht en in de meeste gevallen was dat ook zo.'

MEGAVOLT

Door de opkomst van de zogenaamde megavoltapparatuur in de jaren zestig liggen de kaarten anders, vertelt de Nederlandse radiotherapeut: 'Het begon met de kobaltmachines met een capaciteit van anderhalf megavolt. Daarna kwamen de lineaire versnellers. Daarmee kun je met een nog veel hogere energie werken. En hoe hoger de energie, hoe scherper de bundel. Dankzij deze apparatuur kun je tegenwoordig tot op de millimeter nauwkeurig behandelen. Dat betekent ook dat de klachten verbonden met behandeling met radiotherapie, sterk zijn verminderd. De zogenaamde röntgenkater, het verschijnsel dat mensen zich na de behandeling ziek en misselijk voelen, kennen we nauwelijks meer. De patiënten hebben veelal alleen klachten op de plaats die bestraald wordt. Als ik iemand op de buik bestraal wordt hij niet kaal. Toch denken een heleboel mensen dat dat wel zo is. Ook zeer ontwikkelde mensen denken dat vaak nog.' Veen vindt het jammer dat zijn vak met zoveel misverstanden te kampen heeft. Misverstanden die praktisch altijd voortkomen uit angst en onwetendheid.

Voorlopig voldoende aan kobalt-apparaat

KOBALT

De Nederlandse radiotherapeut heeft op zijn afdeling de beschikking over één kobaltmachine. Binnen de groep van de megavolt apparatuur werkt de 'kobalt' met de laagste energie. Daar staat tegenover dat het apparaat zeer betrouwbaar is en veel minder onderhoud vergt dan de lineaire versnellers. Op een eiland als Curaçao is het dan ook het veiligst om gebruik te maken van een kobaltmachine. Toch zou Veen naast de 'kobalt' ook graag de beschikking willen hebben over een lineaire versneller. Maar er moet heel wat gebeuren voor je zo'n apparaat kunt bestellen: Je moet eerst een aantal hoog gekwalificeerde technische mensen hebben. Een kobaltmachine heb je zo weer gerepareerd maar als zo'n versneller het begeeft -het is haast een kleine kernreactor- dan heb je hoog gekwalificeerde ingenieurs nodig om de zaak weer aan de praat te krijgen. En die mensen hebben we gewoonweg niet.' Ondertussen kampen Veen en de zijn medewerkers vaak met problemen met de 'kobalt' omdat het apparaat veel te langzaam werkt. Waar je met een versneller met één bestraling kunt volstaan, moet met de kobalt soms twee of drie keer bestraald worden om het gewenste bestralingsvolume op een bepaalde plaats te kunnen richten. 'We moeten dus voortdurend trucjes toepassen om het effect van de lineaire versneller na te bootsen. Dat houdt in dat je per patiënt meer tijd kwijt bent.' aldus Veen.

Hoewel hij de komst van van een lineaire versneller zou toejuichen kan de radiotherapeut met de nu aanwezige apparatuur voorlopig nog wel uit de voeten. Hij benadrukt verschillende malen dat de afdeling radiotherapie van het St. Elisabeth Hospitaal met de op dit moment beschikbare apparatuur, in principe elke gangbare behandeling kan verzorgen: 'Wij kunnen hier op Curaçao alle behandelingen geven. Ook behandelingen die elders met een versneller worden gedaan. Onze manier van behandelen is niet minder betrouwbaar. Het gaat alleen een stuk langzamer. Maar de kans op genezing is hetzelfde. En er is ook geen verhoogde kans op complicaties.'

Overleg specialisten nog in kinderschoenen.

BRACHY-THERAPIE

Vaak wordt de uitwendige bestraling gecombineerd met de zogenaamde brachy therapie. Dat is een vrij recent ontwikkelde behandelingsmethode waarbij gebruik gemaakt wordt van radioactieve bronnen die in het lichaam van de patiënt worden gebracht. Veen: 'We combineren de bestraling met zo'n hoog energietoestel met een operatieve behandeling. Daarbij moet je denken aan het plaatsen van direct radioactieve bronnen in het orgaan dat je wilt behandelen. De borstsparende operatie is daar een bekend voorbeeld van. Ook bij gynaecologische tumoren kun je bronnen in de baarmoeder brengen om zo heel plaatselijk, heel lokaal, een hoge stralingsdosis te geven. In combinatie met een uitwendige behandeling is dit een manier om lokaal een hele hoge stralingsdosis te geven zonder dat je de gezonde weefsels aantast. Door dit soort trucjes lukt het ons om de patiënt dezelfde kansen te bieden als waar dan ook.' Toch laat de radiotherapeut van het St. Elisabeth Hospitaal tijdens het gesprek regelmatig doorschemeren dat hij eigenlijk over te weinig apparatuur en mankracht beschikt om optimaal te kunnen werken. 'Dat is waar maar het is natuurlijk een kwestie van kiezen en kiezen is een kwestie van geld. Wat heeft men er voor over? Het antwoord op die vraag is ook gewoon een zaak van vraag en aanbod. Met andere woorden, hoeveel patiënten verwacht je in de toekomst. En is het financieel een haalbare kaart? Ik denk dat we niet lang op de huidige voet kunnen doorgaan. We hebben het nu al ontzaggelijk druk op de afdeling. In 1988 zijn er ongeveer 160 nieuwe patiënten binnengekomen en vorig jaar waren dat er al 210. Voor dit jaar verwacht ik een nog veel grotere toename van het patiëntenaantal. Dat betekent dat we in de verdrukking raken. De afdeling wordt te klein. En het moment nadert dat ik niet meer aan de behoeften van mijn collegae specialisten kan voldoen.'

ONDERCONSUMPTIE

Veen is ervan overtuigd dat de toename van het aantal patiënten niet betekent dat er opeens veel meer mensen kanker krijgen. Hij is er van overtuigd dat er in het verleden sprake was van een enorme onderconsumptie. Er was immers geen radiotherapeut op het eiland, tenminste niet continu. Nu er wel één is, begint de stroom te lopen.

Terwijl het aantal patiënten de komende jaren waarschijnlijk alleen maar zal toenemen, mankeert er nog veel aan de opvang van het ziekenhuis. Het overleg tussen de specialisten en de afdeling radiotherapie staat in het St Elisabeth Hospitaal nog in de kinderschoenen. Veen krijgt met grote regelmaat patiënten toegeschoven zonder dat er vantevoren goed is overlegd. 'De patiënt wordt verwezen naar de chirurg of de internist. Er volgt een operatie en daarna blijkt pas of er al dan niet een indicatie is om radiotherapie te geven. Dat is de gangbare praktijk. Natuurlijk heb ik zo mijn eigen gedachten over deze gang van zaken. Ik denk dan: je had me de patiënt eerder moeten laten zien. Dan hadden we vantevoren samen een behandelingsplan kunnen opstellen en had ik in een eerder stadium al een bestraling kunnen geven. Daarbij denk ik dan bijvoorbeeld aan de mogelijkheid van zo'n implantatie. Maar dit soort dingen gebeurt vaak niet omdat het onderling overleg nog niet naar wens verloopt. Het begint wel te komen.

GEEN OVERLEG

Toch gebeurt het wel dat door het ontbreken van overleg al gesneden is terwijl dan achteraf blijkt dat een operatie misschien niet per sé noodzakelijk was geweest. Hoewel het zoiets achteraf natuurlijk moeilijk te beoordelen valt. Als je praat over de keuze tussen een borstsparende en een niet borstsparende behandeling, dan is het jammer wanneer blijkt dat er wel sparend behandeld had kunnen worden en het niet is gebeurd doordat de chirurg niet op de hoogte is van onze huidige technieken. Het verlies van een borst is een enorm emotioneel probleem. Vooral als een vrouw later te horen krijgt dat een borstsparende behandeling best had gekund. Recent heb ik zoiets meegemaakt met een patiënt uit Aruba die per se hier wilde komen voor een second opinion. Ik heb me maar niet laten ontvallen dat het best sparend had kunnen gebeuren. Deze mevrouw begon er zelf over. Ze vertelde dat ze graag de sparende behandeling had gehad maar dat de chirurg had gezegd dat het niet kon. De reconstructie van het geval liet zien dat het naar mijn gevoel heel gemakkelijk had gekund. Maar zoals ik al zei, we zitten hier met het probleem dat een heleboel radiotherapeutische technieken nog onvoldoende bekend is bij een groot aantal specialisten. Vaak komt dat omdat ze elders zijn opgeleid of een andere visie hebben op beleid. Er zijn technieken die we hier zo langzamerhand proberen in te voeren. We streven naar hele korte behandelingen met een minimum aan belasting voor de patiënt.'

VOORBEELD

Om zijn betoog te illustreren komt Veen met een voorbeeld: 'Wij zijn gestart met de behandeling van slokdarmpatiënten, patiënten die hier binnenkomen in een matige algemene conditie. Ze kunnen meestal niet geopereerd worden omdat er te grote afwijkingen zijn en hebben wel slikklachten. In het verleden werd er weinig aan gedaan. De radiotherapeut zag vaak af van behandeling omdat er zes weken bestraald moest worden om de patiënt weer te laten slikken. Er werd vaak een slang aangebracht en de patiënt werd naar huis gestuurd. Maar het probleem is niet zozeer het openhouden van de slokdarm voor het voedsel maar voor het slikken. Je moet je speeksel kwijt. Het inbrengen van een slangetje alleen is geen oplossing. De patiënt kan zijn speeksel niet kwijt en moet constant spugen. Dat is niet verenigbaar met een goede kwaliteit van leven. Door gebruik te maken van nieuwe technieken kunnen we nu wel wat doen. Terwijl de patiënt ligt te slapen brengen we een heel dun buisje in de slokdarm. Zo kunnen we in vier uur tijd zo'n hoge dosis straling geven dat we met twee van deze applicaties de slokdarm weer open krijgen. Recent heb ik een dergelijke patiënt van 97 jaar oud behandeld. Hij was in een te krakemikkege toestand om van buitenaf bestraald te worden maar dit kon hij wel hebben.

Slokdarmkanker komt hier relatief veel voor en dan zoek je naar technieken om deze patiënten op een korte maar doeltreffende wijze te behandelen. De patiënt heeft er baat bij want hij kan sneller naar huis en wij houden tijd over om andere dingen te doen.'

RUIMTEPROBLEEM

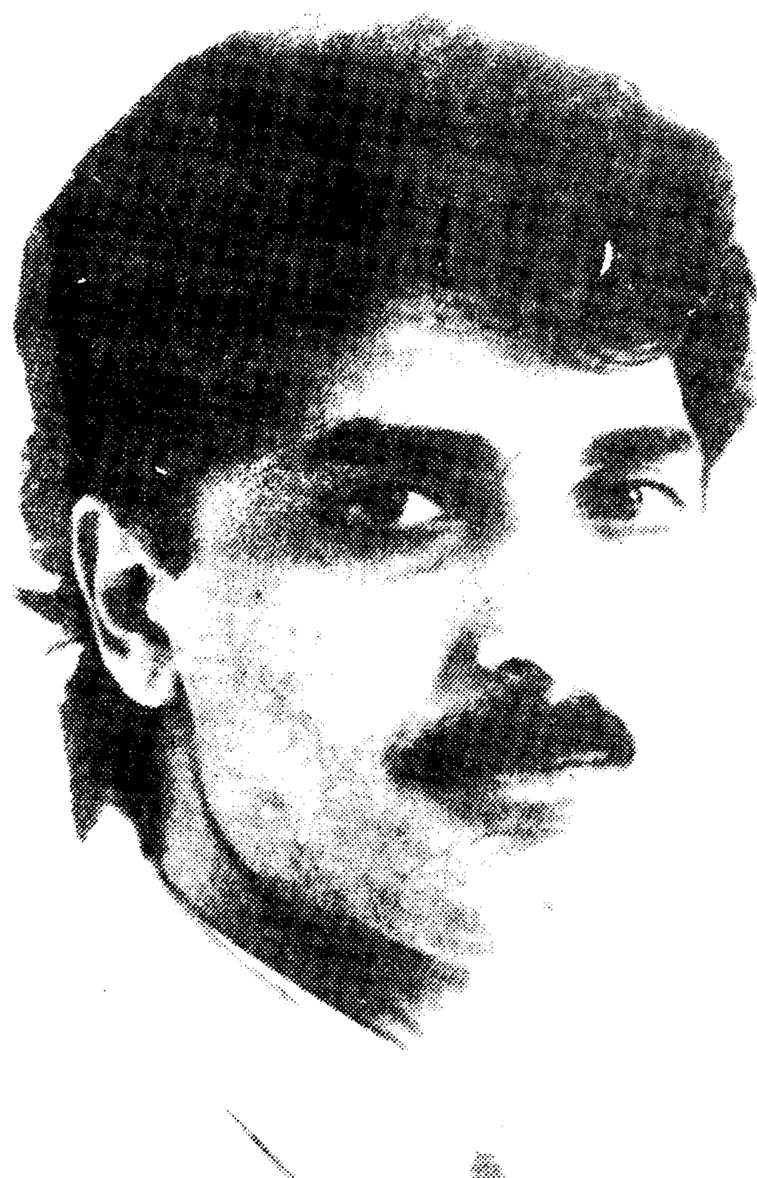
Bij het invoeren van dit soort nieuwe behandelingswijzen wordt Veen gehinderd door ruimteproblemen. Want dit soort patiënten kan op dit moment alleen maar behandeld worden in de normale bestralingsruimte. Dat houdt in dat het kobalttoestel stil staat of dat de simulator (het apparaat waarmee de exacte positie bij de bestraling vantevoren helemaal wordt uitgemeten) niet gebruikt kan worden. 'Dus als ik zo'n patiënt heb dan kan ik die ruimte niet gebruiken, zo'n 4 à 5 uur per dag. En we hebben vrij regelmatig dit soort patiënten. In de tijd dat ik hier nu werk, dus sinds augustus, heb ik al zeventien patiënten op deze manier behandeld. Ik heb per patiënt twee applicaties nodig dus dat betekent dat ik mijn simulator 34 dagen kwijt ben.' aldus Veen. In de ruim zeven maanden dat hij hier werkt heeft de Nederlandse radiotherapeut al verschillende malen bij de directie aangeklopt om deze problemen te bespreken. 'Wanneer het gaat om uitbreiding dan vind ik wel gehoor. De afdeling radiotherapie zal worden uitgebreid. Die toezeg-

Vervolg op pag. 10

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

Ambtsijver werd journalist Bazoft noodlottig in Irak

FARZAD BAZOFT

LONDEN.- De 31-jarige van oorsprong Iraanse journalist Farzad Bazoft, die vorige week in Irak werd terechtgesteld, was eerder in Baghdad juist gezien als verslaggever van het Britse blad 'The Observer'. Zijn afkeer van het bewind van de Ayatollahs stak hij nooit onder stoelen of banken.

Door toedoen van zijn vader, die voor de vroegere Britse nationale oliemaatschappij van Iran (BNIOC) werkte, kreeg hij een geheel Engelse opleiding. Hij bezocht eerst Engelse scholen in Teheran en kwam in 1975 naar Groot-Brittannië om te studeren aan de Technische Hogeschool van North Oxfordshire ten westen van Londen. Door deze Engelse opleidingen sprak hij beter Engels dan Farsi (Perzisch).

Na zijn studie werd hij freelancer in de journalistiek. Sinds het begin van de islamitische revolutie in Iran in 1981 werd hij door de Britse pers veelvuldig aangezocht vanwege zijn contacten in en kennis over Iran.

UITGENODIGD

Bazoft schreef vele artikelen voor de Daily Telegraph en Daily Mail, werkte samen met de commerciële tv-zender ITN en de Worldservice van de BBC en werd in 1987 aangetrokken door 'The Observer' als specialist voor de Golfstaten. Hij bezocht Irak vaak, al dan niet op uitnodiging van de autoriteiten, zelfs voor de Golfoorlog tussen Irak en Iran.

De "spionage" waarom hij is terechtgesteld houdt kennelijk verband met een bezoek dat bazoft vorig jaar in Irak bracht aan het gebied van het militair-industriële complex in Al-Hillal ten zuiden van Baghdad, waar zich een mysterieuze ontploffing had voorgedaan. De eerste berichten daarover verschenen in de Britse pers op 6 september, juist toen bazoft klaar stond om naar Irak te vertrekken om evenals vele andere journalisten uit de hele wereld, op uitnodiging van Irak, de verkiezingen in Iraaks Kurdistan te gaan verslaan. Na de eerste dagen van missie in Kurdistan, onder begeleiding van Iraakse functionarissen, keerde hij terug naar Baghdad. Met toestemming van 'The Observer' maakte hij gebruik van de gelegenheid om het complex te bezoeken waar zich de ontploffing had voorgedaan.

VERMOMD

Hij vermomde zich als een Indiase arts en reisde in een ambulance naar de fabriek samen met een Britse verpleegster, Daphne Parish, 53. Bazoft werd aangehouden toen hij het land wilde verlaten. Volgens Irak had hij grond- en andere monsters van het fabrieksterrein genomen en had hij ook foto's gemaakt van de installatie. Bij het bericht over de executie verschenen in de door de Iraakse staat gecontroleerde pers bekentenissen die Bazoft zelf geschreven zou hebben: "ja, ik werk samen met de Israeliërs en een speciale Britse dienst. Ik begon in september 1984 contact te onderhouden met Britse politiefunctionarissen". Volgens dezelfde berichten reisde hij in 1988 naar Irak om foto's te nemen van militaire activiteit in de strategische stad Faw op het gelijknamige schiereiland aan de monding van de grensrivier Shatt al Arab met Iran. Ook werd gezegd dat hij opdracht kreeg om bewijsmateriaal te verzamelen over het gebruik van chemische wapens in de Golfoorlog door zowel Irak als Iran. "Toen ik werd aangehouden bevond ik mij op een spionagemissie voor Groot-Brittannië", zei Bazoft volgens de berichten.

De Britse verpleegster Parish, die in een particulier ziekenhuis in Baghdad werkte, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15 jaar. De Iraakse ambassade in londen noemde in september de berichten dat er bij de ontploffing 700 doden vielen zwaar overdreven. Het ging volgens de ambassade ook niet om een rakettenfabriek, maar om een ontploffing in een oliedepot, waarbij 19 mensen omkwamen.

Al zijn inspanningen om zijn imago in het westen op te vijzelen heeft de Iraakse president Saddam Husayn in een klap teniet gedaan door Bazoft op te laten hangen. Met deze daad dreigt Husayn opnieuw een paria te worden in de internationale gemeenschap. En journalisten die gewoon hun werk willen doen, lopen het risico vogelvrij te worden verklaard.

Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog is een journalist door een militair tribunaal beschuldigd van spionage en vervolgens terechtgesteld. Zelf zei Bazoft (31) vlak voor zijn terechtstelling nog tegenover een Britse diplomaat dat hij niets te maken had met spionage, maar slechts zijn werk deed als journalist. Bazoft, van iraanse afkomst, werkte sinds twee jaar bij het Britse blad The Observer.

Farzad Bazoft had persoonlijk een uitnodiging gekregen van de Iraakse overheid om te zien hoe democratisch het in dat land toegaat. Bazoft was namelijk, evenals honderden andere buitenlandse journalisten, onder wie ook Nederlandse, uitgenodigd om in september vorig jaar de verkiezingen in de zogenaamde Kurdische provincies bij te wonen.

Tientallen ambtenaren waren toen druk in de weer om er voor te zorgen dat Irak een goede indruk maakte op de buitenlandse bezoekers. Eerder was het land in een kwaad daglicht komen te staan door berichten over een aanval met chemische wapens op Halabja, vrijdag precies twee jaar geleden. Hierbij werden zeker 4.000 onschuldige vrouwen en kinderen gedood. Ook deed de gedwongen deportatie van duizenden Kurden internationaal veel stof opwaaien.

BESTE KANT

Irak zocht nieuwe kredieten in het westen om het land weer op te bouwen nadat er in 1988 een einde was gekomen aan de oorlog met Iran. Vandaar dat Husayn zich toen van zijn beste kant liet zien in een poging zijn imago op te poetsen. Met de zaak-Bazoft laat Husayn zien wie hij werkelijk is. In een reactie op de vele gratieverzoeken zei hij dat hij zich "niet onder internationale druk" laat zetten.

"Een doortrapte smeerlap," noemde de geschokte werkgever van Bazoft de Iraakse president. "Er zijn maar weinig gelegenheden geweest waarbij internationaal zoveel oproepen tot gratie zijn gedaan. Wij betreuren het ten zeerste dat de Iraakse autoriteiten desondanks een dergelijke barbaarse daad hebben uitgevoerd", aldus het Britse ministerie van Buitenlandse Zaken in een reactie.

Vorig jaar werden in september buitenlandse gasten door het ministerie van Informatie in vliegtuigen en bussen naar de stad Faw gebracht. Deze stad was tijdens de oorlog met Iran volledig in puin geschoten. Vol trots toonde men hoe op het oorlogspuin nieuwe woonwijken uit de grond waren gestampt. Ook waren hier nog militaire stellingen te zien.

Rond de hoofdstad Baghdad en de olie-installaties staat nog steeds luchtafweergeschut opgesteld: zelfs voor bezoekers die geen journalist zijn aardige objecten om op de kiek te zetten. Vanuit de bus is het een koud kunstje om foto's te maken. En dit werd dan ook veelvuldig gedaan door de buitenlandse verslaggevers.

Het zijn onder meer dergelijke foto's -- die hij al in 1988 had gemaakt -- die bij het proces tegen Bazoft gebruikt zijn. In dat jaar verbleef hij ook op uitnodiging van Baghdad in Irak. Eigenlijk zou Baghdad dus al die honderden buitenlandse verslaggevers moeten executeren, omdat ze "spioneren". Inderdaad moesten enkele cameraploegen hun films inleveren, maar hier bleef het bij.

De ambtenaren die waren belast met de begeleiding van de buitenlandse journalisten, konden dezen nauwelijks in net gareel houden. Steeds stelden de persmensen lastige vragen o[...] zaken die de overheid li[...] verborgen wilde houden. [...] functionarissen weten [...] hoe ze met vrije nieuw[...]ring moeten omgaan. G[...] wonder, in irak loopt de [...] aan de leiband van de r[...]ring. Van vrije mening[...]ting is totaal geen sprake [...] voor het bezit van een ty[...] machine is al een verg[...]ning nodig.

De journalisten die in s[ep]tember in Baghdad ver[...]ven, begonnen zich dan [...] in toenemende mate te e[...]ren over het feit dat ze g[...]steek wijzer werden. Vo[...] toen op 6 september het B[...]se blad The Independent b[...]chtte over een enorme ex[...]sie die zich in augustus [...] hebben voorgedaan in [...] militair complex nabij [...] Hillah, niet ver van de hoo[...]stad. Daar wilden de [...] slaggevers meer van wete[...] Bazoft behoorde tot de jo[...]nalisten die tijdens een p[...] conferentie kritische vra[...]stelden over Hallabja en [...] explosie in de wapenfabr[...] waarbij volgens The In[...]pendent 700 mensen de d[...]vonden. Hij was niet [...] enige die zelf op onder[...]uitging nadat hij geen be[...]digende antwoorden [...] gekregen. Ook anderen [...]gen op pad.

Zo belandde een televi[...]ploeg van ITN in een m[...]taire wachtpost, waar [...] uren in de brandende [...] werd vastgehouden. [...] paar Nederlandse journa[...]ten wisten een taxichauff[...] zo ver te krijgen hen naar [...] plaats van de ontploffing [...] rijden. Ja, hij had de[...] een enorme explosie ge[...] met veel vuur, zo verte[...] hij. Toen de chauffeur [...] echter achter kwam dat [...] verslaggevers in zijn au[...] had, trapte hij direct op [...] rem en maakte rechtsom[...]keert. "Bent u gek, dit is e[...] militaire staat, dit is Eu[...] niet.'

Maar andere journalist[...] waren wijzer en hielden z[...] verre van het mysterieu[...] militaire complex. "De wa[...]ten bij militaire comple[...] hebben de opdracht te sch[...]ten op alles wat verdacht [...] zei een Libische versla[...]ver, die in Londen woont [...] geregeld met Bazoft op[...] in de laatste dagen die [...] in vrijheid doorbracht. [...] moet niet vergeten dat Isr[...] in 1982 een aanval uitvoer[...] op de kernreactor Osir[...] Elke buitenlander wo[...] beschouwd als een spion'. Bazoft pakte het anders a[...] om zijn verhaal te krijge[...] Verkleed als arts gelukte h[...] hem met behulp van [...] Britse verpleegster Daph[...] Parish (53) het geheime mi[...]taire complex binnen [...] komen. Alles leek goed [...] gaan totdat hij bij zijn ter[...]keer naar Londen op [...] internationale vliegve[...] werd gearresteerd. Er w[...]den foto's, schetsen van [...] fabriek en grondmonste[...] gevonden. Parish kreeg [...] jaar dwangarbeid voor h[...]hulp.

Het ergste verwijt dat Ba[...] achteraf kan word[...] gemaakt is dat hij zich [...] arts uitgaf om een prim[...] binnen te halen. De affa[...] laat zien dat Husayn m[...] bezorgd is om "het geh[...] van Al-Hillah" dan dat [...] zich druk maakt om [...] publieke opinie.

Amnesty International [...] weten dat de executie [...] Bazoff een nieuwe schend[...] toevoegt aan de "lange [...] van grove en systemati[...] schendingen van de men[...] rechten in Irak": "het ma[...]len van honderden geva[...]nen, het martelen van kle[...] kinderen onder de ogen [...] hun ouders om deze te la[...] bekennen, gebruik van c[...]mische wapens om in [...] 1988 5.000 kurden te dod[...] moorden op duizenden [...] gers en standrechtelijke [...]cutie van honderden gev[...]genen".

Overtuigd van afscheiding republieken

Jeltsin ambieert positie van Gorbatsjov nog niet

DE BEKENDE opponent van president Michail Gorbatsjov waar het om de voortgang van de door deze beoogde hervormingen betreft, Jeltsin kreeg dezer dagen tijdens zijn bezoek Amsterdam te horen dat hij in zijn district Sverdlovsk, in de Oeral, met overweldigende meerderheid werd gekozen als afgevaardigde in het nieuwe parlement van de Russische federatie (RSFSR). Hij zal zich nu kandidaat kunnen stellen voor het voorzitterschap van het parlement in de grootste Sovjet-republiek.

In 1985 werd de nu 59-jarige Jeltsin uit Sverdlovsk, waar hij zijn carrière binnen de partij begon, door Gorbatsjov naar Moskou gehaald en tot partijleider van de hoofdstad gebombardeerd. Hij leek even de favoriet van de president. Maar zijn kritiek op het beleid leidde ertoe dat hij in 1987 zijn ontslag als kandidaat-lid van het politburo indiende. Even later moest hij opstappen als partijleider van Moskou. Pas vorig jaar werd hij gekozen in het congres van volksafgevaardigden - het hoogste wetgevende lichaam van de Sovjetunie, wat hij zelf ziet als een "authentieke rehabilitatie door het volk".

De positie van Gorbatsjov als Sovjet-president ambieert Jeltsin op dit moment niet. "Daar hoeft hij zich niet druk om te maken". Overigens is Gorbatsjov tijdens de zitting van het congres van volksafgevaardigden vorige week als enige kandidaat voorgedragen en gekozen tot president met sterk uitgebreide bevoegdheden. Hij is niet gekozen, maar benoemd. "De hele wereld zal daarom lachen", aldus Jeltsin schamper.

Gorbatsjov mag dan in het congres rekenen op de steun van tweederde van de afgevaardigden, onder de bevolking ligt dat anders, meent Jeltsin. "Gorbatsjov wil op dit moment geen vrije verkiezingen, omdat hij vreest dat hij dan niet gekozen zal worden". Mochten er vrije verkiezingen komen, dan zou Jeltsin de kwestie anders benaderen. "Dan zal ik niet weigeren mij kandidaat te stellen voor het presidentschap. Maar onder deze omstandigheden zie ik daar van af".

STERK PRESIDENT

"Ik vrees een sterk presidentschap omdat we een te tragische geschiedenis hebben". Te veel macht kan leiden tot dictatuur, luidt Jeltsins oordeel. Op de vraag of Gorbatsjov niet gemakkelijker radicale hervormingen zal kunnen doordrukken nu tot president gekozen is, antwoordt de afgevaardigde dat de partijleider vijf jaar geleden niets in de weg stond om die hervormingen uit te voeren. Ook het feit dat de conservatieven nu sterker worden zou Gorbatsjov niet moeten weerhouden. "Hij heeft ook nu genoeg macht om maatregelen er doorheen te drukken als hij dat wil".

Sprekend over de economie van de Sovjetunie merkte Jeltsin op dat er behalve voor de landbouw er ook wetten moeten komen die een gunstig klimaat scheppen voor zelfstandige ondernemers. Pas dan zal er een actief economisch leven ontstaan en zal het interessant zijn ondernemer te worden. Op het ogenblik wordt alles tegengehouden door de bureaucratie, "een soort monster dat het de ondernemers onmogelijk maakt om te werken".

Die bureaucratie moet dan ook worden ontmanteld. "Maar in plaats daarvan verhoogt Gorbatsjov het inkomen van de 'apparatsjiks'. Binnen de partij maakt hij zich daarmee geliefd, maar het maakt hem zeer impopulair bij de bevolking", aldus Jeltsin.

Jeltsin staat ook een vergaande omvorming van de partij voor. "Tot het 28e partijcongres, dat eind juni begint, moet de laatste kans worden benut om een radicale hervorming van de partij door te voeren". Een partij waarin zowel Jeltsin als Ligatsjov (de leider van de conservatieve stroming in het Politburo) kunnen functioneren binnen verschillende fracties. Want Jeltsin is voor alles voorstander van het oprichten van fracties en platformen binnen de communistische partij. "Als deze laatste kans niet wordt benut dan zal er een scheuring van de partij optreden en een meerpartijensysteem ontstaan", aldus de afgevaardigde.

RUSSISCH

Als de partij uiteenvalt zal Jeltsin ijveren voor de oprichting van een "Russische" partij - zonder andere bijvoeglijke naamwoorden. Een partij die de belangen van de Russen in de Sovjetunie zal verdedigen.

In Jeltsins programma voor de Russische republiek heeft het nationaliteitenvraagstuk de hoogste prioriteit. Alle autonome gebieden binnen de RSFSR moeten zelfstandig worden. Ook moet het mogelijk zijn autonome gebieden in het leven te roepen daar waar de plaatstelijke bevolking in aantal de Russische bevolking overtreft. De rest van de RSFSR zou kunnen bestaan uit zes autonome Russische gedeelten.

AFSCHEIDING

Jeltsin is ervan overtuigd dat een aantal republieken zich zal afscheiden. Te beginnen met de Baltische republieken. Maar ook de andere moeten een grote autonomie krijgen en zelf kunnen beslui-

BORIS JELTSIN: verdergaande hervormingen.

ten hoe nauw hun band met Rusland in de toekomst zal zijn.

'In de republieken klaagt men erover dat te veel aan Rusland wordt afgedragen. Zij zullen dan ook zelf moeten bepalen hoeveel zij willen afdragen. Vroeger kon Rusland niet alleen in zijn eigen behoeften voorzien, maar ook nog exporteren", zegt Jeltsin, die het argument dat Rusland wordt gevoed door de andere republieken afwijst. "Vroeger kwam de beste boter uit Nederland en uit Rusland". Dat dient dus weer zo te worden. Er moet een wet komen "voor de Russische nationale, economische en geestelijke wedergeboorte".

De oppositieleider stemde tijdens het plenum van het centraal comité vorige maand als enige tegen het nieuwe partijprogramma van Gorbatsjov.

Nieuwe Antilliaanse munten in omloop

Geld moet rollen, niet vliegen

Vereenvoudiging van het wapen.

= door Carel de Haseth =

IN DE WEEK na karnaval kwamen de eerste exemplaren van de nieuwe munten van de Nederlandse Antillen in omloop. Voor de zoveelste keer in de geschiedenis van ons muntwezen, kwam daarmee het relatief langzaam verlopend proces van vervanging van een serie oude munten op gang. Geleidelijk aan zullen de nieuwe munten de oude verdringen, tot op een dag deze laatste geheel zullen zijn verdwenen.
Afgezien van de diskussies in de Staten over het oorspronkelijke plan van de regering om de cent uit de circulatie te nemen en over de motieven voor invoering van een munt van vijftig cent, is er niet veel kommentaar geleverd op de nieuwe editie. Dit is in zoverre merkwaardig, omdat er ditmaal toch wel ingrijpende veranderingen zijn doorgevoerd in ons muntstelsel.

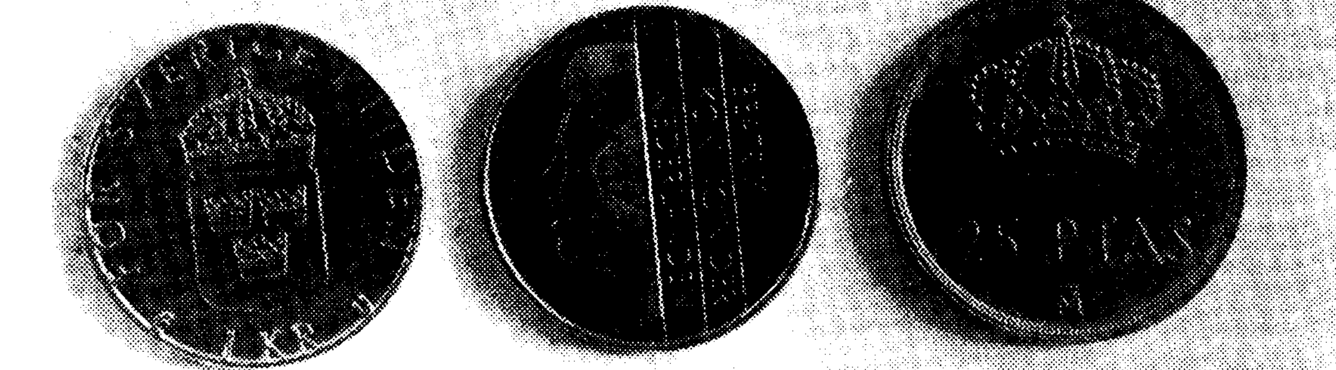
In eerste instantie lag het in de bedoeling om niet alleen de **plaka** (het 2½ cent stuk), maar ook de cent zelf uit de circulatie te nemen. Dit, omdat de aanmaakkosten voor deze twee munten hoger zijn dan hun nominale waarde. Uitgifte van een dergelijke munt is dus verliesgevend.
Vooral op emotionele gronden, maakten de leden van de Staten bezwaar tegen het verdwijnen van de cent, waarna de regering hierop terug kwam: de cent mocht blijven, maar het vonnis over de **plaka** werd bekrachtigd.
Een tweede belangrijke beslissing betrof de vormgeving van de stuiver en de invoering van een muntstuk van vijftig cent. Vanwege zijn vorm is het stuivertje namenlijk bij bezoekers van onze eilanden in trek als souvenir. Omdat aanmaak van een vierkante stuiver meer dan vijf cent kost, legt de overheid toe op deze verzamelwoede. De oplossing van het probleem werd al in 1986 door Aruba gevonden en is in wezen heel eenvoudig: maak ronde stuivers en voer een vierkante munt van vijftig cent in.
Het verlies op de uitvoer van het vierkante stuivertje wordt zo omgezet in een winst bij uitvoer van het vijftig cent stuk. Hiertoe moest wel eerst de **Regeling Muntstelsel Nederlandse Antillen** worden aangepast, omdat deze niet voorziet in zo'n vijftig cent stuk.

BALOR DI UN SEN

Over de waarde van een cent kan lang en breed gediskussieerd worden. Kon Shon Wein Hoyer in zijn gedicht **Balor di un sèn**, zoals Aart Broek naar voren bracht, de waarde van een cent gebruiken om uiting te geven aan zijn sociaal engagement, de inflatie gedurende de afgelopen decennia heeft een cent de facto zo goed als waardeloos gemaakt. (Bovendien zijn de centen van nu van dezelfde kleur als de guldens van toen).
In feite worden bijna uitsluitend in de levensmiddelenbranche nog prijzen genoteerd in centen, in de meeste andere bedrijfstakken wordt ten minste op stuivers afgerond. Om op grond hiervan de cent als onmisbaar te bestempelen is eigenlijk onzin. Een (wettelijk vastgelegde) afronding op bijvoorbeeld vijf cent, zou ervoor kunnen zorgen dat de ene keer de konsument, de andere keer de winkelier (ten hoogste drie cent) voordeel heeft bij elke transaktie. En dat is in onze tijd nu niet bepaald een bedrag om wakker van te liggen. Overigens, als volgens de Statenleden de afronding werkelijk een probleem vormt, dan doen zij er goed aan zich te informeren over de door de belastingen toegepaste wijze van afronden. Naar mijn weten durft geen enkele zakenman zijn klanten botweg te zeggen: 'Geen betaling, teruggave of verrekening bij 15 gulden of minder', zoals de Ontvanger doet op de definitieve aanslag inkomstenbetaling!
Een andere oplossing voor het afrondingsprobleem zou zijn om de plaka te behouden: de afronding vindt dan iets nauwkeuriger plaats, terwijl de ratio aanmaakkosten tegen nominale waarde gunstiger is voor de overheid. Daar staat dan weer tegenover dat er geen kasregister te vinden is, dat gemaakt is met de halve cent voor ogen. Eigenlijk wel jammer dat de plaka verdwenen is, want een muntstuk van twee-en-een-halve cent is beslist een zeldzaamheid in onze wereld!

GELD MOET ROLLEN

Men kan zich afvragen of invoering van een munt van vijftig cent wel noodzakelijk was. Zo op het eerste gezicht lijkt er geen dringende behoefte te bestaan aan een munt van een halve gulden, maar wie weet zal de ervaring anders uitwijzen. In ieder geval hoefde er niet per se een nieuwe waarde ingevoerd te worden om over een vierkante munt te kunnen beschikken.
Elk van de bestaande muntwaarden kon immers in plaats van rond, vierkant worden gemaakt. Zou men voor het kwartje kiezen, dan is de bijkomende winst voor de overheid wat lager, bij de gulden daarentegen juist weer een flink stuk hoger.
Maar dan is er het probleem dat geld moet kunnen rollen. Niet alleen door de ekonomie, dus van de ene burger naar de andere, en vooral naar de Staatskas, maar ook bij het verwerken in rollen. Dubbeltjes, kwartjes en guldens worden waarschijnlijk intensiever gebruikt dan stuivers of vijftig cent stukken.
Het verwerken in rollen gaat een stuk gemakkelijker bij ronde, dan bij vierkante munten. Het is dan ook aannemelijk, dat banken, e.d. niet echt zitten te springen om vierkante guldens. Afgezien daarvan is het nog maar de vraag in hoeverre allerlei automaten, van parkeermeters en flipperkasten tot sigaretten- en condoomautomaten, kunnen werken op vierkante geld.
Over de Papiamentse namen van de verschillende muntstukken en waarden, is heel wat te zeggen. Een van de meest opvallend aspekten is wel, dat veel van deze benamingen gebruikt kunnen worden als synoniem voor de mannelijke geslachtsorganen.
Een andere merkwaardigheid is de hardnekkigheid, waarmee veel van deze namen in gebruik blijven, ondanks het feit dat de betrokken muntsoorten al lang niet meer in omloop zijn. Weliswaar zullen weinigen nog gebruik maken van de woorden **chilin, patin** of **pátaka**, om geldsbedragen weer te geven; toch zijn de laatste twee woorden, in een andere betekenis, wel in het Papiamentu idioom blijven bestaan. Aanduidingen als **riá, dòlò** en **fuèrtè**, zijn daarentegen heel gangbaar, terwijl zowel de **reaal** als de Spaanse mat al bijna een eeuw niet meer als wettig betaalmiddel in omloop zijn. Niet alleen blijven oude benamingen voortleven, nieuwere muntsoorten worden niet zelden benoemd, gebruikmakend van juist deze oudere namen, voorbeelden hiervan zijn de woorden **dosplaka** voor stuiver en **diesplaka** voor kwartje. Er is dus tenminste een troost: de **plaka** zal verdwijnen, maar het woord zal blijven voortbestaan in deze samengestelde woorden, in de betekenis van **geld** en in die andere betekenis, die als vulgair in het woordenboek zal worden opgenomen.
In dit opzicht is de invoering van een munt van vijftig cent natuurlijk te beschouwen als een positieve ontwikkeling: de **yotin** maakt een comeback! (De naam is overigens waarschijnlijk afgeleid van guillotine. De oude **yotin** werd gemaakt door Spaanse peso's (en later ook Nederlandse guldens) in stukken te kappen en te voorzien van een instempeling, de zgn. driekantjes).

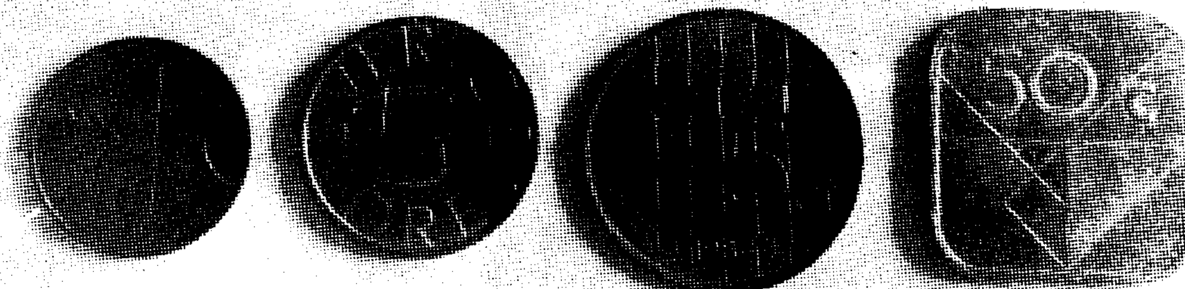
Strakke vormgeving.

RIJKSDAALDER

In de bovengenoemde Statenvergadering is, voor zover ik weet, het bestaansrecht van de rijksdaalder niet ter sprake gekomen. Toch zou het niet zo gek zijn om dit aan de orde te stellen.
Is er wel behoefte aan een munt van twee gulden en vijftig cent?
Als we eens kijken hoeveel rijksdaalders en hoeveel guldens er in de loop der jaren werden aangemaakt, dan zien we een duidelijke achteruitgang in het aantal rijksdaalders. In 1944 werden er 200.000 zilveren rijksdaalders aangemaakt, 500.000 guldens: voor elke 2 ½ gulden, was er dus één rijksdaalder in omloop. Tussen 1952 en 1964 werden er 200.000 zilveren rijksdaalders en ruim twee miljoen guldens met de beeltenis van Koningin Juliana geslagen: de verhouding guldens/rijksdaalders steeg tot 10:1. Van 1970 tot 1985 werden er 400.000 nikkelen rijksdaalders en 7,4 miljoen guldens in omloop gebracht: een verhouding van één rijksdaalder op elke ruim 18 guldens. Met andere woorden: het twee-en-een-half gulden stuk verliest steeds meer terrein!
Het zou dan ook voor de hand liggen om te kijken of aanmaak nog wel zin heeft en of misschien vervanging door een andere muntwaarde zinvol zou zijn. Met name kan hierbij gedacht aan hetgeen Nederland heeft gedaan: invoeren van een munt van vijf gulden. Te oordelen aan de staat van de meeste bankbiljetten van vijf gulden, die in de omloop zijn, wordt deze waarde zeer intensief gebruikt. Een slijtvaste munt van vijf gulden kan wellicht een besparing geven op de aanmaak van bankbiljetten van vijf gulden

VORMGEVING

Een laatste aspekt, dat nog niet ter sprake werd gebracht, is de vormgeving van de nieuwe munten. Wanneer het een kwestie van smaak betreft, kunnen de meningen uiteraard uiteen lopen. Toch is het goed de vormgeving van onze munten ter diskussie te stellen.
Als we eens kijken, hoe andere landen hun munten vorm geven, dan zien we dat er in feite twee stromingen bestaan: een min of meer behoudende stroming, waarbij gedurende langere tijd eenzelfde uiterlijke vorm wordt aangehouden, en een veranderlijke (met opzet wordt hier niet gesproken van vooruitstrevende), waarbij vaker geëxperimenteerd wordt met het uiterlijk van de munten. Deze tweedeling is natuurlijk niet absoluut: een land dat vasthoudt aan een bepaalde vorm, kan daarnaast ook experimenteren met nieuwe vormen; toch is hij voor ons doel bruikbaar.

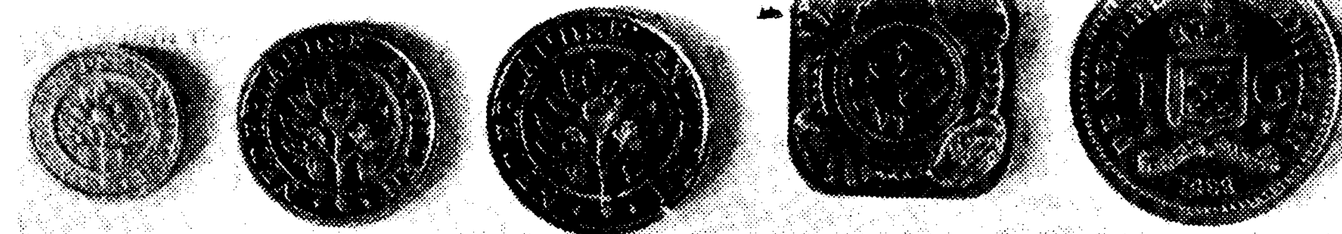

Sobere waarde-aanduiding.

Een land als Zwitserland bijvoorbeeld heeft meer dan een eeuw lang gebruik gemaakt van een bepaald muntontwerp. Ook de Verenigde Staten zijn nogal behoudend wat betreft hun munten: de Lincoln-cent dateert uit 1909 en is (weliswaar in ander materiaal uitgevoerd) nog steeds in omloop.
De Fransen pakten het weer anders aan: bij de invoering van de nieuwe franc in 1960, gebruikten zij het ontwerp van de munt, die rond de eeuwwisseling in omloop was. Tegenover deze republieken, staan dan verschillende koninkrijken, die, waarschijnlijk omdat zij na elke troonwisseling munten met de beeltenis van de nieuwe vorst uitgeven, minder moeite hebben met nieuwe ontwerpen voor hun geld. Voorbeelden van dergelijke landen zijn Nederland, Zweden en Spanje. Hun munten doen dan veelal modern aan (anderen zullen wellicht spreken van 'kouder').
Het is alsof deze landen, die wel strak vasthouden aan wat er op een munt moet worden afgebeeld (m.n. de vorst of het wapen van de staat), deze behoudendheid trachten te kompenseren met een gedurfde vormgeving. Op de nieuwe Nederlandse munten bijvoorbeeld wordt de koningin maar half afgebeeld, op Spaanse munten is het wapen vervangen door enkel een kroon (zie afb.1).
Niet alleen Europese landen of koninkrijken zijn vooruitstrevend voor wat betreft de vormgeving van hun munten. Ook bijv. het Venezolaanse geld is de laatste tijd steeds moderner van uiterlijk geworden. Met name valt de soberheid op, waarmee het wapen van Venezuela wordt afgebeeld (zie afb.2).
Een andere land, dat veel met de vormgeving experimenteert is Israël. Vooral religieuze symbolen worden daar gestileerd weergegeven. Van alles wat er op een munt moet staan, leent de waardeaanduiding zich het beste voor sobere, aan duidelijkheid niets te wensen overlatende vormgeving (zie afb.3).

UITBUNDIG

Terwijl dus veel landen hun munten zo kaal mogelijk maken, is er bij onze munten juist sprake van een steeds uitbundiger vormgeving en symboliek. Een overdaad, die uiteindelijk schaadt (zie afb.5).
De munten van 1, 5, 10, 25 en 50 cent zijn gebaseerd op het ontwerp van het Nederlandse stuivertje uit 1913. Het idee achter de lay-out van de gulden en rijksdaalder, gaat zelfs nog verder terug in de tijd, al is er wel sprake van een iets modernere verwezenlijking ervan.
Op zich is het ontwerp van het Nederlandse stuivertje mooi en wellicht ook vooruitstrevend voor die tijd. Maar het is de vraag in hoeverre het esthetisch verantwoord is om tachtig jaar later dit ontwerp voor een vierkante munt te gebruiken voor een nieuwe, ronde munt: rond is rond en vierkant is vierkant!
Om op een enkele munt van nauwelijks 13 millimeter diameter, naast de waarde- en landaanduiding ook nog schelpen, parelsnoeren, golfjes en vruchtdragende oranjetakken samen te persen, zoals bij de nieuwe cent, is naar mijn gevoel teveel van het goede en leidt tot verlies van detail.
Tot overmaat van ramp wordt in de hele serie ook nog gebruik gemaakt van verschillende letter- en cijfertypes. Zo is bij het kwartje de bovenhaal van de 5 gekruld, de poot van de 2 daarentegen strak.
Ik geef graag toe dat ik de oranjetak op de ronde munten zeker mooi vind. Daar is er echter geen storende interferentie met de ronde vorm (zie afb.4).
Aan de keerzijde van deze munten stoor ik me echter wel. Met enige fantasie was hier iets moois van te maken, iets dat kenmerkend is voor onze eilanden. Want de oranjetak mag dan wel geassocieerd worden met Curaçao likeur, in het oorspronkelijke ontwerp heeft zij hier niets mee te maken en staat gewoon voor het Huis van Oranje.

Nieuwe munten Antillen.

Heel wat landen beelden dieren af op hun munten (zie afb.6). Ook wij hebben op onze bankbiljetten vogels. Het zou misschien geen gek idee zijn om een volgende keer bijvoorbeeld de onderwaterwereld aan bod te laten komen. Zo promoten we ons toeristisch produkt en krijgen we tegelijkertijd thematische muntenverzamelaars over de hele wereld als afnemers van onze munten.

Het ontwerp van het oude stuivertje mag wat mij betreft gehandhaafd worden voor de **yotin**; die is tenslotte niet rond maar vierkant.

MATERIAAL

Een eenvoudiger munt-ontwerp past ook meer bij het materiaal waaruit ons geld is gemaakt. Vooral het aluminium is nogal kwetsbaar: binnen de kortste keren zitten er krassen, bramen en deuken in deze muntjes. Minder gedetailleerd relief, geeft ook minder kans op slijtage. Trouwens, onze nieuwe munten zijn wel heel erg licht. Nu vliegt geld bijna per definitie, maar dit nieuwe geld vliegt bij het eerste zuchtje wind al uit je handen.

De keuze voor een goudkleurige uitvoering van de yotin, de gulden en de rijksdaalder is natuurlijk van zuiver praktische aard: het voorkomt verwarring met de oude, bijna even grote munten van een lagere waarde. Jammer overigens: we hadden ook weer een 'gouden vijfje' kunnen hebben!.

Oude, nieuwe en gestyleerde oranjetak.

Diermotieven.

• Ernst Hirsch Ballin

Aparte status voor elk eiland niet haalbaar

EILANDEN MOETEN EIGEN B

Voorstel Hirsch Ba

Herstructurering Antille

= door mr J.A.B. Janus =

EEN NIEUW hoofdstuk in de verhoudingen tussen de eilanden van de Nederlandse Antillen onderling en tussen de landen van het Koninkrijk lijkt aangebroken. Met een bijna — zeker de laatste jaren — ongekende voortvarendheid heeft de nieuwe minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, mr E.M.H. Hirsch Ballin, zijn visie op de staatkundige toekomst, zij het nog in grove lijnen, voor het voetlicht gebracht.

Overigens waait er, naar het schijnt, een nieuwe wind door politiek Nederland. Niet langer wordt aan de Nederlandse Antillen — al dan niet gewenst — de onafhankelijkheid in het vooruitzicht gesteld, maar er worden nu ook andere mogelijkheden open gelaten. Dit nieuwe Nederlandse geluid wordt in deze bijdrage nader onder de loupe genomen en waar nodig van een aantal — kritische — kanttekeningen voorzien.

Tijdens zijn kennismakingsbezoek aan de Nederlandse Antillen en tijdens de plenaire behandeling in de Tweede Kamer van hoofdstuk IV van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1990, beide in januari van dit jaar, heeft de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken zijn ideeën over de staatkundige toekomst van de Nederlandse Antillen en Aruba ontvouwd (kortheidshalve verder te noemen het 'voorstel-Hirsch Ballin'). In essentie komen zij op het volgende neer.

Uitgaande van de belangen van de bevolkingen van de Nederlandse Antillen en Aruba en luisterend naar hun wensen, zou Nederland bereid moeten zijn om Aruba en de Nederlandse Antillen als mogelijke uitkomst van het overleg, uitzicht te bieden op het handhaven van een duurzame, als staatsrechtelijk aan te merken samenwerkingsrelatie met Nederland, zolang die voorziet in de concrete behoeften van de bevolkingen.

Als de kern van de verhoudingen binnen het Koninkrijk wordt door alle betrokkenen gezien het democratisch rechtsstatelijk karakter van de landen van het Koninkrijk en van het Koninkrijk als geheel met alles wat daarbij hoort, in het bijzonder de toegang tot de onafhankelijke rechter en de erkenning van de fundamentele rechten en vrijheden.

Uitgaande van het huidige Statuut zal, terwijl het dode hout wordt weggekapt, een moderne constitutie, aangeduid als gemenebest-constitutie, worden opgesteld die in alle opzichten weer een tijd meekan.

Voorts dient de staatkundige structuur van de Nederlandse Antillen, liefst op enigszins korte termijn, een duidelijker gestalte te krijgen. Daarbij is tentatief de suggestie gedaan de Nederlandse Antillen op te splitsen in twee eenheden, te weten Curaçao en Bonaire enerzijds, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius anderzijds.

Een schets voor een herziening van het Statuut, die leidt tot een gemenebest-constitutie voor het Koninkrijk der Nederlanden zal binnenkort gereed zijn en opgestuurd worden aan de partners van het Koninkrijk. Aan de hand daarvan zullen de besprekingen voortgezet worden. Pas als gezamenlijke conclusies zijn getrokken, zal overeenkomstig de regels voor herziening van het Statuut een voorstel tot wijziging in behandeling worden genomen.

VERHOUDINGEN

Het is hiervoor reeds gesteld, een nieuw hoofdstuk in de verhoudingen tussen de landen van het Koninkrijk lijkt aangebroken. Voor Nederland komt, zo betoogde de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken tijdens de begrotingsbehandeling; één en ander neer op het zich losmaken van een eerdere keuze voor onafhankelijkheid en een volkenrechtelijke relatie.

Het zou in dit verband te ver voeren uitgebreide retrospectieve beschouwingen te houden over de visie van de Nederlandse politici met betrekking tot de staatkundige toekomst van de Nederlandse Antillen. Recente publicaties hebben hieraan voldoende aandacht besteed. *(Zie o.m. mr.B.W.Biesheuvel en mr.J.A.B.Janus in NRC-Handelsblad d.d. 2 oktoer 1989 ('Nederland trekt zich weinig aan van Antillen') en prof.mr.E.M.H. Hirsch Ballin in 'Christen Democratische Verkenningen', 1989 nr.11 ('Het Koninkrijk in de Caribische Zee')*

Toch kan in dit kader niet geheel worden voorbijgegaan aan de standpunten die door de Nederlandse politiek in de laatste twee decennia zijn ingenomen en uitgedragen.

Lang is men van mening geweest dat de Nederlandse Antillen op langere of kortere termijn onafhankelijk dienden te worden en dat de zes eilanden bijeen moesten blijven.

Met de erkenning door Nederland van het zelfbeschikkingsrecht van elk der eilanden

Antillen van vijf gepasseerd station

aan het einde van de zeventiger jaren, is in dit laatste standpunt een kentering gekomen. Uiteindelijk heeft deze geresulteerd in het verlaten door Aruba van het Antilliaanse staatsverband. Nederland heeft destijds evenwel, teneinde te voorkomen met soortgelijke wensen van de andere eilanden geconfronteerd te worden, aan de verkrijging van de aparte status de onafhankelijkwording op termijn verbonden. Tot zeer recent heeft de Nederlandse politiek vastgehouden aan de onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen als uiteindelijk doel. Hiermee werd in feite de erkenning van het zelfbeschikkingsrecht uitgehold.

Immers, door alle betrokken partijen is bij diverse gelegenheden uitdrukkelijk bepaald, dat onder het zelfbeschikkingsrecht moet worden verstaan het recht van de bevolking van elk eiland om zelf haar politieke toekomst te bepalen. Het is internationaal aanvaard dat de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht niet per sé behoeft uit te monden in de volkenrechtelijke onafhankelijkheid, maar dat deze ook kan resulteren in een vrije associatie of een vrije integratie met een onafhankelijke staat.

AFSTAND

In de loop van 1989 is langzaam maar zeker afstand genomen van de eerdergenoemde eenzijdige invulling van het zelfbeschikkingsrecht en is de handhaving van de staatsrechtelijke banden tussen de landen van het Koninkrijk bespreekbaar geworden. Uit het begrotingsdebat in de Tweede Kamer mag zelfs de conclusie worden getrokken dat, indien gewenst door de Nederlandse Antillen en Aruba, een bestendiging van de staatsrechtelijke banden veeleer als uitgangspunt is gekozen. Niet alleen de minister maar ook de woordvoerders van de diverse fracties lieten zich duidelijk in deze zin uit.

Deze veranderde opstelling van Nederland moet positief gewaardeerd worden. Zij doet recht aan het eerder ingenomen standpunt ten aanzien van het zelfbeschikkingsrecht. Niettemin dient geconstateerd te worden dat ook thans de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht door elk der eilanden in de Nederlandse zienswijze haar grenzen heeft. De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken acht het streven naar een status aparte voor Curaçao c.q. voor Sint Maarten alleen heilloos. Als Nederland bereid is, zo betoogt hij, op een bepaalde manier in koninkrijksverband medeverantwoordelijkheid te dragen voor de eilanden, dan zal van Curaçao en Sint Maarten ook een gevoel van medeverbondenheid verwacht mogen worden met een nabij gelegen eiland of eilanden, waarvan de draagkracht voor een autonoom bestaan nog te kort schiet.

In het midden latend of dit standpunt zuiver theoretisch bezien helemaal houdbaar is, moet om praktische en politieke redenen een opsplitsing van de Nederlandse Antillen in vijf entiteiten met afzonderlijke banden met Nederland inderdaad heilloos geacht worden. Een dergelijke opsplitsing zal, zo zal later nog geadstrueerd worden, nimmer kunnen leiden tot duurzame relaties.

COMPROMISSEN

In de ter gelegenheid van zijn ambtsaanvaarding gehouden toespraak zei gouverneur mr J.M. Saleh, onder meer, dat thans de tijd is aangebroken om op korte termijn inzake staatkundige aangelegenheden die het land verdeeld houden, te komen tot in brede maatschappelijke kringen aanvaarde compromissen. Mutatis mutandis is dit uitgangspunt voor de verhoudingen tussen de landen van het Koninkrijk van een wezenlijk groter belang dan het hebben van een eventueel theoretisch gelijk.

Zal een totale opsplitsing van de Nederlandse Antillen nimmer kunnen leiden tot duurzame banden gebaseerd op de gekozen uitgangspunten (zie ad 2.), de vraag rijst of een opsplitsing in een Benedenwinds en een Bovenwinds land wel zal leiden tot een bestendig resultaat. De problematiek van de herstructurering van de Nederlandse Antillen is in dit kader van groot belang.

HERSTRUCTURERING

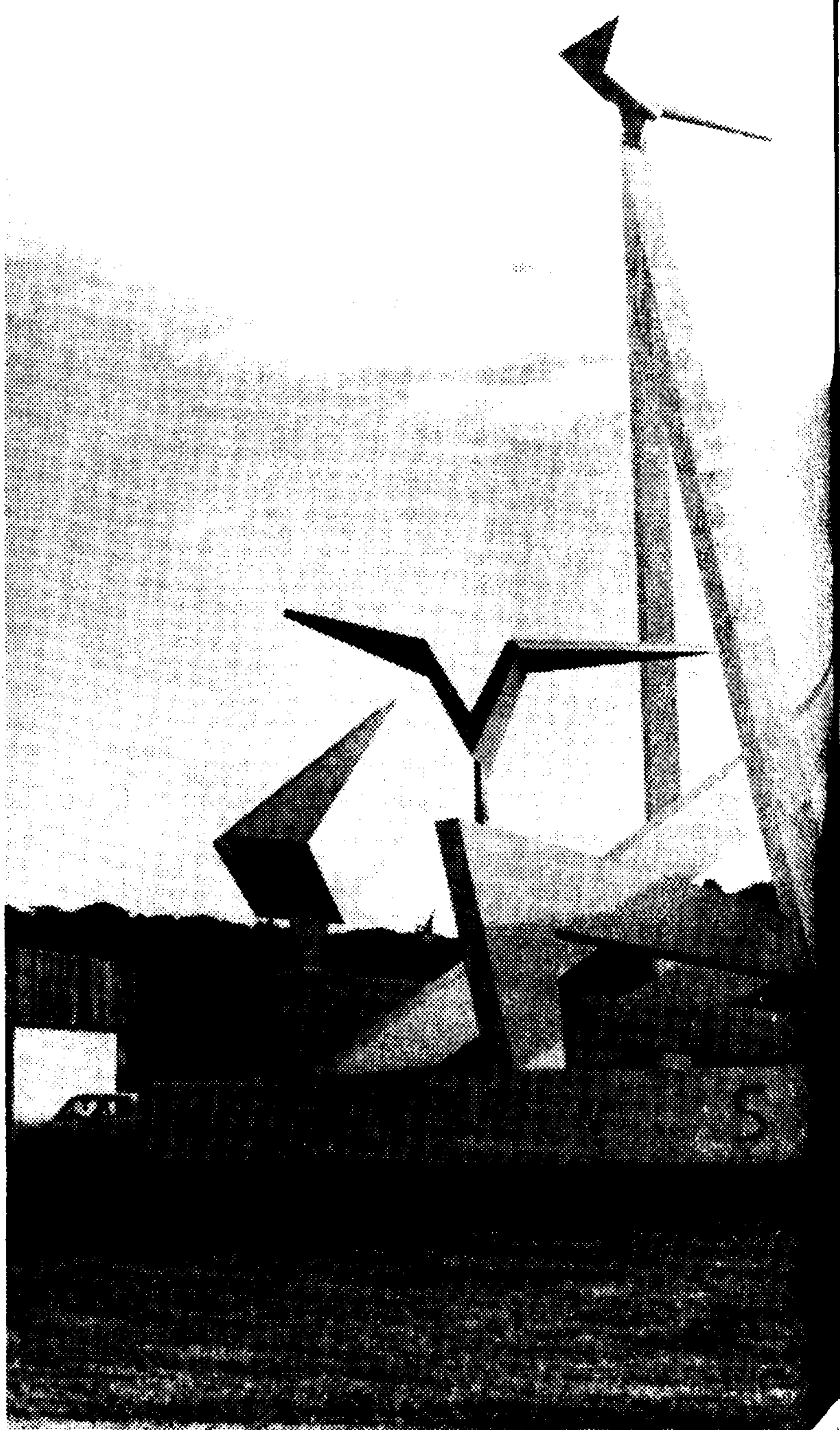
Alhoewel sinds de Ronde Tafelconferentie van 1983 een groot aantal rapporten en overleg-ronden zijn uitgebracht, respectievelijk hebben plaats gevonden, moet geconstateerd worden dat van de herstructurering van de Nederlandse Antillen, noodzakelijk na het verlaten door Aruba van het Antilliaanse staatsverband, in wezen niets is terecht gekomen. In feite zijn de Nederlandse Antillen in dit opzicht nog even ver als op 1 januari 1986.

Slechts op het terrein van de decentralisatie — ook te realiseren zonder herstructurering — is één en ander in gang gezet. Twee decentralisatieprojecten, economische aangelegenheden en telecommunicatie, zijn momenteel in het stadium van de parlementaire behandeling.

De vraag dringt zich op waarom ten aanzien van de herstructurering geen resultaat is geboekt. Een samenstel van factoren lijkt hiervan de oorzaak. Zonder naar volledigheid te streven zijn als de belangrijkste te volgende te noemen.

In de eerste plaats lijdt het geen twijfel dat het voortdurend hameren door Nederlandse politici op de onafhankelijkheid in belangrijke — en naar alle waarschijnlijkheid in beslissende — mate belemmerend heeft ingewerkt op het proces van de herstructurering. In het eerder genoemde artikel kwamen mr. B.W. Biesheuvel en ik tot de conclusie dat het niet verwonderlijk is dat wanneer Curaçao en Sint Maarten worden ingeprent dat de onafhankelijkheid een onafwendbare zaak is, deze eilanden er de voorkeur aan geven zelfstandig en buiten het Antilliaanse staatsverband verder te gaan. Prof mr E.M.H. Hirsch Ballin komt in het hiervoor eveneens genoemde artikel tot een soortgelijke conclusie.

Naar zijn oordeel werken de Nederlandse wensen met betrekking tot de onafhankelijkwording van de Nederlandse Antillen in dit opzicht verregaand belemmerend. De mogelijkheid dat Nederland de handen van de eilanden aftrekt, zo betoogt hij, stimuleert op het punt van onderlinge structuren een risico's (en onderlinge verantwoordelijkheden) vermijdende opstelling.

Het 'Stat... vogel is in...

INSULARISME

Het politieke insularisme is, kortom, door de houding van de verschillende vertegenwoordigers van de Nederlandse politiek beduidend en wellicht ook in beslissende mate versterkt.

Los van het voorgaande rijst de vraag of de problematiek van de herstructurering wel op de juiste wijze, d.w.z. met de meeste kans op succes, is aangepakt. Totnutoe is langs twee lijnen gewerkt. Aan de ene kant is gezocht naar een voor alle partijen aanvaardbare structuur en daartoe zijn verschillende modellen uitgewerkt. Aan de andere kant zijn de wensen van de onderscheiden eilandgebieden geïnventariseerd ten aanzien van de vraag welke taken en bevoegdheden, die thans nog tot de competentie van het Land behoren, zij zelf kunnen en willen uitoefenen. Nimmer is evenwel een serieuze probleemanalyse gemaakt in deze zin dat de knelpunten die de eilandelijke besturen in concreto ervaren, op systematische wijze zijn geïnventariseerd en onderzocht.

Op zich is dat opmerkelijk omdat de kritiek over en weer niet van de lucht is. Deze blijft zich evenwel steeds hullen in betrekkelijk vage algemeenheden, waarbij telkens wordt volstaan met de mededeling dat de knelpunten van algemene bekendheid zijn. Des te opmerkelijker moet de afwezigheid van een dergelijke analyse thans geacht worden, nu een opsplitsing van de Nederlandse Antillen tot de reële mogelijkheden behoort.

In de derde plaats heeft het huidige Kabinet-Liberia-Peters bewust het initiatief tot herstructurering gelaten aan de eilandgebieden. Dit heeft de voortgang van het proces van herstructurering niet bevorderd. Men kan nu eenmaal niet verwachten dat wanneer de eilandgebieden

Minister prof.E.M.H. Hirsch Ballin op bezoek bij premier Maria Liberia Peters.

in deze complexe problematiek een voortrekkersrol moeten vervullen, de kans van slagen reëel is. Ook de afstandelijke en weinig inspirerende houding van Nederland in deze is van negatieve invloed op het proces geweest.

MISSION IMPOSSIBLE

Min of meer samenhangend met de eerste factor, mag een belangrijke aanleiding voor de stagnatie van het herstructureringsproces niet onvermeld blijven. De nieuwjaarstoespraak in januari 1988 van de leider van de DP-Sint Maarten, waarbij deze aankondigde dat Sint Maarten streeft naar onafhankelijkheid, heeft vele Curaçaose politici de overtuiging gegeven dat zij bij de herstructurering van de Nederlandse Antillen bezig waren met een 'mission impossible'. Waar juist het toenmalige Kabinet-Martina serieus met dit vraagstuk bezig was, hebben de uitlatingen van dr A.C. Wathey alhier veel kwaad bloed gezet.

De politieke meningsvorming, die overigens nog lang niet is uitgekristalliseerd, over een herstructurering van de Nederlandse Antillen en het 'voorstel-Hirsch Ballin' laat zich als volgt samenvatten.

Uit de reacties van de politici op de verschillende eilanden blijkt dat dit voorstel zeker een bespreekbare optie is. Men ziet echter een aantal bestuurlijke en financiële problemen rijzen, die opgelost moeten worden voordat een positieve beslissing over dit voorstel kan worden genomen. Met name van de bestuurlijke problemen zou wel eens kunnen blijken dat zij moeilijk tot een oplossing zijn te brengen, omdat in dit opzicht tegenovergestelde wensen voor het voetlicht worden gebracht. Bonaire.

Curaça "point o

Bovenw landst

Saba en Sint Eustatius willen geen 'overheersing' door Curaçao respectievelijk Sint Maarten.

Zij willen hun eigen aangelegenheden zo veel mogelijk zelf en zelfstandig behartigen. Op Curaçao daarentegen is bij voorbeeld gesproken over een soort eenheidsstaat Bonaire-Curaçao; men wil zich niet in een nieuw avontuur storten. Betwijfeld kan evenwel worden of dit Curaçaose geluid veel bijval zal vinden in Bonaire.

OPLOSSING?

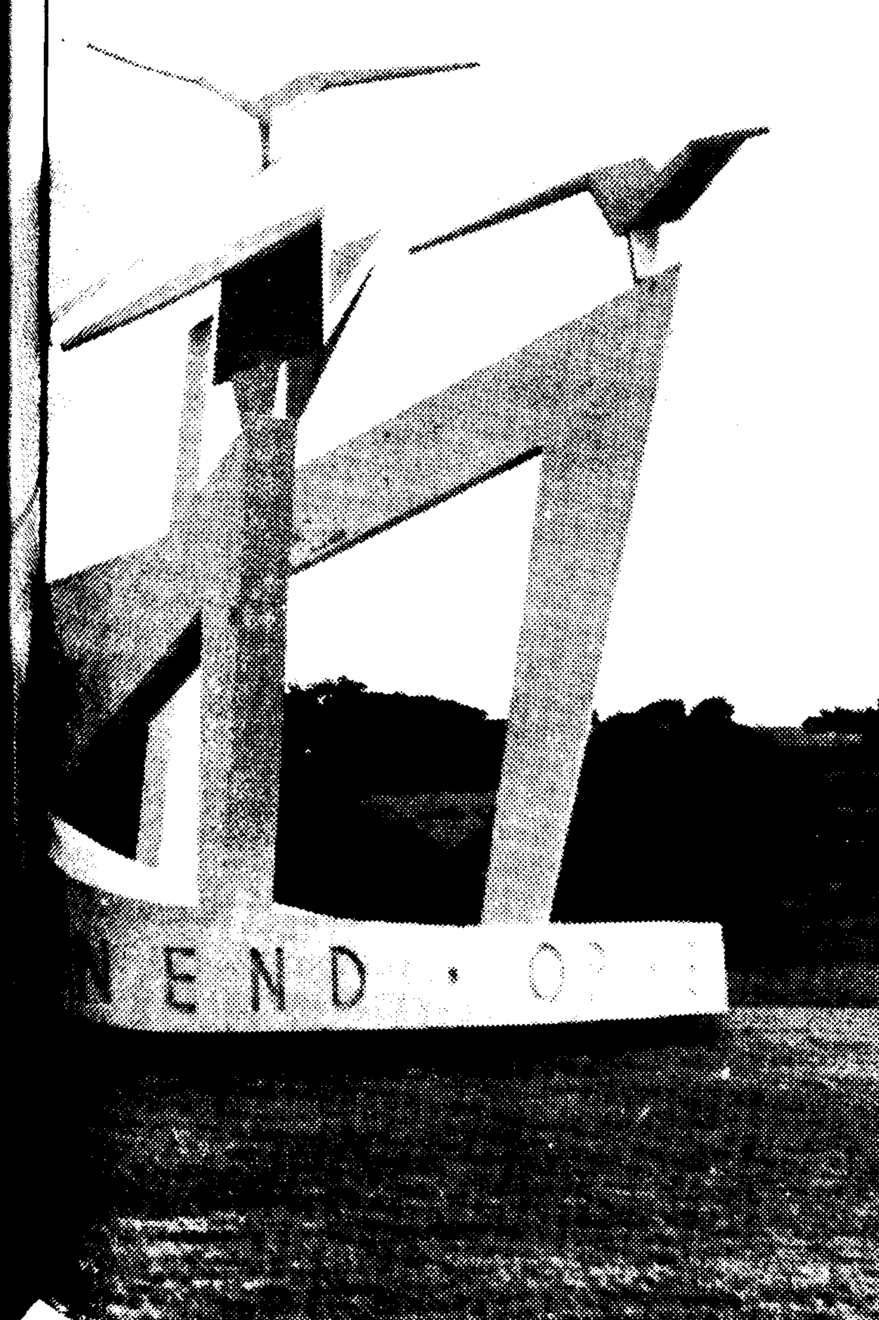
Het 'voorstel-Hirsch Ballin' is wellicht ogenschijnlijk een voor de hand liggende oplossing voor de bestaande problematiek, de vraag rijst of het niet meer een verplaatsing van de problemen is.

ES KUNNEN DOPPEN....

overwegen waard

s een gepasseerd station

Ook in Nederland waait frisse wind

een en, *wat zal er met de andere gaan gebeuren?*

Het voorstel kan eerst dan een werkelijke oplossing brengen, wanneer het de knelpunten niet in zich bergt die blijkbaar in de huidige structuur bestaan. Maar, waarom, zo dringt de vraag zich op, wordt dan eindelijk niet bezien welke knelpunten thans in concreto bestaan en wordt niet geprobeerd daarvoor naar een oplossing te zoeken, voordat wordt overgestapt op een nieuwe structuur?

Is, zo luidt de volgende vraag, een bijeenblijven van de vijf eilanden in één Antilliaans staatsverband een realistisch alternatief? Geconstateerd kan worden dat op Bonaire, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten in wezen de voorkeur wordt gege-

ijen op urn" ?

unnen t aan

ven aan het behoud van de 'Antillen van de vijf', zij het met meer bevoegdheden voor de eilanden en in een gewijzigde vorm.

Aandacht verdient het verkiezingsprogramma van de DP-Sint Maarten waarin niet alleen over de onafhankelijkheid van Sint Maarten met geen woord wordt gerept, maar evenmin over een opsplitsing van de Nederlandse Antillen of over een aparte status voor Sint Maarten. Er wordt slechts gesproken over de Nederlandse Antillen, ook in de externe relaties, b.v. met Aruba.

Komt deze stellingname als een verrassing? Neen, althans niet voor degenen die de mening zijn toegedaan dat de tijdbom van het zelfbeschikkingsrecht der eilanden door het Nederlandse hameren op de onafhankelijkheid op scherp is gezet. Om in deze beeldspraak door te gaan, door de veranderde politieke opstelling van Nederland zijn de klok en het ontstekingsmechanisme eruit gehaald en blijft deze tijdbom als een betrekkelijk onschuldig apparaat onder tafel liggen. Onvoorziene omstandigheden of gebeurtenissen daargelaten, zal, zo komt het voor, geen enkel eiland over het zelfbeschikkingsrecht reppen, zolang Nederland bereid is de hier gewenste staatsrechtelijke banden te handhaven.

TEKORTEN

Voor de bestuurders van Sint Maarten zal bij hun stellingname ongetwijfeld meespelen het besef dat het ambtelijke apparaat zowel kwantitatief als kwalitatief structurele tekorten en gebreken toont. Deze zijn zodanig, dat zij zelfs niet op de middellange termijn in dier voege zijn op te lossen dat Sint Maarten de taken en bevoegdheden, die het als land binnen het Koninkrijk heeft, naar behoren kan uitoefenen. Technische bijstand kan daaraan niet in voldoende mate soelaas bieden. Technische bijstand is om bepaalde leemtes in het bestuursapparaat — tijdelijk — op te vullen. Het kan niet de bedoeling ervan zijn nagenoeg het gehele beleidskader 'in te vliegen'. Niettemin zou dit nodig zijn, indien men aan Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius de status van land wil geven en bepaalde eisen aan het gehalte van het openbaar bestuur wil stellen.

ALTERNATIEF

Met dit alles is nog niet gezegd dat een bijeenblijven van de vijf eilanden in een geherstructureerd Antillen een realistisch alternatief is voor het 'voorstel-Hirsch Ballin'. Los van de inhoudelijke problemen is er nog een belangrijk — overigens te begrijpen — obstakel, namelijk Curaçao. Nadat het met name de Curaçaose politici zijn geweest die het voortouw hebben genomen op het terrein van de herstructurering, achten zij deze niet langer haalbaar en dringen juist zij in meederheid aan op een aparte status voor hun eiland; zij het met dien verstande dat een opsplitsing van de Nederlandse Antillen in twee afzonderlijke landen, zoals gezegd, voor hen bespreekbaar is.

Blijkens het rapport van de Stuurgroep toekomstige staatkundige structuur Curaçao, uitgebracht in september 1989, achten de vertegenwoordigers van de politieke partijen PNP, MAN, DP en SI de herstructurering van de Nederlandse Antillen op basis van de consensuspunten van de Ronde Tafelconferentie 1983 niet langer haalbaar. Van deze partijen wenst alleen de DP een andere staatsrechtelijke structuur tussen de eilanden. De drie andere partijen zien slechts heil in een aparte positie voor Curaçao binnen het Koninkrijk. Wel opteren zij voor samenwerking met de andere eilanden door middel van samenwerkingsovereenkomsten c.q.-regelingen die op vrijwillige basis zijn gesloten. Deze standpunten worden herhaald in de verkiezingsprogramma's van de evengenoemde partijen.

POINT OF NO RETURN

De centrale vraag is of de Curaçaose partijen in dit opzicht 'the point of no return' hebben bereikt. Deze vraag laat zich thans niet beantwoorden. Wel moet **steeds bedacht worden dat Curaçao in feite geen direct belang heeft bij het bijeenblijven van de Nederlandse Antillen.** Potentieel kan het — eventueel met Bonaire —op eigen benen staan. Slechts de andere vier eilanden hebben direct baat bij een bijeenblijven van de vijf eilanden in één staatsrechtelijk verband. Toch moet een verder verwijderd belang ook voor Curaçao niet geheel uit het oog worden verloren. Daarop kom ik later terug.

De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken acht, zo blijkt uit zijn betoog tijdens de begrotingsbehandeling, hetgeen tijdens [illegible]onde Tafelconferentie over de staatkundige structuur van de Nederlandse Antillen is afgesproken, inmiddels onhoudbaar.

Ter ondersteuning van zijn oordeel voert hij drie overwegingen aan die een nadere beschouwing verdienen.

In de eerste plaats, zo merkt hij op, moet helaas geconstateerd worden dat de huidige band tussen de Bovenwindse en Benedenwindse eilanden eigenlijk al langere tijd niet meer functioneert, althans op essentiële punten niet meer functioneert zoals deze zou moeten functioneren. De minister denkt hierbij aan zaken als het hoger toezicht en de gang van zaken bij belangrijke landsdiensten op de Bovenwindse eilanden.

In de tweede plaats vindt er, aldus de minister, al langere tijd een proces plaats dat niet meer te stuiten is. De Bovenwindse en Benedenwindse eilanden drijven verder uit elkaar, zeker naarmate Sint Maarten zich verder ontwikkelt in economische zin. Hij trekt hierbij de vergelijking met Aruba en de ontwikkelingen die hebben geleid tot de aparte status voor dit eiland.

DECENTRALISATIE

In de derde plaats merkt de minister op dat er een proces van vergaande decentralisatie op gang is gekomen, dat ook een eigen dynamiek heeft ontwikkeld.

Voorts wordt, zo zegt de minister, op Sint Maarten met tal van voorbeelden betoogd dat het feit dat men op een aantal terreinen de beslissingsmacht in Willemstad ziet liggen, een evenwichtige ontwikkeling van het eiland zou afremmen.

Economisch ziet men op Sint Maarten geen baat met de band met Willemstad.

Deze beschouwingen nopen tot commentaar.

Niet ontkend kan worden dat de huidige band tussen de eilanden, juister ware het te stellen tussen het Land en de eilanden, niet naar behoren functioneert. Dit beperkt zich evenwel niet tot die tussen de Benedenwindse en de Bovenwindse eilanden, doch heeft een meer algemene gelding. Noch beperkt zich het onvoldoende functioneren van een aantal landsdiensten tot die welke gevestigd zijn te Sint Maarten. Ook te Curaçao zijn landsdiensten aan te wijzen die onder de maat functioneren.

Mocht het hoger toezicht van het Land op het reilen en

Nederlandse houding hinderde herstructurering

zeilen van het eilandgebied Sint Maarten in beduidende mate gefaald hebben, dan kan men zich afvragen of het Koninkrijk in deze ook niet in gebreke is gebleven c.q. niet bij machte was één en ander in goede banen te leiden.

Zou dit zo zijn dan is de conclusie niet zo zeer dat het doorsnijden van de banden tussen de beide eilandengroepen, maar het slaken van de koninkrijksbanden met Sint Maarten voor de hand ligt. De vraag of het op gang zijnde decentralisatieproces zijn eigen dynamiek heeft, valt nog niet te beantwoorden. Sinds 1 januari 1986 zijn nog geen taken en bevoegdheden daadwerkelijk gedecentraliseerd.

ANDERS

De vergelijking tussen Aruba en Sint Maarten gaat slechts zeer gedeeltelijk op. Niet vergeten moet worden dat bij het Arubaanse streven naar een aparte status geheel andere factoren een belangrijke rol speelden. De vrees van Aruba voor een politieke overheersing van Curaçao en de vrees dat de sociale spanningen (n.b. mei 1969) te Curaçao een negatieve invloed op de Arubaanse economie zuden hebben, waren even zeer van wezenlijke invloed op het Arubaanse streven. Deze factoren spelen thans geen rol.

De onevenwichtigheid in de ontwikkeling van Sint Maarten is iets dat in eerste instantie de eilandelijke bestuurders zich moeten aanrekenen. Dat de fysieke, bestuurlijke en sociale infrastructuur achter is gebleven bij de economische ontwikkeling dient toch eerder op het conto van het bestuur van het eilandgebied dan op dat van het Land te worden geschreven. Het gaat hierbij immers in hoofdzaak om eilandelijke aangelegenheden waarmee het Land geen enkele bemoeienis heeft.

De argumenten van de minister kunnen vooralsnog niet echt overtuigen en het is de vraag of een opsplitsing van de Nederlandse Antillen de meest gelukkige oplossing is.

OPSPLITSING

Biedt, zo rijst de vraag, het 'voorstel-Hirsch Ballin', inclusief de gesuggereerde opsplitsing van de Nederlandse Antillen, getoetst aan zijn eigen uitgangspunten een duurzame oplossing?

Als kern, zo is reeds eerder vastgesteld, van de verhoudingen binnen het Koninkrijk wordt door alle betrokkenen gezien het democratisch rechtstatelijk karakter van de landen van het Koninkrijk en van het Koninkrijk als geheel.

In de huidige rechtsorde van het Statuut is het aan de landen dit karakter te handhaven (artikel 43, eerste lid), zij het dat het Koninkrijk deze handhaving waarborgt (artikel 43, tweede lid).

Wanneer van Nederlandse zijde gesproken wordt over duurzame staatsrechtelijke banden, d.w.z. op lange termijn, dan kan het niet zijn dat deze koninkrijkspartner een intensievere bemoeienis met de gang van zaken in de Caribische regio voor ogen heeft dan thans het geval is.

Dit zou niet alleen betekenen dat in dit opzicht de klok zou worden teruggedraaid maar ook dat, indien een dergelijke bemoeienis daadwerkelijk nodig mocht zijn, de duurzaamheid van de relatie onder druk wordt gezet.

Het ingrijpen door de Koninklijke Marine tijdens de onlusten van mei 1969 behoeft enkel in herinnering te worden geroepen. Voor vele Nederlandse politici is dit een traumatische ervaring gebleken, die hen tot de overtuiging bracht dat de Nederlandse Antillen — zo snel mogelijk — onafhankelijk moesten worden.

Juist de opsplitsing van de Nederlandse Antillen in twee afzonderlijke entiteiten brengt een reëele kans met zich dat de bemoeienis van Nederland, in velerlei vorm, in deze regio wezenlijk groter wordt. Hierbij wordt niet gedoeld op Curaçao (en Bonaire) maar op de Bovenwindse Eilanden. Aan de ene kant zou een nieuw land de Bovenwindse Eilanden een groot aantal nieuwe taken op zich moeten nemen, terwijl aan de andere kant, zoals reeds eerder is gesteld, aldaar een structureel tekort is aan beleidskader.

Dit tekort is zodanig dat de huidige taken niet in voldoende mate kunnen worden uitgeoefend, laat staan dat men in staat is nieuwe taken op zich te nemen. Wanneer teruggekeken wordt op de overgang van Aruba van eilandgebied naar land binnen het Koninkrijk, dan kan geconstateerd worden dat deze overgang betrekkelijk succesvol is verlopen. Daarbij dient evenwel niet vergeten te worden dat te Aruba een ambtelijk apparaat werkzaam was dat, zij het met incidentele leemtes, min of meer berekend was voor zijn nieuwe taak. Aruba en Sint Maarten zijn wat dit betreft in het geheel niet met elkaar te vergelijken. De betrokkenheid van Nederland met het bestuur op de Bovenwindse Eilanden zal naar verwachting zodanig zijn, dat men kan betwijfelen of uit de Nederlandse optiek bezien de band op niet al te lange termijn niet te klemmend zal blijken te zijn.

Met een al te rechtstreekse en intensieve bemoeienis is nu eenmaal geen enkel Nederlands belang gediend, integendeel zou men moeten concluderen.

EIGEN BOONTJES

Een duurzame staatsrechtelijke relatie is alleen dan haalbaar, wanneer de landen hier zonder al te veel Nederlandse inmenging 'hun eigen boontjes doppen'.

Samenwerkingsovereenkomsten c.q. -verbanden tussen de verschillende entiteiten, zo is in de praktijk gebleken, bieden geen werkbaar alternatief voor het samengaan in een staatsrechtelijk verband. Zo moet geconstateerd worden dat, afgezien van de samenwerking op het terrein van de rechtspraak, de Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba grotendeels een dode letter is gebleven.

Niet valt in te zien dat een samenwerking tussen de Benedenwindse en de Bovenwindse eilanden meer inhoud zal hebben en op deze manier de Nederlandse bemoeienis zal kunnen beperken.

Samengevat komt het vorenstaande hierop neer dat betwijfeld moet worden dat met de voorgestelde opsplitsing van de Nederlandse Antillen een duurzame staatsrechtelijke relatie tussen Nederland enerzijds en de landen in de Caribische regio anderzijds in het licht van de door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse

Voorstel Ballin is bespreekbare optie

Zaken gestelde uitgangspunten gerealiseerd kan worden.

Dat een dergelijke relatie wel wordt verwezenlijkt, is ook in het belang van Curaçao. Het lijdt immers geen twijfel dat, indien de banden met het Land de Bovenwindse Eilanden voor Nederland als te knellend wordt ervaren, dit ook zijn weerslag zal hebben op de verhouding tussen Nederland en het Land en de Benedenwindse Eilanden (en eventueel Aruba, indien te zijner tijd niet onafhankelijk). Een gedifferentieerde houding van Nederland tegenover de verschillende eilanden is theoretisch weliswaar mogelijk, maar lijkt politiek toch moeilijk haalbaar.

Alhoewel Curaçao geen direct belang bij het bijeen blijven van de Nederlandse Antillen heeft, heeft het dit wel degelijk op een meer indirecte wijze en op de langere termijn.

De ten aanzien van een opsplitsing van de Nederlandse Antillen gemaakte tegenkantingen gelden — uiteraard — in versterkte mate voor een aparte status voor alle eilanden afzonderlijk. De Nederlandse bemoeienis zal dan nog intensiever zijn. Terecht bestempelde de minister een dergelijk idee als heilloos.

Het is te vroeg om te stellen dat voor de opsplitsing van de Nederlandse Antillen in twee afzonderlijke landen een werkbaar alternatief voorhanden is. Het is evenwel niet te laat om dit alsnog te onderzoeken.

Zonder enige nadere discussie is een idee voor een mogelijke structuur van de Nederlandse Antillen, onder meer verwoord door de toenmalige minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, drs. Jan de Koning, onder tafel verdwenen. Als een mogelijke toekomstige structuur zag hij een land met een bovenbouw van lichte constructie en twee kernen die nog slechts op een beperkt aantal terreinen met elkaar te maken hebben.

Na een inventarisatie van de knelpunten en problemen die aan de bestaande structuur kleven zouden de Antilliaanse eilanden toch op zijn minst de mogelijkheden voor een verder samengaan onderzocht mogen hebben voordat men besluit het Land in twee afzonderlijke landen op te splitsen. Zelfs indien een opsplitsing de uitkomst is, dan nog is een dergelijke exercitie nodig, al was het enkel om een verdergaande versplintering op de langere termijn te voorkomen.

Indien de wil tot samenwerking werkelijk aanwezig is, moet ook kunnen worden bezien hoe dit mogelijk is binnen één staatsverband zonder dat dit ten koste gaat van de ontwikkeling en de gerechtvaardigde belangen van de eilanden afzonderlijk.

Blijkbaar heeft Nederland in dit opzicht 'het bijltje erbij neergegooid'. Hoewel de woordvoerder van de verschillende fracties in de Tweede Kamer nogal wat problemen in het verschiet zagen bij de concretisering van de plannen van de minister, was hun houding ten opzichte hiervan toch positief. De minister zelf was duidelijk: voor hem lijkt een herstructurering van de 'Antillen van de vijf' een gepasseerd station. Dit brengt met zich dat de mogelijke alternatieven van het 'voorstel Hirsch-Ballin' door de Nederlandse Antillen zelf onderzocht en in kaart gebracht moeten worden.

Niet alleen om de zaak zelf, maar ook om een geheel andere reden zijn de Nederlandse Antillen hiertoe gehouden. Reeds jaren stelt de Antilliaanse regering een zgn. raadplegend referendum over de staatkundige toekomst in het vooruitzicht. Alle politieke partijen hebben zich in dit opzicht gecommiteerd. Hierbij gaat het niet alleen om de externe maar ook om de interne verhoudingen. Een referendum over de staatkundige toekomst waarbij aan de bevolking niet de keuze wordt gelaten tussen ten minste twee reëele alternatieven, kan beter achterwege blijven.

MR.ERNST HIRSCH BALLIN zal binnenkort de bijgeschaafde versie van zijn voorstel aan de Antilliaanse regering presenteren.

Reeds 38 landen hebben zich aangesloten

Vrienden van de aarde verenigt U

-Door Mario Kleinmoedig-

Ze noemen ziehzelf Vrienden van de Aarde, en ze vormen gezamenlijk in 38 landen het grootste netwerk van nationale milieu-organisaties, goed voor zo'n 250.000 leden. Opgericht in 1971 vormen ze een nieuw verschijnsel in het internationale gebeuren. Samen met Greenpeace een machtsfaktor waar steeds meer rekening mee gehouden wordt.

Friends of the Earth International, zoals het netwerk in het Engels genoemd wordt heeft één belangrijk doel. Namelijk: het bewaren, herstellen, in stand houden en verstandig gebruiken van de reserves en rijkdommen van onze planeet. Elk van de 38 landelijke lidorganisaties is autonoom, zorgt voor haar eigen fondsen, en is politiek onafhankelijk. Wel werken ze samen in internationale aktie- en informatie-campagnes. Sinds vorig jaar zijn de Antillen geassocieerd lid van deze organisatie door middel van de Stichting Defensa Ambiental en de Vereniging Amigu di Tera. Elk jaar komen vertegenwoordigers van alle lidorganisaties bijeen ergens op de wereld.

Vrienden van de Aarde tijdens een internationale bijeenkomst.

De grootste en meest gevarieerde algemene vergadering van Vrienden van de Aarde vond plaats vorig jaar september in de Amerikaanse hoofdstad Washington. Vijf nieuwe landen traden bij die gelegenheid toe tot het uitgebreide netwerk van de organisatie: West Duitsland, Oost Duitsland, Pakistan, Sierra Leone en de Nederlandse Antillen. Bovendien stuurden de afgevaardigden bij de vergadering gezamenlijk een uitnodiging naar de grote Indiase milieuorganisatie Lokayan om toe te treden tot het netwerk. Aan deze vergadering namen zo'n 100 afgevaardigden uit 38 landen deel. Vijf dagen lang bespraken ze strategieën, wisselden informatie uit, en werkten nieuwe plannen uit voor het beschermen van de planeet. Volgens de Voorzitter van Vrienden van de Aarde Internationaal, de Nederlander John Hontelez, bedreigen wereldmilieuproblemen in wezen de wortels van het leven op Aarde. Daarom zullen volgens hem de nationale groepen in 1990 nog vastberadener zijn om deze problemen koste wat kost aan te pakken, ook al betekent dat confrontaties met overheden die de ernst en omvang van de gevaren nog niet inzien. Dit standpunt wordt overigens gedeeld door de scheidende voorzitter van de lokale lidorganisatie Amigu di Tera, Lloyd Narain, die stelt dat onwetendheid en ongevoeligheid van overheden en beleidsorganen eigenlijk, gezien de gevaren waaraan ze mens en natuur blijven blootstellen, op een indringende manier aangepakt moeten worden. 'De lokale acties van Amigu di Tera, en ook Defensa Ambiental, worden hierdoor geïnspireerd', aldus Narain.

Deze houding wordt overigens ook aangenomen door de Oosteuropese leden van het netwerk.

Afgevaardigden van Polen, Oost Duitsland, Hongarije en Estland in de Sovjetunie, gaven in Washington een dramatische beschrijving van de milieuproblemen in Oost-Europa, die nu nieuws uit die landen vrijelijk naar het Westen kan stromen, in vergelijking met het hevig vervuilde West-Europa, bijzonder ernstig blijken te zijn. 'De snelle groei van het milieubewustzijn in Oost-Europa is van cruciaal belang', aldus Roberto Smeraldi van Amici della Terra (Italië). Amici della Terra leidt de campagne van het internationale netwerk om milieugroepen in de Sovietunie en de rest van het Oostblok bij te staan. 'Nu we ook in die landen leden hebben, staan de Vrienden van de Aarde

Vice-voorzitter Brent Blackwelder met Vrienden uit Estland.

klaar om een leidende rol te vervullen bij het herstel van de ernstig aangetaste ecosystemen van deze landen', aldus Smeraldi.

Smeraldi die in het midden van de jaren tachtig ooit eens Curacao aandeed, herinnert van ons eiland de unieke vegetatie in vergelijking met andere Caribische landen. Tegelijkertijd is het volgens Smeraldi duidelijk te zien dat op Curacao de ontbossing op een vreselijke manier heeft huisgehouden, en dat herbebossing één van de voornaamste taken zal moeten zijn voor zowel de milieubeweging als de overheid.

LOBBY

Tijdens het congres in Washington, werd tevens getracht veranderingen door te drukken ten aanzien van het milieubeleid van de Wereldbank, het Internationale Monetaire Fonds, en andere donors van ontwikkelingshulp die tot nu toe vaak een financieringsbeleid voeren dat verantwoordelijk is voor een uitgebreide vernietiging van de natuur en aantasting van het milieu in ontwikkelingslanden. Deze campagne was nogal effectief, waardoor de afgevaardigden erin slaagden bijeenkomsten te houden met hoge financiële autoriteiten van de genoemde instanties. Bij één zo'n ontmoeting spraken leiders van Vrienden van de Aarde met de directeur van het IMF, Michel Camdessus, over mogelijkheden om de milieugevoeligheid van dit machtige orgaan te verhogen. Het was de eerste keer dat deze IMF-bons milieuaktivisten te woord stond. Verder spraken de afgevaardigden met het hoofd van de milieuafdeling van de Wereldbank, Kenneth Piddington, en zijn staf. Zij werden door de afgevaardigden ingelicht over de ecologische problemen die door een aantal van de door de Wereldbank gefinancieerde projecten veroorzaakt zijn. Piddington op zijn beurt beschreef de inspanningen van de Wereldbank om voor projecten die door leningen gefinancierd worden verplicht onderzoek naar de milieueffecten in te voeren. Dit laatste wordt door Amigu di Tera en Defensa Ambiental overigens ook op Curacao gepropageerd. Grote Ontwikkelingsprojecten, zoals reusachtige hydroelectrische werken, de aanleg van uitgebreide industrieterreinen en havens, en andere projecten in ecologische kwetsbare gebieden richten vaak onherstelbare schade aan. Tijdens de algemene vergadering vorig jaar was het Industrialiseringsproject van Malpais nog niet bekendgemaakt, maar wel werden door de de 38 lidstaten van Vrienden van de Aarde in Washington, 19 resoluties aangenomen tegen onder andere soortgelijke projecten zowel in ontwikkelingslanden, als in het Noorden. Zo verzetten de Vrienden van de Aarde zich tegen de Kalabagh Dam in Pakistan, en tegen het Narmada-project, en de Tehri-dam in India. Hetzelfde geldt voor de plannen voor drie nieuwe dammen in de Donau in Oost Europa, maar al tijdens de vergadering kon het verheugende bericht ontvangen worden dat het Hongaarse parlement de plannen voor een dam in de Donau bij Nagymaros verworpen had. Ook werd een beroep gedaan op de Amerikaanse overheid om een aantal dammen te verwijderen die de trek van de zalm in de Elwha rivier in de Noordwestelijke staat Washington verstoren. Daarnaast hebben de Vrienden van de Aarde opgeroepen tot een verbod op de export van kikkerbilletjes uit Bangla Desh en Maleisie. Dit op verzoek van de lidorganisaties uit deze landen die aantoonden dat kikkers een essentiële rol spelen bij het in toom houden van de verspreiding van insekten, en daarmee de afhankelijkheid van insekticiden voor huiselijke en landbouwdoeleinden kunnen verminderen. Het blijkt dat de ongecontroleerde jacht op kikkers voor de export van kikkerbilletjes al een danige aanslag heeft gepleegd op het bestand van deze diertjes in de betreffende landen. Andere resoluties riepen op tot wijziging van een internationaal verdrag dat het Zuidpoolland Antarctica open zou leggen voor olie-exporatie, en de ontginning van mineralen.

CAMPAGNES

Er zijn al verschillende successen geboekt ten aanzien van de bescherming van de ozon-laag die onder andere aangetast wordt door chlorofluorocarbons die voorkomen in de drijfgassen van een groot aantal spuitbussen, en koelinstallaties zoals ijskasten en airco's. Het internationale Ozon-verdrag, dat bekend staat als het Protocol van Montreal is een aanzienlijke stap vooruit, maar niet alle landen hebben het ondertekend, en in feite is het verdrag nog lang geen afdoende bescherming voor de ozonlaag. Ondertussen neemt het gat in de ozonlaag boven de Zuidpool elk jaar zienderogen toe, en beslaat nu al een oppervlakte van de

Geen politieke grenzen voor milieu-problemen

grootte van Europa.

Een drastische verdunning van de Ozonlaag in de noordelijke Poolstreken is ook reeds ontdekt. Gezamelijk zetten de nationale groepen van de Vrienden van de Aarde zich nu in voor de uitbreiding van het verdrag van Montreal met striktere en verdergaande bepalingen, en de uitbreiding van het aantal landen dat het verdrag naleeft. Ook de controle op de naleving van het verdrag is in feite zeer gebrekkig. De Ozon-campagne van de Vrienden van de Aarde wordt geleid door Groot Brittanië en de Verenigde Staten. Door de Nederlandse Antillen en Cyprus werden ideeën voorgedragen voor een campagne die een verband legt tussen de bedreiging van de Ozon-laag en de gevaren van de ultraviolette straling van de zon aan de ene kant, en aan de andere kant het belang van de zon als toeristisch produkt voor deze landen. Zo'n campagne zou zowel de overheden, als de reisorganisaties en individuele toeristen erop attent kunnen maken dat bescherming van de ozonlaag van belang is voor het behoud van zonnige vakantieoorden, zoals bijvoorbeeld de Caribische eilanden en Cyprus.

Momenteel is binnen Amigu di Tera een hernieuwd contact voorgesteld tussen Cyprus en Curacao over wederzijdse ondersteuning bij deze campagne, aldus Amigu di Tera voorzitter Lloyd Narain. Volgens Narain is verdere samenwerking tussen beide landen mogelijk ten aanzien van de milieuproblematiek van toeristische ontwikkeling in het algemeen. In Cyprus experimenteert men met een toeristisch project dat zich richt op het behoud van het milieu, en de lokale culturele waarden en gewoontes. Als, zoals het zich laat uitzien volgend jaar ook het Indische Oceaaneiland Mauritius tot de Vrienden van de Aarde toetreedt, dan is een uitgebreide samenwerking van deze eilandstaten, eventueel in het kader van een door de Vrienden van de Aarde geadopteerde Toerisme-campagne volgens Amigu di Tera, zeer wel mogelijk.

Lobby met IMF en Wereldbank in V.S.

Belangrijk is voor de Vrienden van de Aarde ook de internationale campagne voor het behoud van tropische wouden. Deze campagne, die geleid wordt door Groot Brittanië en Maleisië, richt zich op het beperken van de handel in tropisch hardhout, en de bescherming van de rechten van de bewoners van tropische wouden. De Vrienden van de Aarde maken zich sterk voor een algemeen verbod op houthakken in nog aangetaste woudgebieden, en doen een beroep op de landen die tropisch hardhout afnemen, om de import van hout te beperken, van woudbestanden die niet op korte termijn hernieuwbaar zijn. Zo wil men in de komende maanden Japan aanpakken, dat in de wereld de grootste consument van tropisch hardhout is. Amigu di Tera op Curacao rekent ook de droge mondi van Curacao tot deze campagne, waarbij het niet gaat om de houtindustrie, maar wel om de aantasting om andere economische redenen, van grote stukken unieke droge tropische vegetatie, waaronder resten van oorspronkelijke bossen, zoals Malpais, en Santa Barbara. Daarnaast zal ook op lokale houtimporteurs een beroep gedaan worden alternatieven te zoeken voor het tropische hardhout.

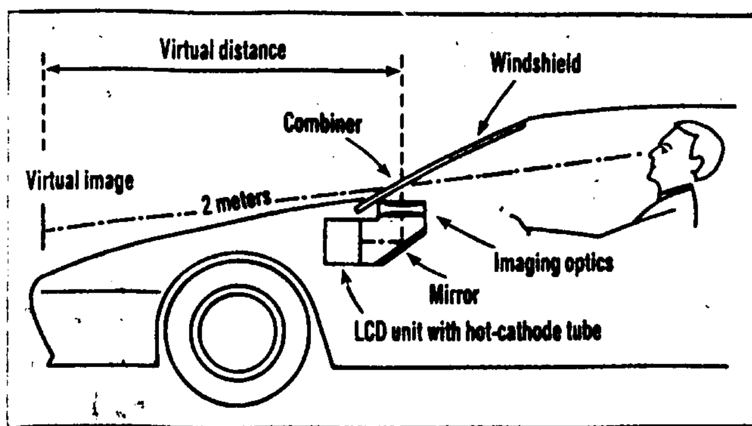
Ook bij de internationale kampagne voor het behoud van het zeemilieu van de Vrienden van de Aarde, is Amigu di Tera aangesloten. De Vrienden van de Aarde proberen zo goed en kwaad als dat gaat de naleving van de Londense Dumping Conventie te controleren, en acties te ondernemen tegen het dumpen van radioactief, industrieel en huishoudelijk afval op zee, alsmede het dumpen van scheepswrakken en het tegengaan van de vervuiling van zowel internationale als territoriale wateren. Een andere invalshoek is de bescherming van de diversiteit van leven in de zeeën, waartoe ook de bescherming van riffen, zoals dat van Curacao, Bonaire en Saba behoort. In dit kader moet volgens Amigu di Tera voorman Narain de aktie tegen het dumpen van de asfaltanker de Stella Riga op het Rif voor het Curacao Seaquarium , gezien worden.

GRONDBEGINSELEN

De campagnes van de Vrienden van de Aarde zijn gebaseerd op vier grondbeginselen. In de eerste plaats gaan de Vrienden er vanuit dat milieuproblemen noch aardrijkskundige, noch politieke grenzen respecteren. De vernietiging van de tropische regenwouden, de handel in giftig afval, de aantasting van de ozonlaag, en het wereldwijde broeikaseffect zijn dringende vraagstukken, die de vrienden aangrijpen om het publieke milieubewustzijn te stimuleren, en de mensen tot aktie aan te zetten. Dit soort problemen kunnen alleen maar door internationale aktieprogramma's, zowel van overheden als particuliere organisaties doeltreffend aangegrepen worden. Daarom leggen de vrienden als tweede uitgangspunt de nadruk op het belang van samenwerking met andere organisaties. Vandaar het stimuleren van goede noord-zuid en oost-west relaties, vandaar de samenwerking in het milieucoordinatiecentrum in Nairobi; vandaar het meedoen met wereldwijde kampagnes en netwerken. De Vrienden van de Aarde zijn heel uitgesproken, wanneer ze stellen, dat milieuvraagstukken, en sociale, economische en politieke problemen met elkaar verbonden zijn. Milieuproblemen komen vaak voort uit slechte ontwikkelingsprogramma's of verhoudingen, oneerlijke handelsverhoudingen, en politieke en socio-economische ongelijkheden tussen landen. Menselijke gemeenschappen moeten volgens de vrienden duurzame, onderhoudbare, hernieuwbare en rechtvaardige economieën ontwikkelen, waar natuurlijke rijkdommen bewaard en gerespecteerd worden, niet verspild. En tenslotte werken de vrienden aan werkbare en haalbare alternatieven voor de oorzaken van de huidige ecologische verwoesting van de Aarde. Kortom een nieuwe wereldvisie.

Bestuurder kan naar weg blijven kijken

Dashboard van de toekomst zweeft voor de auto uit

=door ir.Henry Menckeberg=

Piloten van jachtvliegtuigen beschikken er al lang over. Misschien gelukkig dat het in personenauto's nog niet is geïntroduceerd of gedragen de bestuurders daarvan zich niet al voldoende als piloten - van jachtvliegtuigen, die wat laag overkomen? Het zogenaamde Head Up Display (HUD) maakt het mogelijk de instrumenten op uw dashboard te zien, zonder dat uw blik van de weg afgewend moet worden. Het Duitse bedrijf VDO Adolf Schindling, AG, in Schwalbach ergens in West Duitsland weggestopt, werkt er aan.

Hun ontwerp belooft de lang verwachte doorbraak, die de HUD voor automobielen mogelijk moet maken.

OP MOTORKAP

Het door VDO gebruikte systeem, wekt een beeld op dat vóór de bestuurder lijkt te zweven in de lucht, op een afstand van twee tot drie meter. Als het beeld op die afstand wordt geplaatst, hoeven de ogen van de bestuurder niet opnieuw te focussen (adapteren, 'scherp te stellen') wanneer hij van een veraf voorwerp naar zijn dashboard wil kijken. Dit is vooral voor oudere automobilisten van belang. Naarmate de mens ouder wordt, kunnen zijn ogen deze gymnastische toer steeds slechter uitvoeren. Het kost een oude baas of oud besje misschien wel drie seconden om de ogen in te stellen. In die tijd legt een auto, die met een tegenwoordig matig vaartje van 60 kilometer per uur voortgaat, een afstand van 50 meter af. Dat is duidelijk teveel van het goede. Het kan een kort doch belangrijk moment zijn.

INFORMATIE-LAWINE

In de luchtvaart worden HUD's al geruime tijd gebruikt, zoals al gezegd. Jachtpiloten hebben geen tijd om naar hun instrumenten te kijken wanneer ze met een snelheid van 900 kilometer per uur voortzoeven, achter een mogelijk slachtoffer aan.

Maar ook voor automobilisten kan het belangrijk zijn de blik niet van de weg af te wenden, waar het verkeer in steeds dichter drommen met steeds grotere spoed voortsnelt. Hij heeft daarbij nog tijd nodig om de informatie te verwerken, die een dashboard anno 19.., tja, ze waren er al in 1987, die een dergelijk dashboard biedt: niet alleen de huidige snelheid en het al minder belangrijke toerental (behalve voor de 'sportieve' automobilist).

Wat zou u vinden van: aantal liters brandstof in de tank, afstand die daarmee nog afgelegd kan worden - in mijlen of kilometers; de temperatuur in de wagen, onder de motorkap, onder de wagen en op het dak van de wagen - ik maak er maar een grapje van, maar een beetje klasse Amerikaan of Europeaan stopt uw ogen voller dan u wenselijk vindt. En men denkt in de toekomst nog meer informatie te gaan presenteren: verkeers-waarschuwingen zoals weg omleggingen en voor filevorming. Deze informatie zou dan door paaltjes langs de route naar het voertuig kunnen worden geseind.

Meer route-informatie in de toekomst beschikbaar

Verschillende autoproducenten (Nissan, General Motors) hebben daarom - en voor de aantrekkelijkheid van hun produkt - geprobeerd een dergelijk systeem te ontwikkelen. Maar óf hun systemen lossen het adaptatie probleem niet op, óf de displays produceren een vertekend, lastig leesbaar beeld. Dat is niet het geval met het systeem van VDO. Testen hebben uitgewezen dat dit systeem absoluut geen vertekend beeld oplevert en dat de afstand van twee tot drie meter een geschikte is, om zowel het display te zien als de omgeving. Deze testen hebben al een prototype opgeleverd, dat in samenwerking met Volkswagen verder uitgeprobeerd wordt. Samen met de glasfabrikant VEGLA GmbH in Aken heeft VDO een VW-testwagen uitgerust met een HUD systeem en een speciale autoruit. In deze ruit is een kleur gevoelige reflector opgenomen. Het HUD systeem is een LCD (liquid cristal display) systeem met een speciale lichtbron en een arangement van lenzen en spiegels in een doos onder het dashboard. De lichtbron produceert groen licht, een kleur waarvoor het menselijke oog het meest gevoelig is.

OP RUIT

Het Image op ruit systeem projekteert het beeld op de ruit. In de ruit is een reflector opgenomen, die groen licht van een zijde niet door laat. Dit ding zou ook een holografische mixer genoemd kunnen worden, want in het Engels staat er: holographic combiner. En dat klinkt zo mooi. Deze mixer nu, is speciaal ingesteld op het licht, dat de lichtbron onder het dashboard produceert. Het is 'gesandwiched' in de voorruit ter hoogte van het hoofd van de bestuurder. Deze mixer of 'combiner', die is ontwikkeld door Volkswagen en VEGLA samen, is een essentieel onderdeel van het systeem. Hierdoor is namelijk een vervormingsvrij beeld mogelijk. De projector is zodanig ingesteld, dat de chauffeur de indruk krijgt dat het beeld dus die twee of drie meter voor de wagen uit zweeft. Alhoewel er dus werkende prototypes van het systeem zijn, zal het nog wel tot eind dit jaar duren voor de eerste voertuigen met deze optie op de markt komen. Men zoekt nog naar oplossingen voor de grote kast onder het dashboard en naar manieren om de holografische 'combinateur' minder opvallend te maken.

KIESKEURIG

Laboratorium-techniek

=door Pedro Casimiri=

AAN DE Internationale Agrarische Hogeschool Wageningen bestaat de opleiding Laboratoriumtechniek met verschillende specialisaties. In deze aflevering aandacht voor Botanie, een studierichting die binnenkort onder de naam 'plantenbiotechnologie' wordt voortgezet. De afgestudeerden van de richting botanie houden zich vooral bezig met onderzoek naar macrofauna en plankton in oppervlaktewater, meewerken aan de uitvoering van hydrobiologisch onderzoek en onderzoeken in het algemeen naar de oppervlaktewaterkwaliteit.

De studie duurt vier jaar en is verdeeld over een propadeuse van één jaar en een hoofdfase van drie jaar. De hoofdfase is weer onderverdeeld in een ingenieursfase-I en ingenieursfase-II.

De propapadeuse leidt op voor meerdere studierichtingen. Er worden hoor- en werkcolleges gegeven.

De praktijkvakken behandelen een groot aantal basisvaardigheden. Er wordt veel met practica gewerkt. Ter voorbereiding van de practica worden instructiecolleges gegeven.

Na de propadeuse volgt geen afsluitend examen. Het gemiddelde cijfer van alle vakken bepaalt of men geslaagd is of niet. Na de propadeuse zijn verschillende afstudeerrichtingen mogelijk: botanische, chemische en microbiologische. In de ingenieursfase-I wordt aandacht besteed aan een groot aantal vakken die direct te maken hebben met de afstudeerrichting. Daarnaast wordt er ook gewerkt met een aantal ondersteunende vakken zoals statistiek, informatica, automatisering, spectrometrie, biochemie en biochemische werkwijzen. Engels, communicatietechniek en wetgeving complementeren de zaak.

De ingenieursfase-II omvat een stage van een half jaar. De werkzaamheden hierbij bestaan uit het voorbereiden en uitvoeren van analyses, het verrichten van onderzoek, de interpretatie van chemische en microbiologische analyses en het ontwikkelen en verbeteren van onderzoeksmethoden.

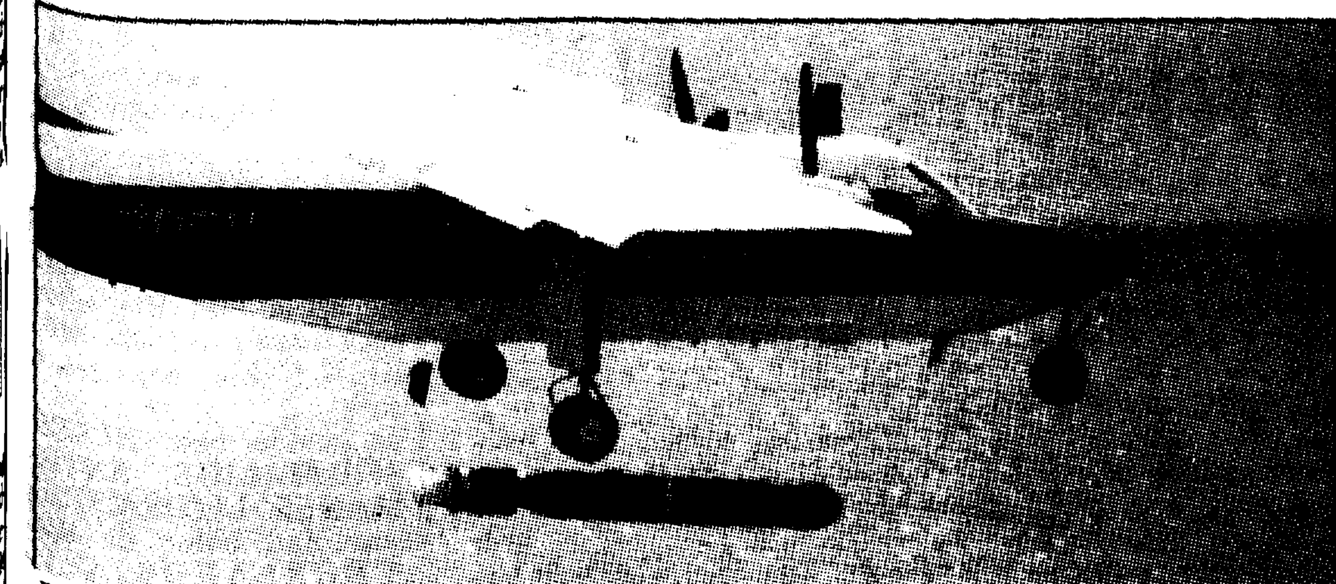
Om toegelaten te kunnen worden moet je minimaal een HAVO-diploma hebben met natuur- en scheikunde in je vakkenpakket. Voor VWO-ers geldt dat ze minimaal scheikunde in hun pakket moeten hebben. Het zal duidelijk zijn dat je ook goed in deze vakken moet zijn. Je moet er mee kunnen spelen. Biologie is niet verplicht, maar wel gewenst. Het levert een aardige voorsprong op vergeleken bij studenten die het vak niet hebben.

De studiekosten voor deze richting liggen niet veel hoger dan voor andere studierichtingen. Je moet rekening houden met excursiekosten. Na behalen van je diploma zijn er verschillende doorstroommogelijkheden naar de Universiteit.

Als je meer over deze richting wilt weten, schrijf dan naar: Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein, Marijkeweg 5, Wageningen, Postbus 256, 6700 AG Wageningen.

Speciaal geschikt voor vernietiging duikboten

Sting Ray: een raket die onder water jaagt

De Sting Ray kan vanuit een vliegtuig worden afgeschoten.

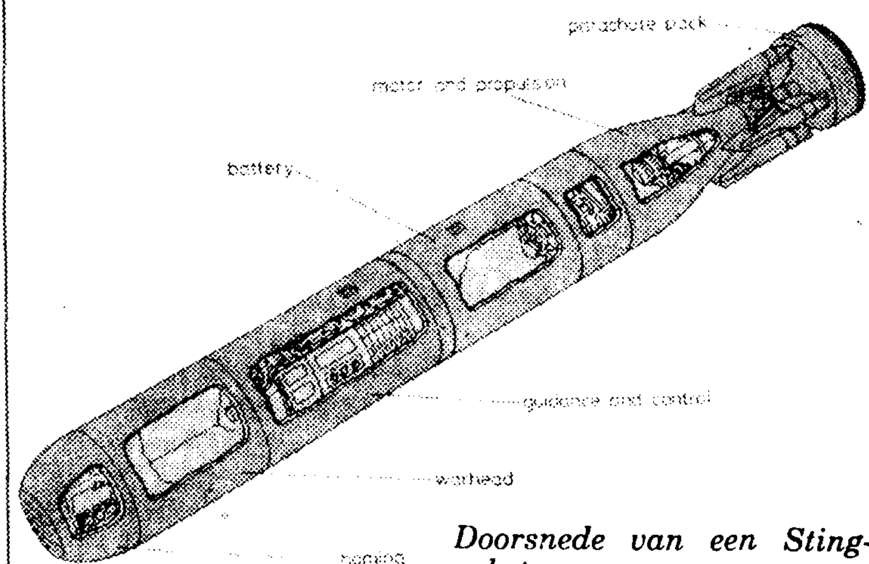
= door ir.Henry Menckeberg=

Sinds ze hun intrede maakten behoren onderzeeboten bij oorlog op zee, tot de meest formidabele tegenstanders. Om de moderne, bijna geruisloze onderzeeboot, voorzien van een ultra dikke titanium (Ti) huid, 'uit het water te schieten' is daarom een bijzonder wapen nodig. Alleen al het opsporen van een dergelijke tegenstander is een frustrerende, onzekere onderneming. Dit hebben de Zweden zo vaak voor hun fjordige kust ondervonden, in hun jacht op heimelijk wegglijdende Russische onderzeeboten. Niet dat ze de detectie techniek hebben verbeterd, maar wel zijn de Engelsen er ape-trots op, dat ze nu een wapen hebben ontwikkeld, om een eenmaal ontdekte insluiper in één klap óf naar de eeuwige stilte óf naar het rumoerige oppervlak van de oceaan te dwingen. Het ding heet Sting Ray.

Hoe ontwerp je een wapen - als je dat, ook uit niet-pacifistisch oogpunt gezien, al zou moeten - dat aan een enorm scala van eisen moet voldoen? De Britse Sting Ray moet met een onderzeeboot worden meegevoerd en van daaruit worden gelanceerd. Dat wil zeggen dat het gebouwd moet zijn om plotselinge, enorme versnellingen te verdragen. Het moet ook bestand zijn tegen het geweld van een zware zee en de klappen van dichtbije ontploffingen kunnen doorstaan. Verder moet het van een diepte van wel 1000 meter naar de oppervlakte van de zee kunnen reizen, zonder uit elkaar te spatten. Of andersom, van de oppervlakte de diepte ingaan zonder in elkaar te ploffen. Dat betekent dat de huid een drukverandering van meer dan 100 atmosfeer, 100 maal de druk die we nu op dit ondermaanse ervaren, moet kunnen doorstaan.

OOK LUCHTWAARDIG

Tegelijk moet de torpedo ook luchtwaardig zijn. Dat wil niet zeggen dat het zijn vliegbrevet moet hebben gehaald. Maar dat het vanuit een vliegende machine moet kunnen worden gelanceerd. Dat kan zijn een helikopter. Of misschien zelfs een Piper Cup. Ook dan weer moet het de trillingen overleven, die aan boord van een helikopter heel anders zijn dan op een onderzeebootjager. Verder moeten niet alle systemen compleet bevriezen na een vlucht in de vrieskou en een val van enkele tientallen meters hoogte, het ijskoude zeewater in. De akoestische omzetters (de oren van het moordtuig) moeten blijven functioneren. De zeewater batterijen moeten blijven werken en de openingen voor allerhande sensoren moeten niet onmiddellijk dichtvriezen.

Doorsnede van een Sting-raket

Het gevolg van dergelijke eisen is, dat een vijfde deel van het gewicht van de torpedo wordt uitgemaakt door de huid. Dit in tegenstelling tot de huid van bijvoorbeeld een SR-71 Blackbird (een van de eerste 'stealth' vliegtuigen. Werd ontwikkeld en ingezet om de taak van de onfortuinlijke U2 over te nemen), of van een kruisraket, die zo dun is als een Coca-cola blikje. De ontwerpers van de romp hebben de modernste methoden gebruikt om de beste body te bedenken, met de beste verhouding tussen sterkte en gewicht.

Zoals de aerodynamische vormgeving van vliegtuigen, en automobielen zelfs, belangrijk kan zijn bij het ontwerp, zo is de hydrodynamische vorm van de Sting Ray van eminent belang. Door een verkeerde vormgeving zal de torpedo een heleboel kabaal produceren, net zoals een slecht ontworpen blad van een ventilator zeer hinderlijk geraas zal voortbrengen. Dit zal niet alleen de vijand alarmeren, maar zal ook de eigen sensoren oversturen, zoals dat heet. Bovendien zal het apparaat zich door het water bewegen als een tractor door een moddersloot, en daarvoor veel te veel vermogen vragen voor voortstuwing. De vorm van de torpedo is geoptimaliseerd in zowel wind- als in waterturnels.

De Sting Ray wordt voortgestuwd door een elektromotor. Die drijft twee propellers aan, die elk in een andere richting draaien. De propellers zijn ondergebracht in een buisvormige behuizing, net als een turbine motor. Hierdoor wordt een soort waterstraal-voortstuwing verkregen, niet veel verschillend van die van een waterscooter. Deze uitvoering is compact, erg efficiënt en stiller dan een conventionele propeller. De vleugels en roeren die het ding nog nodig heeft worden elektro-hydraulisch gestuurd. Ze zijn ondergebracht in de afvoeropening van de waterjet, wat hun effectiviteit vergroot. De wendbaarheid van de Sting Ray is vergelijkbaar met die van heel wat raketten, bedoeld om de lucht en niet het water te doorklieven. De bron van de energie, waarmee het projectiel wordt voortgestuwd, is een magnesium/zilverchloride batterij. De vloeistof die erin moet (de elektrolyt) is gewoon zeewater. De batterij is leeg, tot de torpedo in het water terecht komt. Dan moet zij vliegensvlug gevuld worden, zonder dat de chemische reactie, die nu begint, op hol slaat.

Hoe vindt deze intelligente kogel zijn weg naar een prooi? Door te luisteren. Maar de zee is een akoestische wanhoop. Vol geluiden, die van overal vandaan komen, zoals wild van de bodem teruggekaatste geluidsgolven. Bovendien treedt een verschijnsel op dat refractie heet. Hierdoor ziet men op hete dagen, bijvoorbeeld op een lange rechte weg, in de wazige verte een verschijnsel als water op de weg. Wat men ziet is een samengeperst, omgekeerd beeld van de hemel. Soms kan men een hele stad zien, wat dan een fatamorgana heet en ook op zee kan voorkomen. Dit verschijnsel kan verklaard worden door het buigen van het licht in de atmosfeer. In de oceaan worden geluidsgolven afgebogen, waardoor het lijkt alsof ze vanuit een heel andere plaats komen dan ze in werkelijkheid vandaan komen. Verder wordt het geluid gedempt, op een tamelijk onvoorspelbare manier, waardoor het voortdurend varieert in sterkte. Het detectie probleem wordt ingewikkelder gemaakt door de tegenpartij. Die bestrijkt, heel gemeen, zijn boten met geluiddempende coatings, waardoor sonar moeizaam bruikbaar wordt. Een dergelijke lastig te detecteren prooi, moet onderscheiden worden van achtergrond-geluiden (zoals we daar hebben het geloei van de bronstige zeekoe en dat van de lachende haai) en ook de oorsprong van het geluid moet nauwkeurig worden bepaald door het 'oor', de sonar in de neus van onze voortspuitende torpedo. Dit oor moet wel de piepzachte geluidjes horen van bijvoorbeeld een Soviet onderzeeër, maar niets van de gierende motor van een paar paardekrachten, een tiental centimeters er vandaan.

De torpedo schiet dus als een soort explosief geladen vleermuis door het water, piepgeluidjes voor zich uit stralend, de fluisterende echo's daarvan oppikkend uit een barrage van diepzee stampei. De Sting Ray zendt zijn geluiden voort in stralen, waarvan de vorm bepaald wordt door de omstandigheden (temperatuur, diepte en zo verder) en de prooi waar hij op jaagt. De echo's worden door geschikte omzetters veranderd van geluidssignalen in elektrische stroompjes. Deze stroompjes worden geleid naar de 'homing and guidance unit', waar een heuse computer er allerhande interessante informatie uit distilleert. De Sting Ray is de eerste torpedo met een computer aan boord. Die vormt een waar brein. Hij neemt beslissingen over de tactiek van de aanval, hij stuurt de propellers en de roeren, en controleert de voortstuwing. De ontwikkeling van dit deel van het systeem alleen was een karwei, dat even veel omvatten was als de ontwikkeling van de rest van het apparaat.

De moderne duikboot heeft een oersterke romp, gemaakt van titanium of van roestvrij staal. Om daar doorheen te komen moeten hele speciale torpedo-koppen worden gebruikt. De gebruikte kop heeft veel weg van de werking van anti-tank granaten: bij contact produceert de Sting Ray een straal gesmolten koper, dat een gat boort, brandt of smelt, in de romp van de onfortuinlijke prooi. De energie, om de vijand uit te schakelen, wordt op deze manier gericht op één enkel punt; niet zoals vaak gebruikt, in alle richtingen verstrooid. Het gevolg is wel, dat de prooi getroffen moet worden onder een rechte hoek. En natuurlijk daar waar het het meest effectief is.

Dit stelt hoge eisen aan het besturingsprogramma, dat uitgebreid is getest in allerhande simulatoren, in wat de grootste concentratie nabootsers van de onderwater-wereld is genoemd buiten de V.S. De Sting Ray is de kleinste, lichtgewicht torpedo, die moderne duikboten kan uitschakelen: wat doen we ermee? Nu hij er is, pakken de Warschau-Pact landen in. Maar misschien dat deze torpedo eens voor de Britten revanche kan nemen op de Franse Exocet.

M. de Unamuno

De Spaanse schrijver-filosoof Miguel de Unamuno heeft nogal wat invloed gehad op het werk van Debrot.

Jaap Oversteegen over biografieën Cola Debrot:

Handelingen van schrijver-gouverneur vaak misverstaan

-door Ronnie Severing-

ONLANGS VOND in de UNA de vijfde voordracht plaats van dit collegejaar in het kader van de Cola Debrotcyclus. Prof. dr. Jaap Oversteegen hield een lezing getiteld:'Schrijven aan de biografie van Debrot.' Reeds enige jaren is Oversteegen bezig met onderzoek als voorbereiding op de publicatie van de uiteindelijke biografie, die hopelijk 1991 in de boekwinkels zal liggen. Behalve over de problemen die de biograaf in het algemeen op zijn weg vindt, werden tijdens de voordracht ook specifieke moeilijkheden bij de levensbeschrijving van Debrot besproken.
In 1982 publiceerde Oversteegen een drietal boeken: kavels 1, 2 en 3 bij HES uitgevers te Utrecht. Kreeg het eerste boek, getiteld 'Beperkingen', de opdracht mee: 'Voor Suus', zijn echtgenote, in het derde werk stond: 'Voor Estelle, denkend aan Cola'. Deze opdracht aan Estelle Debrot-Reed, de weduwe van de schrijver Debrot getuigt van een vriendschap voor het echtpaar Debrot dat heel wat jaren teruggaat.

Niet alleen de vriendschap, het boeiende en afwisselende leven, het intrigerende literaire en andere werk en de opvallendende ideeën van Debrot, moeten ertoe hebben geleid dat de belangstelling voor deze auteur ook bij Oversteegen zo toegenomen is. In 1986 nam hij deel aan het Cola Debrot-symposium, dat toen door de UNA het ILA en het C.C.C. werd georganiseerd. In februari 1986 verscheen de symposiumbundel onder de passende titel *'De eenheid van het kristal'** bij Editorial Kooperativo Antiyano 'Kolibri' onder redactie van Alex Reinders en Frank Martinus. Het boekje waarvan nog exemplaren verkrijgbaar zijn, wordt gesierd door een prachtig omslagontwerp van Jose Capricorne. De layout echter met de vette minder vaak gebruikte sans serifletters en het schaarse wit op de pagina's, kon naar mijn smaak anders. De lijst met errata blijkt tijdens het lezen ook niet volledig. In deze bundel, die interessante bijdragen bevat van Alette Beaujon, Frans Booi, Wim Rutgers, Albert Helman, Frank Martinus en van mijzelf, is ook de neerslag te vinden van een tweetal lezingen van Oversteegen bij dit symposium. In het eerste artikel weidt hij uit over de plaats van Debrot in de Nederlandse Letterkunde. Interessant is dat hij zich daarbij niet enkel beperkt tot de rol van Debrot in de groepen en discussies rond de literaire tijdschriften Forum en Criterium en dat hij wijst op Debrots bijdragen in De Gids, Maatstaf, het Nieuw Vlaams Tijdschrift, De Dietsche Warande, Tirade en Merlyn. Ook bespreekt hij Debrots belangstelling voor het Dadaïsme in de jaren twintig, zijn verdieping in de filosofie van de atheïstische existentie-filosofen Sartre en Heidegger en de religieuze Jaspers en Kierkegaard, en niet te vergeten de Spaanse Miguel de Unamuno zijn polemiek over het programmatisch stuk dat hij in het eerste nummer van Criterium uitgaf en uiteraard de plaats van zijn literaire publikaties. In het tweede artikel 'De dichter Debrot: een dubbelportret', schrijft hij over de aard van de poëzie van de dichter.

REDACTIE

In de redactie die belast is met de verzorging van het verzameld werk zit Oversteegen samen met anderen als Jules de Palm, Pierre

Werk getuigt van gedegen onderzoek

Dubois, Estelle Debrot-Reed en J.W. Bennebroek Gravenhorst. Van dit verzameld werk is ondertussen deel zeven, het laatste deel misschien, recentelijk verschenen. De uitgave is prachtig uitgegeven en inhoudelijk kundig en verantwoord verzorgd. Het tweede deel van deze luxe reeks, het deel gedichten, is bezorgd en geannoteerd door Oversteegen. In een liber amicorum voor Arthur Lehning, dat in 1989 verscheen, schreef hij wederom een interessant artikel en wel over Cola Debrot en 30 mei 1969. Naar mijn oordeel is dit een artikel dat niet enkel getuigt van degelijke literatuurstudie, grondige en kritische bestudering van bronnenmateriaal en stug archiefwerk. Het toont tevens politiek-historisch inzicht, gecombineerd met invoelvermogen ten aanzien van de plaatselijke omstandigheden. Het geheel is verwoord met de nodige wetenschappelijke voorzichtigheid en nauwgezetheid. Desondanks is duidelijk de durf te bespeuren om stelling te nemen in deze gecompliceerde en gevoelige geschiedenis rond 30 mei 1969. Ongetwijfeld zullen niet alle lezers onverdeeld gelukkig zijn met de interpretaties van en verklaringen voor de gebeurtenissen rond dertig mei en de rol van de toenmalige gouverneur daarbij. Dit helder en met vaart geschreven artikel dat mij een voorpublicatie lijkt, geeft ons een voorproefje van de biografie die op stapel staat.

VRIENDSCHAP

Het moet om deze kwaliteiten en de eerder genoemde vriendschap zijn dat de fragiele, sensibele en uiterst kritische Estelle Debrot, Jaap Oversteegen de aangewezen persoon achtte om de levensbeschrijving van wijlen haar man te publiceren. Hoewel ze teruggetrokken in de Verenigde Staten woont, ontgaat haar geen enkele publicatie over haar exlevensgezel. Ze zal nimmer nalaten op haar manier te reageren als ze dat nodig acht. De uitgave van het verzameld werk heeft ze nauwgezet gadegeslagen als lid van de commissie tot redactie van dit werk. Het moet de zetter tot wanhoop hebben gestemd toen ze eens bij het zien van proefdrukken, de verantwoordelijke berispend, haar uitdrukkelijke wens te kennen gaf om onder andere alle accenten op de 'a' van Col(á) te verwijderen: zo had de autuer het immers nooit willen schrijven. In het vierde deel van het werk, waarin Debrots meesterwerk *'Bewolkt bestaan'* afgedrukt wordt, kan Estelle het niet achterwege laten een verklarend nawoord te schrijven. Dit boek raakt aan uiterst wezenlijke aspecten van de auteur als mens en als kunstenaar. Oversteegens belangstelling voor Debrot als mens en als kunstenaar is zeker niet van recente datum. Ook zou hij tot de weinigen in Nederland gerekend mogen worden die zich zo diepgaand met een auteur, aspecten van en of met de totale, vooral Nederlandstalige, Antilliaanse literatuur bezighouden.
In zijn lezing trachtte hij een beeld te geven van wat te verwachten was van de biografie van Debrot en wat niet. Bij de aanvang ging hij in op de vraag welke de uiteenlopende motieven kunnen zijn om andermans leven te gaan beschrijven. Het kan uit bewondering zijn, uit liefde, uit haat, om eigen denkbeelden te verdedigen door een ander als gunstig of afschrikwekkend voorbeeld te gebruiken, uit pure nieuwsgierigheid, sensatielust zelfs, om zichzelf beter te leren kennen, en om de kost te verdienen. Hijzelf is er in de eerste plaats aan begonnen uit vriendschap.
Een goede vriend sterft en er is te veel waarover nooit samen gesproken is. Maar evenzeer wil hij schrijven uit bewondering voor de schrijver Debrot; bewondering trouwens die in de tijd aan de vriendschap vooraf ging. Hij ontkent niet dat hij zal zwijgen over zaken, die hij min of meer toevallig tegenkomt en die noch hem noch een ander aangaan. Dat houdt niet in dat hij van plan is om Debrot mooier voor te stellen dan hij was, maar dat hij hem zijn privacy zal gunnen. De biograaf moet net als de historicus keuzen bepalen. Of zijn vriendschap tot subjectiviteit kon leiden gaf hij toe. Het zich bewust zijn van dat feit zou behoedzaamheid tot gevolg hebben. Aan de andere kant heeft iedere biograaf de geneigdheid om met opzienbarende informatie te komen aandragen.
Na de wat algemene uiteenzetting over de uitgangspunten, motieven en houding, ging hij in op enkele moeilijkheden waarmee de biograaf zich geconfronteerd ziet.

30 MEI

Een pregnant voorbeeld was mijns inziens de houding ten opzichte van Debrots handelingen als staatsman op 30 mei en vlak daarna. Op een door velen verfoeide foto is de ontvangst te zien van Godett, Brown en Nita op het bordes van het paleis van gouverneur Debrot. De een zegt, dat Debrot niet op kon tegen de druk van Frente. Anderen beweerden dat hij moeite had met conflictsituaties en dat hij die ook nu probeerde te voorkomen door kool en geit te sparen. Weer anderen houden vol dat hij politiek gehandeld heeft. Uitgebreid en concreet gaat de spreker in op de verschillende mogelijke verklaringen. Hij protesteerde tegen enkele van deze interpretaties en trachtte, zijns inziens misvattingen te weerleggen. Hierbij maakte hij gebruik van gegevens die hij in de laatste vier jaar vergaard heeft uit allerlei bronnen zoals archiefstukken, notulen, telegrammen en andere relevante documenten, verslagen van officiële telefoongesprekken, gespreksverslagen met betrokkenen zowel hier op de Antillen als in Nederland.
Vermeldenswaard is dat deze lezing in een volgend Kristôfnummer in extenso afgedrukt zal worden. Als aanvulling is aan te bevelen het reeds vermelde artikel in de opstellenbundel voor Arthur Lehning** te lezen. Vermeldenswaard is dat ook Frank Martinus recentelijk over Debrot publiceerde en wel in een afscheidsbundel voor Oversteegen***. Het streven bij de publicatie van deze levensbeschrijving is dat de lezer van nabij ervan getuige zou zijn hoe een ander mens zich door het leven heenslaat, dat vak... niet dan wel een opwe... kende geschiedenis is. Hi... wenste zonder heldenve... ring zijn lezers te kunne... brengen tot solidariteit me... een ander mens, tot die eens... gezindheid tegenover het lot... die Debrot zelf steeds me... als het uiterste gebod i... gaan zien.
Uiteindelijk zou hij dus pa... tijdig zijn, maar zou nie... weten hoe het anders kon.

** Alex Reinders e.a., De een... heid van het kristal, Col... Debrot-symposium, Willem... stad 1988. ** J.J. Overste... gen, Cola Debrot en 30 me... 1969, in: Toke van Helmon... en J.J. Oversteegen, Voo... Arthur Lehning, Maastrich... 1989 (p.189-212). *** Fran... Martinus Arion, De korte... van Cola Debrot en de har... monie van mentaliteit e... taal, in: Kees Fens en Hug... Verdaasdonk, Op eigen gro... den, Utrecht 1989.*

Cola Debrot
Bewolkt bestaan

"Leren omgaan met culturele verschillen"

Antilliaanse literatuur voor Nederlandse scholieren

= door Wim Rutgers =

ALS NUMMER vijfendertig in de reeks 'Bouwstenen voor intercultureel onderwijs' verscheen bij de Nederlandse Rijksuniversiteit Leiden een bloemlezing met inleidingen, die werd samengesteld door Jos de Roo en die de titel NEDERLANDSTALIGE ANTILLIAANSE LITERATUUR meekreeg. Het doel van de serie wordt in een algemene handleiding als volgt omschreven:
'leerlingen te leren omgaan met overeenkomsten en verschillen die samenhangen met etnische en culturele achtergrondkenmerken. Dat omgangspatroon moet gericht zijn op het gelijkwaardige en gezamenlijk functioneren in de Nederlandse samenleving'.
Op drie niveaus die samen het hele voortgezet onderwijs willen bestrijken, zullen de leerlingen kunnen kennismaken met Chinezen, Indonesiërs, Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen en hun respectievelijke 'overeenkomsten en verschillen' met Nederlanders.
Terwijl er over Suriname al vier historisch gerichte boekjes verschenen, die allerlei aspecten van de slavernij behandelen, richt zich het eerste Antilliaanse boekje dus op de letterkunde. In het korte bestek van 64 pagina's moet aan de Nederlandse leerlingen een zo scherp mogelijk beeld daarvan gegeven worden, wat geen geringe opgave is.

PRESENTATIE

Toen Jos de Roo en de projectleider H.L.M. Obdeijn een eerste exemplaar van NEDERLANDSTALIGE ANTILLIAANSE LITERATUUR aan de Antilliaanse gevolmachtigd minister Edsel A.V. Jesurun aanboden, zei deze laatste in zijn toespraak:
'Als wij er, terecht, van uitgaan dat de doorsnee Nederlander bijzonder weinig afweet van de Antilliaanse cultuuruitingen, dan moet voor eenieder deze serie een verademing zijn.
Bij jonge mensen, geen kinderen, maar jonge mensen die op een cruciaal punt van hun vorming zijn beland, wordt op een wetenschappelijk verantwoorde wijze kennis bijgebracht van een stuk Nederlandse literatuur, die door rijksgenoten in het tropisch deel van het koninkrijk is geproduceerd.
Met uitzondering met Marek Decorte (Dr. Cornelis Gosling) die 14 jaar op Curaçao aan het Peter Stuyvesant College als leraar was verbonden, gaat het om Antilliaanse auteurs van wie fragmenten zijn opgenomen en wier belangrijkste werken worden genoemd'.
Jos de Roo antwoordde onder meer met:
'Voorop stond.. wetenschappelijk verantwoord onderzoek, dat de literatuur in een breder kader plaatst, zowel naar de cultuur toe, waar ze uit stamt, als naar andere literaturen toe, waar ze overeenkomsten mee vertoont. (...) een land als de Antillen wordt niet ontwikkeld, krijgt geen eigen onderwijssysteem als de een na de ander alleen maar wetenschappelijk onderzoek verricht'.
Jos de Roo pleitte daarom voor toepassing van dat onderzoek in methodes, waarvan zijn boekje slechts één 'bouwsteen' is. Hij eindigt zijn korte speech dan ook met de wens dat deze 'muis nog een staartje zal krijgen' in een echte methode, die niet meer gericht is op Nederlandse leerlingen, maar specifiek op Antilliaanse leerlingen in het Antilliaanse onderwijs.

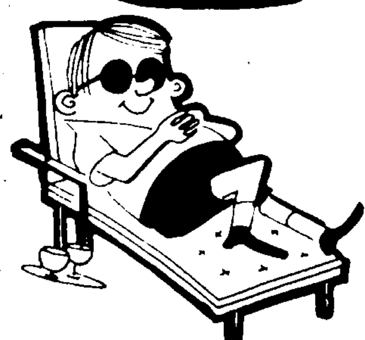
INHOUD

Na een algemene inleiding over Curaçao, van welk eiland de Nederlandstalige Antilliaanse literatuur 'bijna uitsluitend afkomstig is', lezen we specifieke inleidingen op en fragmenten over de historie in allerlei aspecten, over raciale verhoudingen en enkele cultureel bepaalde gewoonten.
Ik vind dat Jos de Roo erin geslaagd is via deze opzet een aantal belangrijke elementen naar voren te brengen. Na korte inleidingen volgen verhelderende fragmenten van Cola Debrot, Boeli van Leeuwen, Tip Marugg, Frank Martinus Arion en Jules de Palm uit hun meest bekende werken gekozen, waarna nog enkele vragen volgen, die in een apart bijgeleverd katern beantwoord worden.
Edward de Jongh is even opvallend AFwezig, als Marek Decorte AANwezig is.
Een twee-koloms druk plus een royaal aantal zwart-wit illustraties maakt het boekje ook visueel aantrekkelijk voor de Nederlandse middelbare scholier. Er is dus in kort bestek heel wat goeds verricht, maar toch heb ik een aantal bezwaren.

KRITIEK

Door de beperking die Jos de Roo zich oplegde, krijgen de Nederlandse leerlingen ondanks de inleiding, het verkeerde beeld bevestigd dat de Nederlandse Antillen uitsluitend uit Curaçao bestaat — Aruba's aparte status wordt door Jules de Palm's verhaal 'Socotoro' niet verduidelijkt.
Jos de Roo heeft zich voor de Nederlandse leerlingen beperkt tot de Nederlandstalige literatuur (kennen deze geen Engels?), maar wel inconsequent een uit het Spaans vertaald fragment van John de Pool 'Bolivar en Curaçao' opgenomen. Dan had hij ook vertaald werk over *Compa Nanzi* kunnen gebruiken en daarmee de ORALE literatuur onder de aandacht kunnen brengen — die toch juist heel interessant zal zijn in het kader van intercultureel onderwijs, lijkt me. Zelf schreef Jos ooit in *Kristôf* over 'een derde vorm van slavenverzet'.
Door zich te beperken tot het allerbekendste wekt Jos de Roo de indruk dat met deze paar auteurs en titels 'de kous van de Antilliaanse lit... ratuur wel zo ongeveer af ... zijn'. Was een vertaalpr... cédé zoals Pim Heuvel e... Freek van Wel in ME... EIGEN STEM toepasten ... duur?
Het boekje heet NEDER... LANDSTALIGE ANTIL... LIAANSE LITERATUUR maar had beter de tit... NEDERLANDSTALI... CURACAOS PROZA kunnen dragen. Zijn gedichten tegen... woordig taboe op de midde... bare school? Poëzie is in d... Antillen toch veel populai... der en meer verbreid d... proza — op alle eilanden ... te verstaan.
Tot slot nog enkele slakke...
- een tussenkop als 'Zuid... merikaanse toestanden' vi... ik denigrerend en niet ... geschikte 'bouwsteen vo... intercultureel onderwijs'.
- Cola Debrot overleed n... in Laren in 1989.
- Waarom de 24 sonett... over Mgr. Niewindt ni... even genoemd bij Mar... Decorte; minder voor ... hand liggend werk staat ... immers wel bij?
- Het rijtje 'andere Curaç... ose auteurs van wie Ned... landstaligwerk is verschen... is met zijn vier nummertje... wel erg kort.
- Carel de Haseths *Bida* ... *koló* werd niet door Jo... Capricorne in het Nederland... vertaald.
- Clyde Lo A Njoe schre... zijn *Dansen* niet in Papi... mento.
- Ik publiceerde in 1986 ni... mee dan een 'stuivertje'.
- Andries van der Wel ken... niet.
Dat de 'korte bio-bibliogr... fie' dus waarschijnlijk in ee... achternamiddag in elkaar ... gestampt, moet u net zo mi... als mijn andere kritie... ervan laten weerhouden va... het boekje kennis te neme... Al was het maar om eens ... kunnen nadenken over mog... lijkheden en onmogelijkhe... den van literatuur als bro... voor intercultureel onderwij...

NEDERLANDSTALIG... ANTILLIAANSE LITER... TUUR
Samenstelling Jos de Roo... et al.
Leiden: Coördinaat Minde... heden Studies, Rijksunivers... teit Leiden
(Bouwstenen voor intercult... reel onderwijs, nr. 35)
I.S.B.N. 90 5292 021 4.

Conciliair proces

Weinig zicht op hoop....

UTRECHT - Het Conciliair proces heeft tot nu toe voornamelijk "zondencatalogi en schuldbelijdenissen" opgeleverd. Tot die conclusie kwam dr A. Houtepen op een studiedag over enkele documenten die het resultaat zijn van het kerkelijk bezinningsproces over Gerechtigheid, vrede en behoud van de schepping.

"Onheil, zonde, crises en krachten ten dode" worden volgens de Rotterdamse hoogleraar theologie in de documenten veel uitvoeriger en welsprekender uit de doeken gedaan dan "de tekenen van hoop en de positieve mogelijkheden van ommekeer".

Mgr.J.A.M.Gijsen, hier in discussie met studenten in Eindhoven, behoort tot de behoudende vleugel van het Nederlandse bisschoppencollege.

Tien jaar na Synode Nederlandse bisschoppen

Van communio nog steeds geen sprake

DEN HAAG - 'Communio'. Geen woord kwam de Nederlandse bisschoppen tien jaar geleden na hun Bijzondere synode in Rome gemakkelijker over de lippen dan dit Latijnse woord voor gemeenschap, dat de verbondenheid tussen de bisschoppen onderling en van de Nederlandse kerk met de paus moest illustreren. De synode (januari 1980) heeft de polarisatie in de Nederlandse RK kerk echter niet opgeheven.

Het klimaat van de communio waardoor de synode werd gekenmerkt, moet nu op de gelovigen van Nederland worden overgebracht, zo zei de toenmalige voorzitter van de bisschoppenconferentie, kardinaal Willebrands. Deze besefte dat dit een zeer moeilijke opdracht was. Want vele Rooms-katholieken waren door de gang van zaken tijdens de synode niet van hun scepsis verlost. Voor de synode bleek dat 47 procent van de Rooms-katholieken van de synode nauwelijks of geen oplossingen voor de problemen van de verdeelde kerk verwachtten. Slechts vier procent was hoopvol gestemd. Bovendien bleek meer dan de helft van de ondervraagden zich met geen enkele bisschop verwant te voelen.

De sceptici, verbaasd over de euforie die zich na de synode van de bisschoppen meester leek te hebben gemaakt, kregen sneller gelijk dan zij hadden verwacht. Ruim een jaar later schreef Willebrands dat de synode haar doel niet had bereikt. Zij had moeten leiden tot een eensgezind beleid van de bisschoppen, maar nergens bleek ware communio, ware gemeenschap, aldus de kardinaal. De conflicten die de Nederlandse kerk teisterden, waren opnieuw naar boven gekomen.

De synode heeft geen oplossing gebracht voor ernstige problemen van de RK kerk, zoals de polarisatie tussen behoudende en progressieve katholieken, het teruglopend misbezoek, de sterke daling van het aantal priesters en de spanningen tussen bisschoppen en religieuzen. Wel werd de eensgezindheid onder de bisschoppen versterkt door de benoeming van behoudende (hulp)bisschoppen. Paus Johannes Paulus II prees enkele jaren geleden de bisschoppen, dat ze door hun beleid "niet onbelangrijke voortuitgang" hadden geboekt op de weg naar meer communio binnen de Nederlandse kerkprovincie en tussen de Nederlandse RK kerk en de wereldkerk.

GIJSEN

De paus besloot in mei 1979 de Nederlandse bisschoppen in een bijzondere synode bijeen te roepen. Het doel zou zijn om met hem en Vaticaanse leiders "de belangrijkste problemen van theologische en pastorale aard" in de Nederlandse kerkprovincie te bespreken. Velen legden een verband met uitspraken van bisschop Gijsen van Roermond enkele maanden eerder. Hij kondigde aan dat het Vaticaan de RK kerk in Nederland voor echte keuzen zou gaan stellen. De paus moet wel ingrijpen, aldus Gijsen, die samen met bisschop Simonis van Rotterdam de behoudende vleugel binnen het bisschoppencollege representeerde. De Roermondse bisschop wees op de houding van de Nederlandse bisschoppen tijdens de tweede Wereldoorlog, die de katholieken voor de keus stelden de kerk of Hitler te volgen.

De synode begon op maandag 14 januari 1980 en duurde achttien dagen, enkele dagen langer dan gepland. Het Vaticaan omringde de bijeenkomst, waarvoor 150 journalisten zich naar Rome hadden gespoed met grote geheimzinnigheid. Via de adviseurs van de bisschoppen sijpelde toch wat nieuws uit. Daaruit bleek dat bij het Vaticaan weinig begrip voor de Nederlandse situatie bestond. De bisschoppen hadden de opdracht het geloof te verkondigen, maar voor de vraag, hoe dit het beste kan in een land als Nederland, waar in korte tijd grote culturele en sociale veranderingen hebben plaatsgehad, bestond weinig aandacht. Bovendien maakte het Vaticaan volgens de adviseurs handig gebruik van de verdeeldheid binnen het bisschoppencollege en van anonieme brieven van verontruste Rooms-katholieken die allerlei 'wantoestanden' in de Nederlandse RK kerk hadden geconstateerd.

HIERARCHISCH

Aan het slot van de synode werd een document met 46 besluiten gepubliceerd, niet alleen ondertekend door de bisschoppen, maar ook door de paus en Vaticaanse prelaten. De bisschoppen legden nadruk op het hierarchische karakter van de RK kerk en waren vast van plan "hun hartelijke en broederlijke betrekkingen" te verdiepen. Zij legden vast dat bisschoppen en priesters geen afgevaardigden van de gelovigen zijn, maar dienaren van Jezus Christus ten bate van de geloofsgemeenschap.

De bisschoppen besloten een onderzoek in te stellen naar de priesteropleidingen, waar volgens het Vaticaan dringend een reorganisatie nodig was. Ook zouden de taken en bevoegdheden van de pastoraal werk(st)ers nader worden omschreven. Het Vaticaan was zeer bezorgd dat de niet-gewijde pastoraal werk(st)ers zich allerlei taken toeeigenden die alleen aan priesters en diakens toekomen.

AANHANGSEL

De bisschoppen beloofden voorts niet langer gehuwde priesters in het onderwijs of in het pastorale werk aan te stellen. Gehuwde priesters die daarin al actief waren, zouden hun functie mogen blijven uitoefenen, maar zouden niet voor een nieuwe functie in aanmerking komen. Binnen een maand waren de gevolgen van dit besluit duidelijk. Bisschop Simonis weigerde een uitgetreden Franciscaan tot ziekenhuispastor in Woerden te benoemen.

De bisschoppen zegden verder toe meer contacten met het Vaticaan te onderhouden "om de vele misverstanden uit het verleden in de toekomst te vermijden". De bisschoppen noemden de oecumene "een ernstige plicht" van elke katholiek, maar zouden ervoor waken dat niet-katholieken aan de Eucharistie zouden deelnemen.

In een aanhangsel zegde bisschop Gijsen van Roermond toe de samenwerking met de andere bisschoppen in de Vastenactie, de Week van de Nederlandse missionaris en de Pauselijke missiewerken te herstellen. De andere bisschoppen zouden Gijsen daarbij behulpzaam zijn. Gijsen heeft dit nog niet gedaan. Het Landelijk pastoraal overleg, waarin de bisschoppen met de gelovigen overlegden, werd in het geheel niet genoemd. Ook de rol van de vrouw kwam niet aan de orde.

BIJ HET DOORNEMEN van de geschiedenis van de orthodoxie moet een onbevooroordeelde lezer(es) wel onder de indruk komen van de belangrijke rol welke de vrouw in de eerste eeuwen van de orthodoxie heeft gespeeld. Velen van hen zijn heilig verklaard, werden martelaar, deden werk als predikant en evangelist of speelden een leidersrol in de ascese en in het hele leven van deze kerk in zijn begintijd. Aldus een rapport van de Vrouwengroep van de Wereldraad van Kerken.

TER GELEGENHEID VAN KWART EEUW CONCILIUM

Wereldconferentie in Leuven: 25

Theologen bespreken toekomst Kerk en Wereld

= door Eric Illes =

TER GELEGENHEID van het 25-jarig bestaan van Concilium (bekend internationaal theologisch tijdschrift) organiseren de medewerkers van genoemd tijdschrift een internationaal congres, waarin gediscussieerd zal worden over de situatie van wereld en kerk op de vooravond van het derde millenium en over wat uit deze analyse en interpretatie volgt voor het werk van de theologen.

Prof.dr.E.SCHILLEBEECKX

In een begeleidend schrijven aan de waarnemers van het congres gaat prof. dr. Edward Schillebeeckx in op de thematiek van het congres. Deze valt uiteen in drie nauw met elkaar verbonden secties.

In een descriptieve en normatieve sectie I gaat het om bevrijdende en belastende herinneringen uit het verleden van kerk en wereld. Het vrijheidscharter, tevens een bevrijdingscharter, van Gal. 3,28 werd voorop geplaatst vanwege een bevrijdingspotentiaal dat in het Christendom aanwezig is, maar dat door de empirische geschiedenis van de christelijke kerken vaak is tegengesproken. (Neither Jew nor Greek, neither slave nor free, neither male nor female: liberation of the oppressed).

Bijzondere aandacht in de eerste sectie ook voor wat men een 'ecologische theologie' kan noemen. (Creation groans and trembles with us).

Tenslotte vragen ook de positieve en negatieve aspecten van de huidige confrontatie met de ander in zijn/haar persoonlijk en cultureel anderszijn om een geëigende plaats in deze analyses van het einde van de twintigste eeuw. (Facing the other as truly other).

DOOD

In de meer analytische en beschrijvende sectie II gaat het, om met Dt.30,15, 18, 19 te spreken, om 'de keuze voor leven of dood'. Feit is dat met het verzwinden van God, althans in het Westen, daar ook de mens als subject is verzwonden. God is er dood, maar als gevolg daarvan ook de mens (Cultural symptoms of the disappearance of the human being). Voorts is de vraag naar de mogelijkheid van 'leven v o o r de dood', op grond van de dreiging met atoomwapens, het afsterven van natuurelementen in ons leefmilieu etc.

De vraag dus naar de mogelijkheid van 'menselijk overleven' is even belangrijk als de vraag naar 'leven na de dood'. (Question of survival; for or against life?). Er zijn bovendien tekenen te bespeuren van een kerk die door verkeerde keuzen haar eigen toekomst onmogelijk maakt, en er zijn tekenen te bespeuren van een kerk die door haar aanwezigheid bij een betere en rechtvaardiger toekomst van de wereld, ook openstaat voor een waarlijk-nieuwe, levende toekomst voor wereld en kerk. (Signs of a church on the way to death and signs of a church coming alive).

VERZUIM

Tenslotte wordt in deze sectie de vraag gesteld naar de heroplevende of nieuwe religieuze en mystieke belevingsvormen. Wijst dit fenomeen op een verzuim van de officiële kerken: verwaarlozing van het mystiek-contemplatieve element van het Christelijk geloof? En liggen er in die neo-religieuze bewegingen bevrijdende dan wel versluierd-verslavende elementen, die de kerken weer apolitiek maken, neutraal ten aanzien van veel menselijk leed? (New forms of religion and mysticism: liberating or alienating phenomena?)

De derde sectie is gewijd aan het religieus en theologisch spreken over God (One truth in the plurality of religions and cultures?). Voorts, waren in het verleden onze godsbeelden niet sterk geijkt op de situatie en ervaringen van de machtigen en de overwinnaars en minder geijkt op de hoop van de lijdende overwonnen en onderdrukte mensheid? (Images of God in the hope of suffering people). Daaruit wordt ook het 'imperatief' van de komende gestalte van de kerk duidelijk: voorkeursliefde voor de arme en bedreigde mens (God's coming: the conversion of the church to the threatened humanity). Tenslotte: de toekomst van God, die immers steeds een komende God is, zal ook de toekomst van de mensen en van de mensheid zijn. (The coming God as the future of humankind).

In de openingsceremonie van het congres welke aan de Universiteit te Leuven wordt gehouden van 9 tot en met 13 september, treedt Prof. dr. Edward Schillebeeckx op als inleider. Zijn inleiding draagt als titel "In continuity with Vatican II". Andere inleiders voor de verschillende secties zullen o.a. zijn: Elisabeth Schussler Fiorenza, Christian Duquoc, Jurgen Moltmann, David Tracy, Hans Kung, Gustavo Gutierrez Johan-Baptist Metz. Waarnemers kunnen het congres volgen via een simultaanvertaling in het Duits, Frans of Engels.

KERK - KORT - KERK - KORT

DE ALGEMENE synode van de Anglicaanse kerk van Canada en de Nationale conventie van de Evangelisch-Lutherse kerk van Canada zullen later dit jaar stemmen over het plan de beide kerkgenootschappen dichter bij elkaar te brengen. Sinds 1982 bestaat er al een dergelijke nauwe verbondenheid tussen Anglicanen en Lutheranen in de Verenigde Staten. Volgens het Canadese plan moet de samenwerking zo ver gaan dat bedienaren over en weer in schaars bevolkte gebieden in kerkdiensten kunnen voorgaan.

***

DE ROOMS-katholieke bisschoppen-conferentie van Japan heeft officieel de geldigheid erkend van het doopsel zoals dit in de Lutherse kerk wordt toegediend. Lutheranen die katholiek worden hoeven daarom niet opnieuw te worden gedoopt.

***

NA EEN BEZOEK van een delegatie van de Amerikaanse RK bisschoppen aan Zuidoost Azie is op Washington een beroek gedaan de dipomatieke betrekkingen met Vietnam te herstellen. Deze zijn verbroken sinds Noord en Zuid-Vietnam werden verenigd nadat de Vietnam--oorlog ten einde was gekomen.

***

VEEL IS de laatste jaren ten goede gekeerd maar er moet nog veel meer gedaan worden, waar het gaat om de verbetering van de relaties tussen de Anglicaanse en Rooms katholieke kerk in Ierland. Formeel maar ook informeel en op persoonlijk vlak zijn er banden gelegd. Er worden gezamelijk acties ondernomen op sociaal en godsdienstig gebied. Willen de kerken werkelijk hun getuigenis verbeteren dan moeten zij zich meer toeleggen op hun verzoenende rol binnen de Ierse gemeenschap. Zo stond in een 'gezichtspunt' in het officiele Anglicaanse orgaan in Ierland.

***

VOOR HET EERST kwamen Afrikaanse vrouwen die actief zijn in de theologie bijeen en wel in Accra in Ghana. De tachtig vrouwen kwamen uit ruim twintig Afrikaanse landen. Men was het met elkaar eens dat het uit moet zijn met het verdrukken van de vrouw in de Afrikaanse gemeenschap. Met name werd gewezen op de rol van de weduwe die eigenlijk slechst een rol heeft in de marge.

***

DE AMITY Printing campany in Nanjing heeft siddns zijn oprichting in december 1987 een miljoen bijbels in het Chinees gedrukt. Amity is een joint venture van de Verenigde bijbel genootschappen en de in Chinan gevestigde Amity foundation.

Vaticaan benoemt nieuwe bankdirecteur

VATICAANSTAD - Het Vaticaan heeft Giovanni Bodio benoemd tot algemeen directeur van het Instituut voor religieuze werken, de Vaticaanse bank. Bodio (68) is oud-directeur van de Italiaanse bank Mediocredito Lombardo.

Sinds vorig jaar is de structuur van de bank veranderd. De post van bankpresident, die tot maart 1989 werd vervuld door de Amerikaanse aartsbisschop Paul Marcinkus, werd opgeheven. Marcinkus en twee andere directieleden van de bank werden enkele jaren geleden door de Italiaanse justitie aangeklaagd wegens medeplichtigheid aan het ineenstorten in 1982 van de Banco Ambrosiano in Milaan, toen de grootste particuliere bank in italie. Het Italiaanse constitutioneel gerechtshof trok in oktober 1988 de aanhoudingsbevelen tegen de drie in.

De controle op het beleid van de Vaticaanse bank wordt sinds juli vorig jaar uitgeoefend door een raad van toezicht. Daarin hebben onder anderen zitting de Westduitse bankier Theodor E. Pietzcker en de oud-president van de UBS (Union des Banques Suisses). Philippe de Weck.

Tips voor een goede gezondheid

"Vastenkuur" goede manier voor reinigen dunne darm

= door Rudolf de Wit =

VOOR ONS IS het gemakkelijk te begrijpen dat je afvoer in de aanrecht verstopt zal raken indien er teveel grote resten afval in dit afvoerkanaal geloosd worden. Bij verstopping kunnen er grote problemen ontstaan. De enige oplossing is dan, zorgen dat de verstopping weer zo snel mogelijk verholpen wordt en (het allerbelangrijkste....) zorgen dat dit euvel niet meer voorkomt.

Onze darmen vormen een van de grote afvoerkanalen voor afvalstoffen van ons lichaam. Bij het niet kunnen uitscheiden van afvalstoffen spreken we van 'constipatie'.

Constipatie (obstipatie) is afgeleid van het Latijns woord 'constipatus' wat samendrukken of opeenhopen betekent. Constipatie betekent hardlijvigheid, waarbij de opgeslagen hoeveelheid ontlasting (faeces) in de darmen niet of nauwelijks geëlimineerd wordt.

Een ernstige situatie! Constipatie is een van de grootste en belangrijkste oorzaken van vele klachten en stoornissen in het menselijk lichaam.

Voor de therapeuten die zich bezighouden met colon-irrigatie is de dikke darm onderverdeeld in gebieden die allemaal weer te maken hebben met andere organen en delen van het lichaam. Met andere woorden elk deel van het lichaam wordt weer teruggevonden in de darmen en kan bij klachten ook via de darmen behandeld worden. (tel

Voor de Chinezen is de dikke darm-energie (Tsu Yang Ming, voor de mensen die een woordje Chinees willen spreken) ook heel belangrijk.

UITGEBREIDER

De dikke darm is voor de Chinezen een uitgebreider begrip dan hetgeen wij in Westerse termen onder dikke darm verstaan. Het is de grote eliminator, die afvalstoffen in de eerste instantie uitscheidt via de anus en op de tweede plaats via de huid. Voor de acupuncturist wordt de huid verzorgd door de dikke darm. Alle huidproblemen, zoals ontstekingnen van de huid, exzeem, zweren enz. worden via de dikke darm-energie behandeld. Behalve de huid zijn er nog andere functies die de dikke darm verzorgt n.l. de speekselproduktie, temperatuursregulatie, hersen- doorbloeding, de reuk.

De dikke darm-meridiaan begint bij de wijsvinger (beiderzijds hetzelfde), loopt dan via de elleboog naar de schouder, naar de hals, over de wang en eindigt bij de neus.

Door zijn verloop te volgen, kunnen we begrijpen dat de volgende aandoeningen onder de dikke darm vallen: pijn in de wijsvinger, klachten in de pols, pijn in de elleboog (tenniselleboog of schouder, klachten in halsgebied zoals het niet kunnen draaien van de nek, kramptoestand van de halsspieren (torticollis), pijn in de tanden, neusproblemen zoals verstopte neus, bloedneus, neusverkoudheid, problemen met de reuk.

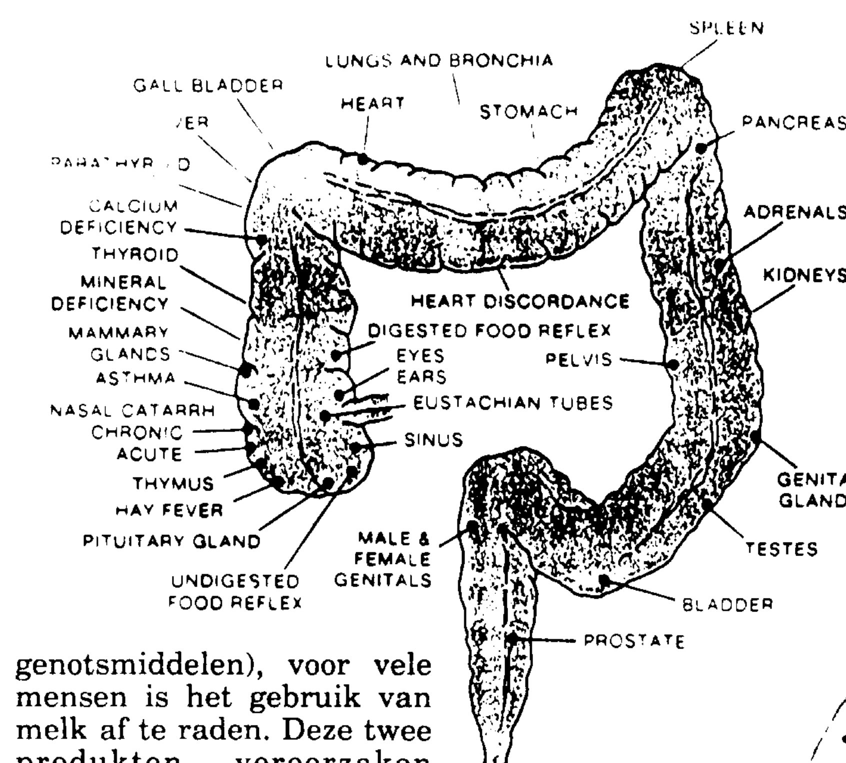
De dikke darm verzorgt ook de tanden en (wat bij velen van ons erg belangrijk is) het behoud van de haardos. Zoals ik al eerder heb genoemd vallen de klachten van hersencirculatie, zoals vergeetachtigheid, leerproblemen ook hieronder.

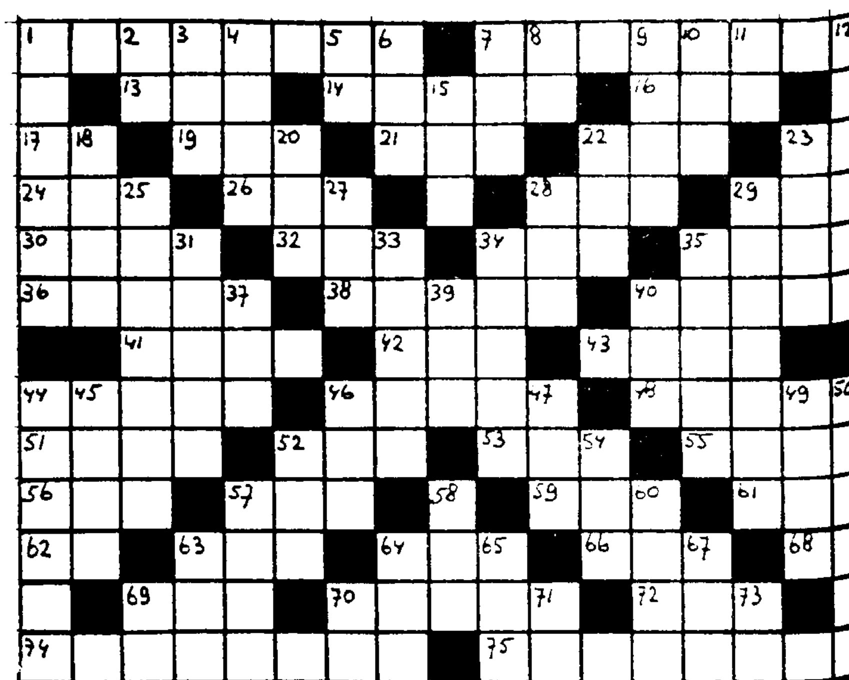
RELATIE

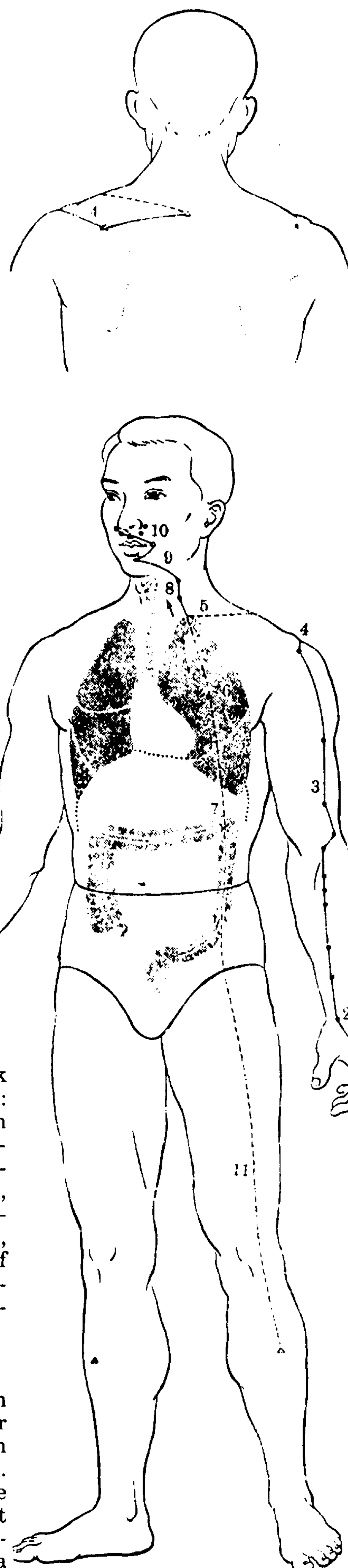
De dikke darm-energie heeft een sterke relatie met de long-energie. Verschillende longproblemen zoals astma, bronchitis enz worden via de dikke darm-energie behandeld.

In enkele voorgaande artikel (suiker en de darmen, melk, kinderziekten) heb ik al veel verteld over de belangrijkheid van gezond eten in relatie met de dikke darm, het denken en het leren.

Belangrijk is om enkele produkten uit uw voeding te halen die de dikke darm-energie verslechteren: suiker (en daarmee bedoel ik alle gezoete drankjes en genotsmiddelen), voor vele mensen is het gebruik van melk af te raden. Deze twee produkten veroorzaken slijm, waardoor er telkens verkoudheid optreedt, gepaard gaande met koorts.

Kinderen die te veel suiker gebruiken, hebben ook leerproblemen. Het zijn de kinderen die nooit stil kunnen zitten. Ze zijn overactief; soms wenste je dat deze mormels op batterijen werkten, zodat je ze tijdelijk kan uitschakelen. Zelfs het slapen is onrustig; praten in de slaap, knarsetanden zijn maar enkele favoriete signalen om U attent te maken op de verslechtering van de dikke darm-energie.

Eigenlijk zou je bij de kinderen die op school slecht leren of problemen hebben met het geheugen, de OUDERS een strafmiddag moeten geven. De ouders, die lieve tante met die snoepjes in haar tas, en niet te vergeten de grote 'kindervriend' Sinterklaas, die zijn de grote boosdoeners.

Naast suiker en melk zijn er nog andere produkten die slecht zijn voor de dikke darm-energie. Pikant voedsel, peper, mosterd, te veel vlees en met name varkensvlees, witmeelprodukten zoals witbrood zijn voor de dikke darm schadelijk.

Nu moet u niet direct panisch worden bij het lezen van deze lijst of woedend naar de keuken lopen en de voorraadkast direct gaan uitmesten. Begin nou maar met de meest eenvoudige produkten te vervangen door gezonde voedingsmiddelen.

In plaats van suiker gebruik honing, in plaats van melk: soyamelk; gebruik meer en vaker vruchtensappen, groentensappen, vers fruit, of diepvries groenten, bruinbrood, volkorenbrood, zemelen, zilvervliesrijst, kruidenthee, natuurlijke koffie. Maak zelf wat lekkernij voor de kinderen van bovenstaande produkten.

VASTEN

Twee keer per jaar is het aan te raden om een vastenkuur te houden om de darmen een goede schoonmaak te geven. Herinnert U zich nog de goede oude tijd, voor het begin van het nieuwe schooljaar en de tijd direct na karnaval, als de flessen purgeermiddel weer op tafel verschenen? In een hand een schijfje sinaasappel en de andere hand was nodig om vader of moederlief met die fles purgeermiddel zo ver mogelijk te houden. Van te voren wist je al dat het voor jouw een verloren strijd was. Een goede vastenkuur begint altijd met een fruitdag. De tweede dag wordt een purgeermiddel ingenomen. Het beste is bitterzout (Epson salt). De dagen hierna behoren ook door een goed dieet gevolgd te worden. Het beste is om contact op te nemen met de diëtiste, die voor u (rekening houdend met uw medische indicaties en contra-indicaties) een goed schema kan maken.

De diagnostische aspecten van de dikke darm zijn te zien in de onderlip. De lippen kunnen dik, rood zijn; of juist uitgedroogd, dun. Er kunnen scheurtjes of zweertjes op de onderlip zijn. Dit zijn allemaal verschillende aanwijzingen voor de acupuncturist. Uiteraard kan de huid veel verklappen over de dikke darm. Verder zal de acupuncturist altijd gebruik maken van de pols om de diagnose te stellen.

Dikke darm-energie is goed te herstellen met acupunctuur, alhoewel dit altijd ondersteund zal worden door voedingsadviezen. Er bestaan punten op de buik, naast de navel, of de punten op het onderbeen, die veelvuldig gebruikt worden bij klachten van obstipatie.

Acupunctuur is ook een probaat middel bij huidproblemen, astma, verkoudheid, koorts, en slijmproduktie.

HOMEOPATHIE

'Natuurlijk' bestaan er enkele goede kruiden die uitstekend geschikt zijn bij bovenstaande klachten. Ik zal hier maar enkele noemen, maar er is een ding dat u van de homeopathie moet onthouden en dat is dat er ontzettend veel kruiden bestaan. Een bepaald kruid zal bij de één werken en bij een ander weer niet. Constant moet uitgezocht worden wat het beste middel is voor uw aandoening. Net als in de acupunctuur bestaat er geen 'recept-homeopathie'.

De navolgende kruiden kunnen dienen als een algemene leidraad. Gelukkig is ons eiland voorzien van enkele homeopathen, en artsen die zich in de homeopathie verdiept hebben. Verder is ons eiland rijk aan verschillende kruiden die in onze achtertuin (of in die van de buurman) groeien. Voor meer informatie over de kruiden die hier groeien verwijs ik u naar het prachtig en interessant boek van Mevr. Ludwina Veeris, over kruiden en oude gewoontes van het volk.

Chamomille: darmkrampen. Vooral bij kinderen een goed middel.

Colocyntis: Krampen in de buik.

Plumbum: verstopping, ontlasting in de vorm van geitenkeutels.

Aloë: Bij slechte darmwerking.

Vogel heeft ook enkele goede produkten bij obstipatieklachten: Linoforce (lijnzaad)

Geriaforce: bij slecht geheugen.

Damiana: bij moeite met concentratie.

Bij aanvraag kunt u voorgaande artikelen die met de darmen te maken hebben nog bij mij verkrijgen.

Kruiswoordpuzzel

1		2	3	4		5	6	■	7	8		9	10	11		12
	■	13			■	14		15			■	16			■	
17	18	■	19		20	■	21			■	22			■	23	
24		25	■	26		27	■		■	28			■	29		
30			31	■	32		33	■	34			■	35			
36				37	■	38		39			■	40				
■	■	41				■	42			■	43				■	■
44	45				■	46				47	■	48			49	50
51				■	52			■	53		54	■	55			
56			■	57			■	58	■	59		60	■	61		
62		■	63			■	64		65	■	66		67	■	68	
	■	69			■	70				71	■	72		73	■	
74								■	75							

HORIZONTAAL: 1. Letterkundig; 7. Voorspoed; 13. Tijdperk; 14. Dichterbij; 16. Ongebonden; 17. Gewicht; 19. Bouwland; 21. Sportterm; 22. Dwaas; 23. Motorschip; 24. Houding; 26. Kerk; 28. Mannetjesdier; 29. Hoofddeksel; 30. Koraaleiland; 32. Kleefmiddel; 34. Energiebron; 35. Bergruimte; 36. Roofdier; 38. Matig; 40. Vogel; 41. Insekt; 42. Europeaan; 43. Kledingstuk; 44. Handvat; 46. Verbouwer; 48. Wapen; 51. Tocht; 52. Ontvangstbewijs; 53. Lis; 55. Toespraak; 56. Lidwoord; 57. Jonge stier; 59. Oesternet; 61. Vogeleigenschap; 62. Voegwoord; 63. Onderwereld; 64. Keurig; 66. Puistje; 68. Voorzetsel; 69. Vangwerktuig; 70. Bloedgever; 72. Vruchtennat; 74. Luid babbelen; 75. Ter zijde gelegen.

VERTIKAAL: 1. Wetmatig; 2. Voorzetsel; 3. Roem; 4. Kant; 5. Voorzetsel; 6. Soort; 7. Voorschrift; 8. Bijwoord; 9. Weekdier; 10. Speelgod; 11. Spil; 12. Onkruid; 15. Slet; 18. Ritus; 20. Beroep; 22. Plant; 23. Honingdrank; 25. Europeaan; 27. Fout; 28. Erg; 29. Gelijkenis; 31. Kinderdoek; 33. Gebouw; 34. Plaag; 35. Componist; 37. Bron; 39. Dik kind. 40. Eetgerei; 44. Stiekem; 45. Bijwoord; 46. Insekt; 47. Windvlaag; 49. Paradijs; 50. Wettelijk; 52. Speelgoed; 54. Zeepwater; 57. Durende vijandschap; 58. Boom; 60. Kleur; 63. Lidwoord; 64. Geestelijke; 65. Heffing; 67. Voertuig; 69. Voorzetsel; 70. Lidwoord; 71. Deel van een mast; 73. Familielid.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van deze Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Vera Henriquez
Bontemantelstraat 18
Aruba

De winnaar kan zijn prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Waal; 4. Markies; 9. Raap; 13. Elf; 14. Vol; 15. Lol; 17. Sla; 18. Dm.; 19. Dam; 20. Map; 22. Sik; 24. In; 25. Ark; 26. Donor; 28. Kam; 30. Wars; 32. Poe; 33. Sen; 35. Sage; 37. Est; 38. Niet; 39. Team; 41. Lek; 42. Ikoon; 43. Giuba; 44. Wee; 46. Peil; 48. Teer; 49. Rob; 52. Rasp; 54. Nee; 55. Rif; 56. Pisa; 57. Tap; 59. Tibet; 61. Dia; 62. V.m.; 64. Log; 66. Eos; 67. Hol; 68. Al; 69. Een; 71. Mok; 73. Rem; 74. Wie; 75. Leuk; 76. Maandag; 77. Hert.

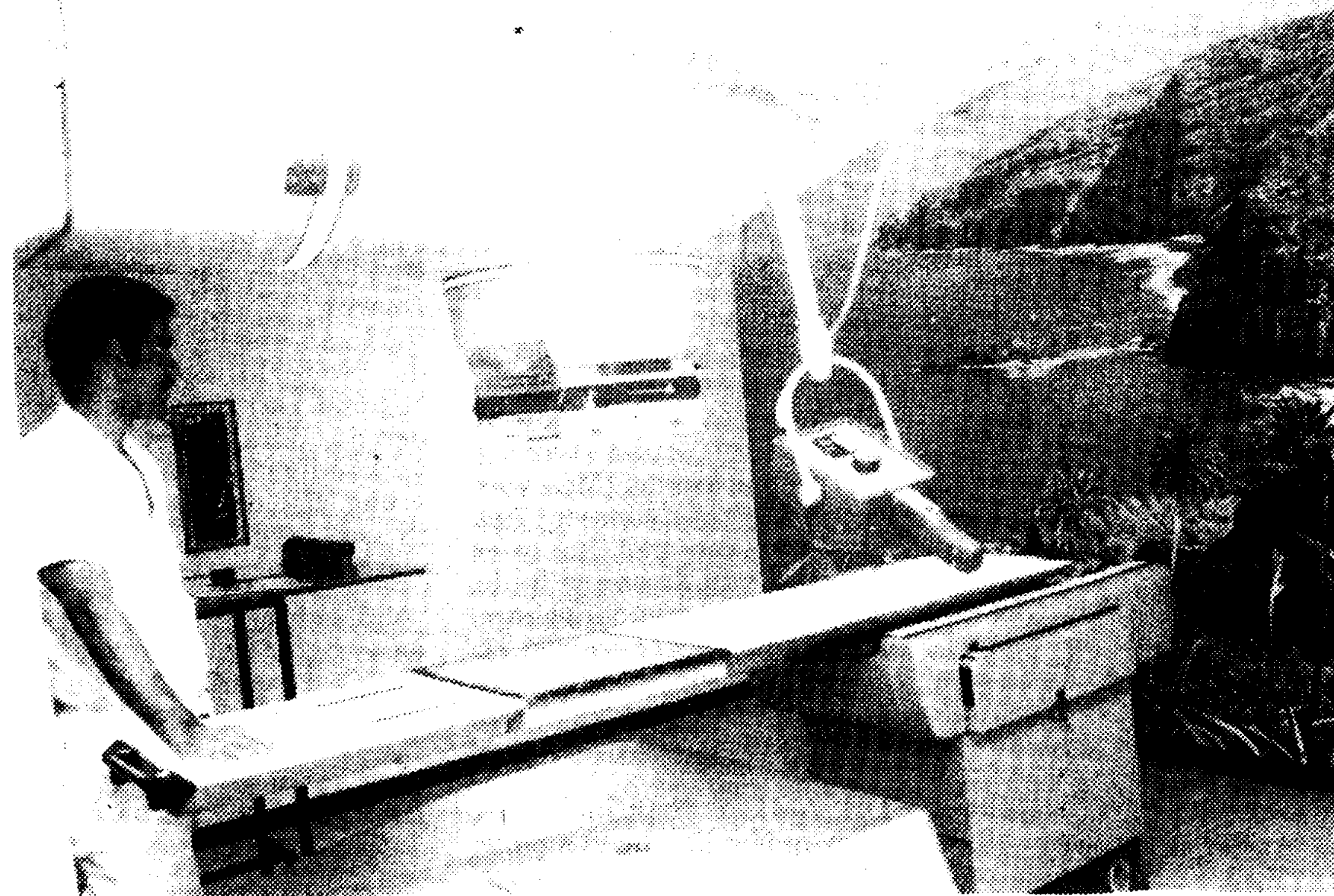
VERTIKAAL: 1. Weduwe; 2. Alm; 3. Af; 4. Mom; 5. Al; 6. Kaan; 7. El; 8. S.O.S.; 10. As; 11. Ali; 12. Paniek; 14. Vak; 16. Lik; 19. Drs.; 20. Moet; 21. Post; 23. Kas; 25. Artiest; 26. Doeniet; 27. Reegeit; 29. Malaria; 31. As; 32. Pioen; 34. Naief; 36. Ge; 38. Nop; 40. Mur; 44. Wrevel; 45. E.a.; 47. Leie; 48. Tres; 50. Os; 51. Ballet; 53. Pal; 56. Pil; 58. Pom; 60. Boon; 61. Dom; 63. Mee; 65. Gom; 67. Heg; 68. Air; 70. Nu; 72. Ka; 73. Ra; 74. We.

Als je bestraald wordt:

Vervolg van pag. 1

ging is wel gedaan. Maar uiteindelijk moet het bestuur er over beslissen. Gezien de enorme toename van het aantal patiënten kan ik me niet goed vooorstellen dat ze dit zullen laten passeren.' stelt een optimistische Veen.

Iedereen die de gang van zaken rond het St. Elisabeth Hospitaal heeft gevolgd weet dat het bestuur niet altijd luistert naar de adviezen van de directie. Zo werd nog niet zo lang geleden, ondanks heftige weerstand van de medische staf, een Venezolaanse chirurg binnen gehaald. De directie was ook tegen de benoeming omdat deze Venezolaanse specialist slechts een driejarige opleiding heeft gehad. Daardoor is hij niet op het niveau van de andere specialisten. Veen kent dit verhaal en vindt het nog steeds merkwaardig dat niemand meer zijn mond roerde toen de benoeming eenmaal een feit was. 'Bij dit soort zaken wordt dan vaak vergoeilijkend gezegd dat het komt door de Antilliaanse cultuur. Maar als het om de gezondheidszorg gaat dan is dat geen argument.' Aan het eind wijst Veen er nog eens nadrukkelijk op dat de Antillen grote behoefte hebben aan een optimaal functionerend centrum voor radiotherapie. 'Dat geldt zowel voor de Bovenwinden als voor Aruba, Bonaire en Curaçao. Wat Aruba betreft nog het volgende. Ik hoop dat veel Arubaanse lezers van de Amigoe nu weten dat er op Curaçao een afdeling radiotherapie is en dat ze hier een goede behandeling kunnen krijgen. Het zou goed zijn als men de politieke motieven overboord zou zetten. Op dit moment stuurt Aruba bijna al zijn patiënten naar Venezuela. Men beweert dat de behandeling in Venezuela goedkoper is. Maar ik kan me eigenlijk niet voorstellen dat dat klopt. Bovendien is het zo dat de Arubanen hier hun eigen taal kunnen spreken en terecht komen in een omgeving waarmee ze vertrouwd zijn'.

Dit is de kobalt-60 unit indertijd aan Sehos ter beschikking gesteld door het International Cancer Centrum, terwijl het Prinses Wilhelminafonds gelijktijdig een simulator schonk.